

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564)

Udon Thani Rajabhat University

Academic Journal

Vol.9 No. 2 (July – December 2021)

ISSN (Print) : 1905-7024 ISSN (Online) : 2730-1885

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

กำหนดพิมพ์ ปีละ 2 ฉบับ (เดือนมกราคม - มิถุนายน และ เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม)

จัดพิมพ์ จำนวน 100 เล่ม

พิมพ์ที่ ทัศนของการพิมพ์ (ห้างหุ้นส่วนจำกัด) 196, 198 ถนนประจักษ์ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ 0 4424 5562, 0 4426 7303

วารสารวิชาการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

UDRU Academic Journal

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความปริทัศน์ ซึ่งเป็นผลงานวิชาการที่มีคุณค่าใน 3 สาขาวิชา ได้แก่ 1) มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 2) การศึกษา และ 3) บริหารธุรกิจ การจัดการ เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้และแนวความคิดทางวิชาการ จากบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (เดือนมกราคม ถึง มิถุนายน และเดือนกรกฎาคม ถึง ธันวาคม) บุคคลทั่วไปที่สนใจสามารถสมัครสมาชิก โดยส่งใบสมัครพร้อมค่าสมาชิกปีละ 400 บาท ได้ที่สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี สำหรับผู้ที่ประสงค์ส่งบทความลงตีพิมพ์ในวารสาร ให้ส่งต้นฉบับที่จัดรูปแบบตามข้อกำหนดของวารสารมายังกองบรรณาธิการ โดยบทความนั้นจะต้องไม่เคยตีพิมพ์มาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น บทความดังกล่าวจะได้รับการพิจารณาให้ข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความโดยตรง บทความละ 3 ท่าน

บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี การนำข้อความซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของบทความไปตีพิมพ์ใหม่ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของเรื่อง และกองบรรณาธิการก่อน

“ข้อความที่ปรากฏในบทความเป็นทัศนะของผู้เขียน ไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ”

“การนำบทความหรือบางส่วนของบทความไปใช้ ต้องอ้างอิงถึงแหล่งที่มา”

กองบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

64 ถนนทหาร อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 41000

โทรศัพท์: 0 4221 1040 ต่อ 1178 โทรสาร: 0 4224 8680

เว็บไซต์: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/UDRUAI>

อีเมล: graduate@udru.ac.th

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

UDRU Academic Journal

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564)

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต อธิปัตย์กุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.วรัญญา จีระวิบูลวรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

บรรณาธิการ

ดร.วิไลลักษณ์ ชาวสอาด

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.กฤษณี รื่นรมย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ พิษณุ จงสถิตวัฒนา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Prof.Dr.Jeffrey C.Nash

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.นลินรัตน์ รักกุศล

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธน์ เนื่องเฉลิม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ อินตะขัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนงามภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชา มาวี เคน

มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ประไพศรี ให้อย่าง

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิดา ม่วงแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

รองศาสตราจารย์ ดร.สืบชาติ อันทะไชย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวิทย์ บุตรอุดม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ กลั่นฤทธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ อินทรประเสริฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

UDRU Academic Journal

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564)

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รติพร ถิ่นผั่ง

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังสดาล กนกหงส์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรา เขียมกิจการ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิต กำมันตะคุณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย ทวี

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิทย์ พจนตันติ

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงสมร กิจโกศล

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร สุขแสน

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความภายใน

รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ บุญเต็ม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬามาศ จันทร์ศรีสุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อมรภิญโญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย ม่วงปทุม

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวิมล ดัถย์วิสุทธิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชต สนวนสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

อาจารย์ ดร.สุภัทร แก้วพัตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

UDRU Academic Journal

ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564)

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.ประไพศรี ให้อำของ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร.รักษนก แสงภักดีจิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ เจริญราษฎร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี ทองประเสริฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิธรรม อ่องวุฒิวัฒน์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉราวรรณ บุรีภักดี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิยดา เหล่ามตระกูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรฉัตร วรวิวัฒน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีสุนันท์ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นวมินทร์ ประชานันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ถาดทอง ปานศุภวัชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร บุญมี

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนใจ ไชยบุญเรือง

วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย

อาจารย์ ดร.ยรรยงค์ ลิกชะฤทธิ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อาจารย์ ดร.บุญเลี้ยง จอดนอก

โรงเรียนอุตรพิทยานุกูล จังหวัดอุดรธานี

เลขานุการ

นายเอกภพ โอบาการ

ออกแบบปก

นายสุริยา ชัยดำรงณ์

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564) จัดทำในช่วงที่ทั่วโลกและประเทศไทยอยู่ในวิกฤตของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งทางวารสารยังคงมีปณิธานอันแน่วแน่ที่จะเผยแพร่และส่งเสริมงานวิจัย และบทความทางวิชาการเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ในการทำงานของประชาคมแห่งการเรียนรู้ ได้ดำเนินการคัดเลือกบทความและกลั่นกรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยอย่างเคร่งครัดตามเกณฑ์คุณภาพของ “ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)” เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพวารสารและยกระดับขึ้นสู่ฐานศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI)

สำหรับวารสารปีที่ 9 ฉบับที่ 2 นี้ประกอบด้วยบทความวิชาการ และบทความวิจัยจำนวน 12 บทความ ซึ่งเป็นบทความจากทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี และบทความนั้นก็ล้วนเป็นประโยชน์ต่อภาครัฐ ภาคเอกชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ เช่น บทความเรื่อง ผลของภาพยนตร์นาตีสที่มีต่อการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ละครทีวี, ทวิภาวะของน้ำจากไตรภูมิภคา, Customer Relationship Management of Tourism in Xi'an ShaanXi China, แนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัย ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เป็นต้น

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีความยินดีรับบทความวิจัย (Research article) บทความทางวิชาการ (Academic article) บทความปริทัศน์ (Review article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book review) ที่ยังไม่เคยเผยแพร่ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ซึ่งช่องทางการนำส่งบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่นั้น สามารถนำส่งบทความออนไลน์ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/UDRUAJ/index> ซึ่งเป็นระบบการบริหารงานวารสารออนไลน์ด้วยงานระบบ ThaiJo2.0

กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณ คณะผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ช่วยเสนอแนะแนวคิดให้กับผู้เขียนและกองบรรณาธิการ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564) จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยและงานวิชาการแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

วิไลลักษณ์ ชาวสอาด

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิชาการ

ผลของภาพยนตร์นาดีที่มีต่อการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยว
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ละครทีวี
ศิริลักษณ์ ศรีพระจันทร์ 1

การสอนกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนไทย
ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สนใจ ไชยบุญเรือง, กวิสรา นิลมงคล 17

บทความวิจัย

ทวิภาวะของน้ำจากไตรภูมิภค
ภาณุวัฒน์ สกุลสืบ, อรุษา สุวรรณประเทศ, พรหมพิสิฐ พันธจันทร์ 37

กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอประจักษ์ศิลปาคม
จังหวัดอุดรธานี
จารุณี ช่างรักษา 53

พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝาก
ของที่ระลึก บ้านผาหม้อ ตำบลห้วยส้ม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย
กิตติยา ศิริวงค์, วรณวิสา โพศรี, อรจิต ชัชวาล 68

แนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัย ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี
เขมิกา เกลี้ยงไธสง, กฤตติกา แสนโกชน์ 86

สารบัญ (ต่อ)

การเรียนรู้แบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อ ความเข้าใจโมเมนต์สารชีวโมเลกุลและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เอกพล จิตตะโส, หนูกร ปฐมพรพรช	97
การศึกษาผลการเรียนรู้ภาษาไทย หน่วยก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล วสุมดี บุปผาวลัย, เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม, กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์	113
ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการกับกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ ในการสอนแบบบูรณาการ นภาพรพิทย์ เลิศปรีดากร	130
บทบาทของความผูกพันของชุมชนออนไลน์และการจัดกลุ่มของ ผู้ซื้อช่วยสร้างความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์โดยมีความพึงพอใจใน การซื้อออนไลน์เป็นตัวแปรเชื่อมโยง ประสิทธิ์ชัย นรากรรณ์, ฉัมมะทีนนา ศรีสุพรรณ, กมลทิพย์ เดชะปรากรม	142
แนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ศิวาการ จันทะไทย	158
Customer Relationship Management of Tourism in Xi'an ShaanXi China Di Ma	170

ผลของภาพยนตร์นำคดีที่มีต่อการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยว
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ละครทีวี

Effects of NAKHI on The Northeastern Travel Destinations:
Tourism Promotion Via Thai Television Drama

ศิริลักษณ์ ศรีพระจันทร์¹

Sirilak Sriphachan¹

Received: 19 สิงหาคม 2564 Revised: 29 กันยายน 2564 Accepted: 29 กันยายน 2564

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวมีผลต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างยิ่ง รัฐบาลในประเทศต่าง ๆ จึงใช้อุตสาหกรรมบริการประเภทนี้เป็นเครื่องมือเพื่อเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ การนำภาพยนตร์มาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวได้กลายเป็นความนิยมเมื่อไม่นานมานี้ อย่างไรก็ตามศาสตร์ดังกล่าวนับได้ว่ายังเป็นกระบวนทัศน์ใหม่สำหรับนักวิชาการอุตสาหกรรมบริการชาวไทย ผู้เขียนบทความนี้จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาและอภิปรายการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ภาพยนตร์ ทั้งนี้ผู้เขียนให้ความสำคัญสำหรับการศึกษาและอภิปรายผลของการใช้ภาพยนตร์ทางโทรทัศน์หรือละครทีวีที่มีต่อการส่งเสริมสถานที่ท่องเที่ยวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่าละครทีวีเรื่องนาคีซึ่งออกอากาศในปี 2559 และภาพยนตร์เรื่องนาคี 2 ที่สร้างในปี 2561 ได้ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวนมาก ท้ายบทความนี้ ผู้เขียนได้ให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งอภิปรายเพิ่มเติมถึงผลกระทบจากการใช้ภาพยนตร์และธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนในท้องถิ่นทั้งด้านบวกและลบ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว, การใช้ภาพยนตร์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว, ละครทีวี

¹ ผศ.ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร; Asst. Prof. Dr., Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand; e-mail: aew.uew12112507@gmail.com

ABSTRACT

Tourism has a great impact on national economies. This hospitality industry has been used as a tool to increase gross domestic product by many governments. Recently, film induced tourism has become a very popular trend among travelers. However, this field of study can be deemed a new paradigm among Thai Tourism and Hospitality scholars. Therefore, in this article, the author explores and discusses this type of tourism. The main purpose of this academic writing is focused on how Thai television dramas and films can be employed to promote tourism destinations in the Northeast, Thailand.

The article also revealed that *Nakhi*, a popular TV drama of 2016 and *Nakhi 2*, the film produced in 2018, had brought countless visitors into the Northeastern locations. The paper discussed further the speculated positive and negative impacts of the motion pictures as well as tourism business on the local communities. Guidelines on making use of the film influence to promote tourism were also given.

KEYWORDS: Tourism, Film induced tourism, Television drama

Introduction

The Northeast of Thailand, also known as Isan, has often been regarded as the nation's forgotten backyard. It is considered the least developed and poorest region in spite of its largest size and population. The region covers one-third of Thailand's area and is dwelled by more than thirty-four million citizens or one-third of the total people. Based on many studies, the regional poverty has been assumed to be derived from these reasons: the majority of Isan people are farmers whose small-scale agricultural activities provide the low marketing bargaining power; the productivity of their crops is low due to the infertile, saline and sandy soil; little rain; inadequate fertilizer; and poor irrigation facilities. Indeed, the destitute living situations of these Northeastern agrarians have even been set side by side to those unfortunate situations that take place in Sub-Saharan Africa (Richter 2006; Clarke 2006: 177; Jerrold & Chamratrithong 2011: 58).

The United World Tourism Organization has predicted 3–4% increase of global tourism in 2019 (International Medical Travel Journal 2019: Unpaged). It was reported also that tourism remained to be the fastest growing industry with considerable growth even when the world had confronted with economic instability or recession in 2014. Therefore, it is unquestionable why tourism has always been considered as the powerful driving force for an international economic development. (Huttasin, Mommaas & Knippenberg. 2015: pp. 103–104). With the provision of numerous employment opportunities, the industry has been used as a key tool by the governments worldwide to reduce poverty, low income inequality, and boost the country's economy.

In case of Thailand, foreign tourists increased from 3052287 in June to 3327198 in July 2019. On the average, 1523963.17 visitors arrived Thailand from 1997 to 2019. In December of 2018, the country had witnessed 3845811 foreign visitors, (the highest number in the record). Statistically, it is apparent that tourism business has been well-established and developed satisfyingly in Thailand. The industry accounts around 10% of Thailand's economy. As a matter of fact, The Tourism Authority of Thailand expected that 40 million tourists would visit the country in 2019. At least B3.4 trillion in revenue or the rise by 10% was anticipated to be made from both the international and domestic travelling markets this year (Thailand Tourist Arrivals. 2019: Unpaged; Thai Life. 2018: Unpaged). Because the business plays an important economic role, tourism has always become part of Thailand's top agenda.

Although the success of tourism industry in Thailand has often been recognized locally and universally, the fruitful outcomes of the business can only be attributed to the tourist attractions located in the North, South and the Central Regions. Rarely have the Northeastern or Isan destinations been popularly visited by either Thai or alien travellers. Tourism in this region lagged behind other areas. The unproductive results of tourism in the Northeast may be caused by an ineffective management leading the region to become the least visited position in the country. To fix this problem, according to James Higham's *Thailand: Prospects for a Tourism-led Economic Recovery* (2000: 129–143), the "Amazing Isan" campaign was launched in order to promote the inexpensive destinations of this unfortunate tourism Thai zone. The prospect of tourism promotions from the government and non-government offices

appeared to be fruitful in 2017, though; based on the report by the National Statistical Office of Thailand, the Northeast gained the highest number of domestic tourists this year i.e. 30.3% when comparing to the North, South and Central regions.

Nevertheless, tourism incomes in the Northeastern part is still regarded as lower than the average in comparison to those obtained in more popular tourist attractions in other regions. In terms of the impacts of the film on hospitality industry, the success of *Love Destiny* or *Buppesannivas*—a historical drama aired on Channel 3 in 2018, had contributed a tremendous rise of the tourists to its filming locations, particularly at Ayutthaya Historical National Park. Besides, it was told in the media and social network that most visitors or attendees who were inspired by the film had put on their Thai traditional costumes when visiting the temples, historical sites or cultural events in Ayutthaya Province or anywhere else in Thailand for a while before the popularity of this film faded away. Apparently, the drama had ignited not only the pride of the national history but also the sales boom of retail goods such as garments, accessories, food and beverages (Suchiva, 2018). Owing to these reasons, this paper proposes and addresses the deployment of *Nakhi* or other TV dramas and motion pictures filmed in the Northeast to be an alternative and entertaining tool to influence and boost tourism business in the Northeast, Thailand.

The Impacts of Films on Tourism

Film induced tourism is a new form of travelling business. It engages the journeys to any destinations which are featured through motion pictures on television, video, cinema or computer screens. Travellers who take part in this kind of tours have been inspired by the places they have viewed in the films. As a result they would like to directly experience and relate themselves more to the films by visiting the movie locations, film sets, or the film theme parks. Tourists who decide to go to Hoi An, Vietnam, after they have watched Thai TV drama *Hoi An . . . Chan Rak Thur*, for instance, can be classified as the visitors of film induced tourism. Indeed, we do not really know whether their decision has been made either because they have been impressed by the love story between the female and male protagonists (a Vietnamese girl called Huang Mei and Thai man called Muang-man), or because they just

want to take a look to make sure that this ancient Vietnamese city appears to be scenic, magical, romantic, similar to or different from what they could feel or see from the film or not.

As elaborated in *Film-induced Tourism: Inventing a Vacation to a Location*, more and more tourists had visited the places which had been projected through films and television series without any tourism promotion campaigns launched by both the government and non-government agencies. The phenomenon is understandable because favorable images of the destinations shown on these films and TV dramas impact a great deal on traveller's destination choice. The knowledge concerning certain aspects of the places such as their nature, culture, and people is provided to the filmgoers or TV drama viewers. Subsequently, the notions obtained through watching films will influence the viewers' attitudes towards the presented locations. Consequently, their interests in these destinations will grow driving them to pay a genuine visit to the shooting places of these motion pictures (Rewtrakunphaiboon. 2008: 34).

It is undeniable that movie or TV drama locations can draw travellers' attention and interests. Psychologically, movie locations can appeal to tourists because, like the movies, they bestow an escape or a fantasy world to visitors. Besides, visiting the real places enable the viewers to turn the intangible or imaginative experiences gained from watching dramas to be the tangible or concrete experiences. In other words, visiting the real places gives viewers a more realistic sense to them than just appreciating the visual images from the flicks. As added in the study performed by Rewtrakunphaiboon (2008: 34–36), an intangible visual experience is available from the movies while taking a look at the real movie sets and film locations in person provides something truer to visitors. For these reasons, there has been a growing phenomenon that tourists visit destinations presented through films leading to a new form of increasingly important cultural tourism called film-induced tourism.

***Nakhi* and Its Travelling Influences**

In the case of *Nakhi*, there have been many interesting tourism spots projected in this film. As a matter of fact, there were two versions of the film *Nakhi*: a popular Thai mythical drama aired on Thai TV channel 3 in 2016 and *Nakhi 2* made in 2018 for the cinemas. Although the storyline of both the TV drama and the silver screen movie was originally set in the

Northeast, Thailand (Khong Chiam of Ubon Rachathani), the filming locations also included other regional places such as Kanchanaburi's and Erawan Waterfall and Prasart Muang Sing; Uthai Thani' Pa Tard Cave, and Puwai Cave; Nakhon Nayok's Wang Takrai Waterfall; and Ratchaburi's Chompol Cave. As regards Northeastern locations, three outstanding destinations were selected to be the settings of this film: Buriram's Prasart Hin Phanom Rung; Nakhon Ratchasima's Jim Thompson Farm; and Chaiyaphum's Pa Hin Ngam.

Tracking down these movie locations, tourists will find that the Northeastern is the land of diversity. Each tourist attraction offers different pleasure, impressive attractiveness, and distinct benefits to its visitors. Taking a trip to this region, visitors can choose to stop by several places depending on their preference and interest. Located in Pak Thong Chai, as its name implies, agritourism is available from Jim Thompson Farm. The place is open to the public to enjoy Northeastern farming lifestyle only during mid–December to mid–January. The farming values of the Northeasterners can be appreciated through agricultural activities launched at this farm: extracting silk, making pottery, rice husking, shopping, etc. Every year, the farm presents unique thematic agrarian activities from which visitors can learn and be enthralled. In contrast to Jim Thompson Farm, Pa Hin Ngam of Chayaphum is well–known for its natural beauty. Visitors will be drawn in by hugely unusual rocks of different shapes. Apart from the strange rock formations, travelers can gain adventure, relaxation as well as health by trekking along various natural wonders at Pa Hin Ngam: blooming wild flowers, waterfall, rivers, steep cliffs and Thung Dok Kra Jiao or Bau Sawan Field (Field of Curcumas).

Being Thailand's most impressive and important Khmer temple, Prasart Hin Phanom Rung in Buriram was built during the 10th – 13th century to be Hindu temple as a sacrifice to Shiva. This historical and archeological site was unique because it was made of the pink sandstone. To enter into the main sanctuary of Prasart Hin Phanom Rung, visitors have to pass two Naga (male serpent deity) bridges. It is believed that these Naga bridges represent the stairway or passing from the planet dwelled by humans into another planet dwelled by Gods. After *Nakhi* (female serpent deity) was broadcast on channel 3 in 2016, the venue became more popularly visited by the drama fans who desired to trace and recall the romantic and magical feelings of their favorite movie. In other words, they want to reconnect with the leading

characters of this drama from this filming location of *Nakhi* (Wijit 2016: 93). Owing to the success of this film, the provincial government of Buriram had invited Nataporn Tameeruks, the movie star who took the leading fictional role of *Nakhi*, to perform in the annual Phanom Rung Historical Park festival of Buriram. As a matter of fact, the festival is usually held around the end of March to the beginning of April in order to promote tourism and to conserve the local archeological sites and national treasure. Certainly, the significant annual event combines all spectacular cultural, adventurous and commercial activities such as performing arts of Apsara dance performance, special light show to showcase the ritual to worship the celestial beings who dwelled at Prasart Hin Phanom Rung, exhibitions of OTOP products and local foods, sports games, etc.

Not only the shooting locations were able to take advantages from the influences of *Nakhi*. As elaborated in Samorna's *The Naga Lineage of Kham Chanod Forest and the Creation of Community* (2020), a large number of travelers came to this religious place after the successful airing of this film in 2016. Indeed, Kham Chanod was not employed as the filming location of this movie at all. Thus, it could be assumed that the excessively booming arrivals of visitors to this religious location arose because the Buddhists' belief in the sacredness of the male semi-divine supernatural being, Naga had been strengthened by connecting their faith to the lead female film character, *Nakhi*. Being a floating livintonia palm forest island located in Wat Siri Phutto or Wat Kham Chanod, Ban Dung District, Udon Thani Province, Kham Chanod is well-known for its mystery and believed as being the land of Nakin City or the Kingdom of King of Nagas (Tonthaphimtung, 2018). Legend says that King Naga who resides there breaths fireballs into the sky to form the steps for the Lord Buddha to descend from heaven. The island is linked to the temple grounds by a long snaking (Naga) bridge guarded on each side by two seven-headed serpents (Nagas). A shrine of Chaopu Sisuttho is also situated inside the temple compound. Believers who visit the temple usually make their wishes and chant their prayers to the great Naga and the Lord Buddha together with their offerings, flower garlands, incense sticks, candles and financial donations.

Promoting Tourism in the Northeast

To induce the viewers to visit the locations used for shooting the films requires several techniques. As elaborated in An Exploratory Research on Perceived Destination Attractiveness from Viewing Korean Film of Thai Private University Students: A Case Study of Bangkok University, several film components must be appropriately, craftily, and collectively portrayed in the film so that the viewers could be prompted to take a real trip to its filming locations (Rewtrakunphaiboon 2017: 124). Indeed, according to the study conducted by Nicki Grihault, apart from the settings of the film, the combination of celebrities, storyline and songs were all crucial for whether or not the moviegoers would make a decision to journey to the shooting destinations of the films. If these elements had been blended perfectly well arousing the movie spectators to feel very much impressed and emotionally attached to the events, the characters, or other respects of the films, it was certain that these tightly bonded viewers would take a trip to visit the filmed locations (2003: 1–22).

It is discernible that the featuring of the locations together with plot, songs and celebrities in the film can motivate the viewers to take a tour at the settings of the film. As a matter of fact, the projection of the places in the films are not beneficial for boosting the number of tourists to visit only the filming locations. In addition to inducing tourism, films can be employed to promote different aspects of the places or the communities. As reported by tourism and hospitality scholars, governments and non-government sectors can deploy films to create positive awareness, knowledge, and perception concerning local or national food, products, landscape, scenery, language, education, culture, the society and so on to the viewers or filmgoers. By familiarizing them with the favorable images of these items, other forms of tourism can be instigated and blended in film-induced tourism: shopping tourism, ecotourism, culinary tourism, cultural tourism, sports tourism, medical tourism, you name it (Rewtrakunphaiboon 2017: 123; Kim & Nam 2016: 524–540). Consequently, in light of promoting tourism in the Northeast, Thailand, many unique, exotic, and outstanding qualities of this region, particularly those which are unavailable from popular attractions in other regions, should be highlighted and presented in the films. Furthermore, to make it work in practice, it is advisable that local governments or private sectors in the Northeast should join hands to

support and enhance film producers and studio owners to showcase and incorporate these favorable aspects of their region into their films.

Generally, the location of the Northeast provides a lot of promising opportunities for both domestic and international businesses including tourism, and hospitality industry. Bordered by Mekong River and Laos to the north and east and Cambodia to the south, the region has been established as one of Thailand's Special Economic Zones. This means that some provincial areas of the Northeast can be deemed the gateways to connect, scaffold, and exchange multilateral investment, trade, education, culture, as well as tourism with the neighboring countries. Based on the agreements among the governments, the infrastructure development projects have been constructed while the cross-border, customs, and immigration agreements have been made in order to facilitate transactions among these neighboring ASEAN nationalities. Therefore, all Thai and alien travelers who want to get around the major cities of the Northeast are conveniently provided with either the land, water or air transports.

Apart from containing the tourist attractions like those which had been used as the filming locations for *Nakhi*, this part of Thailand also embodies reputable religious, cultural and historical uniqueness. Thus, it can be said that the Northeast can fulfill different interests of all types of visitors. In terms of religion, for instance, many renowned Buddhist monks of the country came and come from the Northeast: Luang Bu Man Bhuridatta, Luang Bu Chah Subhaddo, Luang Por Koon Bhurisutto, Luang Ta Maha Bua Yanasampano, etc. Their monasteries and stupas scatter around Isan or the Northeastern territory. For these reasons, their believers, both Thais and foreigners, have regularly launched Dharma tours to visit these religious sanctuaries where the revered Buddhist monks used/use to practice their religion or teach their Buddhist followers. Besides paying homage to these respectable monks/their statues and making merits, these Dharma tourists, like most pilgrims, may learn to meditate to gain peace and develop their spiritual progress by visiting these holy places.

Regarding the Northeastern cuisine, although Isan dishes are spicier and more pungent than those of other regions, the popular local ones are usually confirmed to be not only tasty but also useful for our body and very easy to make. As reported in “The 15 Healthiest Thai Food Dishes In Thailand,” a foreign boxer and columnist who has been living in

Thailand for years has confirmed that the local dishes from the Northeast, Thailand, are “healthier and more simple fare” (Ben. 2017: 1). When coming to the Northeastern territory, travelers are recommended to try all these dishes: Papaya Salad with Plara (fermented/preserved fish) and Grilled Chicken or Grilled Fish, Om, Bamboo Shoot Soup and Yanang Leave Extract, Fried Plasom, Mok and Isan Sausages. Usually, the Northeasterners will have their meals with steamed glutinous rice when eating their local dishes. It is commonly known by experienced chefs that cooking the Northeastern recipes requires a lot of seasonings from chili, Pla Ra and several indigenous herbs. With these additions, the Northeastern dishes will certainly provide distinct appetite due to the cooking materials’ exotic smells and flavors. Once these visitors try the Isan dishes, they will always crave for the hot and pungent tastes of the original local diets of this region. All in all, taking a little heat in your belly, not only can the hot and spicy Isan food help you stay away from heart disease and cancer. In fact, its spiciness can help alleviate pain and speed up weight loss as well (Breslau. 2019: 1). Astonishingly, entomophagy is common in this part of Thailand; bugs like silkworms, crickets, dung beetles, grasshoppers, or even stink bugs are commonly sold in the fresh markets and eaten by the Northeasterners. Red ants together with their eggs have been used in many special recipes, spicy salad, omelets with red ant eggs, bamboo shoot soup with red ant eggs; for instance, not to mention frogs, lizards, geckos or snakes. Whenever these strange insects and animals are in the season and they are shown in the food shops’ menu, get a few bites and you will have no regrets trying something new, healthy and yummy.

In terms of cultural events, the Northeasterners have a number of year- round festivals to celebrate. Starting from January, the International Marathon is held in Khon Kaen whose running course goes through academic areas, cultural, natural and ethnic communities from which the runners can take pleasure and relaxation during their exercise. Moving further to February, a few more cultural events are offered for visitors who travel in the Northeast: Ban Chiang World Heritage Festival in Udon Thani, Garland Festival in Yasothon, and Phra That Phanom Fair in Nakhon Phanom. Visitors will enjoy the traditional dances, shows, light and sound presentation, dinner in Northeastern style, exhibitions, and sales of local products at Ban

Chiang World Heritage Festival. At the same time parades and religious activities can be witnessed from Garland Festival and Pra That Phanom Fair.

Travelling to the Northeast during March to May, these events should not be missed without due cause Bun Phawet Festival, Miracle Phanom Rung, Dok Khun Siang Khaen Songkran Festival and Rocket Festival. Since the second festival has already been mentioned, discussion about it will be omitted here. As for the first religious event, it is held in Roi Et and Loei Provinces to showcase the procession of Phra Uppakhut, a patron of Phawet ceremony. Salient features are the 13 preaching episodes of Thet Maha Chat (Great Birth), light and sound presentation, free vermicelli or khao poon, and steamed sticky rice (khao tom mut). Of Dok Khun Siang Khaen Songkran Festival, the event is deemed the traditional Thai New Year. Launched in Khon Kaen, Isan food, local products, performances, contests, folk music, Golden Shower tree flowers (Dok Khun), and water splashing are integrated in this festival. Because May is the beginning of the planting season, to worship and appease Phaya Taen, the Rain God, Rocket Festival is held by the Northeasterners around the second week of the month. Major activities visitors can observe in the event include rocket procession, Miss Rocket beauty contest, exhibition of local handicrafts, arts, dances, and cultural performances, etc. Before the rockets are placed on the carts or vehicles, they have been exquisitely decorated to represent several beliefs of the villagers. However, most of the rockets are adorned in the shape of the Naga or great serpent. The biggest and most famous Rocket Festival is held in Yasothon Province.

In spite of traveling difficulty, people who come to the Northeast during the rainy season of June and July can journey and revel along the Mekong River while taking part in the colorful ghost festival, Phi Ta Khon at Dansai, Loei. Getting further to Chaiyaphum, Siam Tulip (earlier mentioned as Dok Kra Jiao, Bau Sawan, or Curcumas in Nakhi shooting location section) will be in bloom. Taking a fascinating view of the vast Pa Hin Ngam which is scattered with these pinkish–purple flowers, travellers will certainly become mesmerized by its natural beauty. Besides the wonder from nature, visitors can join in the mountain bike competition, rock climbing as well as local product exhibition set at the nearby Sai Thong National Park of Chaiyaphum. At the end of the rainy season, visitors, the Buddhists in particular, can gain merit and at the

same time, have fun from Ubon Ratchathani's Candle Festival held around Asanha Pucha Day and the beginning of the Buddhist Lent or *Khao Phansa*. The best known traditional procession of the decoratively molding and sculpting candles is launched in this event.

To make the cool season more virtuous and enjoyable, Wax Castle Festival in Sakon Nakhon is highly recommended to take part in. In opposition to Ubon Ratchathani's Candle Festival, this religious event is held at the end of Buddhist Lent i.e. around October. Participants of the festival will be fascinated by the parading of intricately carved wax castles. Ancient boxing dance, traditional music, performance, and ethnic peoples in their unique costumes can be witnessed in these parades. After Sakon Nakhon's Wax Castle Festival, travelers may visit Nong Khai Province to observe Bang Fai Phaya Nak or Naga Fireballs taking place annually around mid-October in the full moon night of the eleventh lunar month. According to the belief of the villagers, the great male serpent or Naga inhabiting in the river will light and shoot the balls of fire out off Mekong River to be burnt in the air. This mysterious and supernatural act is considered by the believers as the devotion to show respect to the Lord Buddha.

Before the end of the year, Phimai Festival in Nakhon Ratchasima and the spectacular Elephant Round-up and Elephant Show in Surin will delight and warm the visitors up from Thailand's cold weather during November. Like most festivals, the former event showcases light and sound presentation, musical shows, cultural performances and sales of local products. In the latter one, travelers will be excited by the taming of more than one hundred gigantically wild jumbos and their talents in the mock battle, soccer, etc. In late November to the beginning of December, Silk, Phuk Siew and Red Cross Fair is held in Khon Kaen. Unlike the previously mentioned events, in this festival visitors can take part in the friendship making ceremony (Phuk Siew), enjoy Northeastern style dinner, *palaeng*, cultural procession, silk weaving, sales of silk and other local products as well as witnessing the beauty contest.

Winter Flower Fair in Phu Rua District of Loei and Isan Grand Kite Festival of Buriram will help visitors to merrily bid goodbye to the end of the year. In December, spectacular parade and sales of flowers and plants are the major presentations in the first event while the second one will showcase kite flying competition as its highlight. In similar fashion to most festivals, folk music, cultural performances, exhibition with sales of local products, beauty

pageant, games, you name it, are certainly be available for visitors and onlookers to merely take pleasure, to learn from, to shop or do business with (Highlighted Festivals in Northeast (Isan). 2018: Unpaged).

According to Movie Effects on the Image of Thailand among College Student Travellers, watching film alone did not guarantee that viewers would take a trip to the filming locations they saw on the screen. As added in the same study, the places featured in the movies could draw the public to travel to the shooting destinations only when the films happened to receive phenomenon success (Siriangkul. 2005: 361). Indeed, studies have shown that people make a decision to go somewhere owing to numerous intentions: holiday, recreation, business, health, study, missions, religion, sports and/or meeting friends and family. Either for pleasure or business or for both reasons, it has been reported that people who travel need to satisfy their curiosity and inquisitiveness. They travel to get away from routines in their lives. They seek to do, discover and experience something different. In so doing, factors which will influence them to choose the destinations for their journeys incorporate these attributes: natural features, climate, social characteristics, general infrastructure, basic services infrastructure, tourism superstructure, transportation access and facilities, cost, economic and social ties and uniqueness (religious center, distinct geography, for example) including attitude toward tourists (Pool. 2006: 2-7).

Although the people in the Northeast, Thailand, are not well-off, they are truly nice, friendly, and likable people who will rarely disappoint their visitors. As presented in many sources, especially in the movies, the Northeasterners have often been projected as joyful, funny, honest, simple and easy-going persons (Kittiasa. 2003: 49). With these favorable qualities, it can be said that wherever the tourists go to in the Isan compound, they will feel very much welcome and satisfied with the locals' hospitality. Try visiting Isan once, and you may want to come back to the region as soon as you can.

Conclusion and Recommendations

The expenses spent by the tourists can be deemed the powerful factors of the local economic betterment. Thus, the governments in all levels have used tourism as a tool for

enhancing the economic conditions in their communities. To draw more visitors to their territories, films and television dramas have become the new trend in the hospitality industry.

In similar fashion to *Love Destiny (Buppesannivas)* which helped increase numerous travelers to Ayutthaya Historical National Park, *Nakhi* had boosted innumerable visitors to Prasart Hin Phanom Rung in Buriram and Wat Kham Chanod in Udon Thani. Evidently, films can motivate the viewers to visit the shooting locations. Thus, favorable cultural, cuisine, scenic or different positive aspects of the Northeast should be depicted more on the screens in order to stimulate travelers to different destinations and events all year round for the region's economic sake.

Travel and tourism is one of the world's largest industries. It is said to surpass food import-export, oil trading, and even automobiles. It narrows down income gap, boosts economic growth because it promotes job creations. The benefits of travel and tourism are unquestionable as they have already been briefly discussed. Nonetheless, there are two sides of every coin. In the same vein as other businesses, an excess of tourists may bring about negative effects to the local communities. Moreover, the success of films in encouraging people to visit their shooting places will fade over time. For these reasons, the negative impacts from tourism on the community's environment, culture, and the society such as pollution, crime, traffic, privacy loss, etc. must be taken in to account and the travel and hospitality industry must be efficiently and sustainably managed with pre-caution by all parties involved in order to prevent over-tourism and its undesirable aftermaths.

References

- Breslau, E. (2019). *The 5 Amazing Health Benefits of Spicy Foods*. Retrieved September 19, 2019 from https://www.huffpost.com/entry/the-5-amazing-health-benefits-of-spicyfoods_n_56b2592ce4b08069c7a5cc36?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly9xcW9vLmNsdWlvcnVzdWx0cy5waHA_d2Q9QnJlc2xhdSUyMHNwaWNpbmVzcyUyMGZvb2Q&guce_referre
- Clarke, M. (2006). Policy implications of the index of sustainable economic welfare: Thailand as a case study. In *Sustainable Development Indicators in Ecological Economics*, ed. Lawn, P. 166–185. Cheltenham: Edward Elgar.
- Grihault, N. (2003). Film–tourism – The global picture. *Travel and Tourism Analyst*, (5), 1–22.
- Higham, J. (2000). Thailand: Prospects for a tourism–led economic recovery. In *Tourism in South and Southeast Asia: Issues and Cases*, ed. Hall, C.M. and Pages, S., 129–143. Oxford: Butterworth and Heinemann.
- Highlighted Festivals in Northeast (Isan). (2018). Retrieved September 25, 2018 from <https://isan.sawadee.com/festivals.html>
- Huttasin, N., Mommaas, J. T. & Knippenberg, L. (2015). Towards tourism development of the Isan region, Northeast, Thailand. *International Journal of Asia Pacific Studies*. 11(Supplement 1), 103–128.
- Jerrold, W. H. & Chamrathirong, A. (2011). *Thailand Migration Report 2011*. United Nations Report, Bangkok.
- Kim, S., & Nam, C. (2016). Halluyu revisited: Challenges and opportunities for South Korean tourism. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 21(5), 524–540.
- Kittiasa, P. (2003). *Localism*. Bangkok: O.S. Printing House.
- Pool, A.L. (2006). *Factors influencing international tourists in choosing a travel destination: A case study of Penang, Malaysia*. Thesis, University of Sains Malaysia School of Housing, Building & Planning.

- Rewtrakunphaiboon, W. (2008). Film-induced tourism: Inventing a vacation to a location. *BU Academic Review*. 8(1), 33–42.
- _____. (2017). An exploratory research on perceived destination attractiveness from viewing Korean film of Thai private university students: A case study of Bangkok University. *BU Academic Review*. 16(1), 115–128.
- Richter, K. (2006). *Thailand: Northeast and Economic Development*. Presented to World Bank and NESDB on Management of Regional and Spatial Development, 26 October, Bangkok, Thailand. *International Medical Travel Journal*. 2018: Unpaged
- Samorna, S. (2020). The naga lineage of Kham Chanod forest and the creation of the community. *Journal of Mekong Societies*. 16(3), 79–94.
- Siriangkul, A. (2005). *Movie effects on the image of Thailand among foreign student travelers*. Paper presented the Northeastern Recreation Symposium. New York: USDA Forest Service Club Venture Publishing.
- Suchiva, N. (2018). ‘Love Destiny’ success fleeting: Soap opera’s fame not cure-all for digital TV. *Bangkok Post*. March 23, 2018. Retrieved May 8, 2018 from <https://www.bangkokpost.com/thailand/special-reports/1433479/love-destiny-success-fleeting>
- Thailand Tourist Arrivals. (2019). Retrieved May 22, 2019 from <https://tradingeconomics.com/thailand/tourist-arrivals>
- Thai Life. Thailand, third biggest medical tourism destination in the world. (2019). Retrieved May 22, 2019 from <https://thethaiger.com/thai-life/thailand-third-biggest-medical-tourism-destination-in-the-world>
- Tonthapthimong, N. (2018). The impact of tourism on local community following the case study of Wat Siri Phutto (Khamchanod), Ban Dung, Udon Thani. *Journal of Management and Applied Science*. 4(4), 87–91.
- Wijit, I. (2016). *Communications of identities to promote the tourism of Buriram province*. Thesis, Mass Communication Journalism, Thammasat University.

การสอนกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนไทย
ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
Teaching English Poetry for Thai Students in Grade 6

สนใจ ไชยบุญเรือง¹, กวิสรา นิลมงคล²
Sonjai Chaibunruang¹, Kawisara Ninmongkol²

Received: 3 ตุลาคม 2564 Revised: 20 พฤศจิกายน 2564 Accepted: 22 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

กวีนิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ระบุตัวชี้วัดชั้นปีในสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสารในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในระดับชั้นประถมศึกษาให้มีการอ่านออกเสียงบทกลอน ให้ถูกต้องตามหลักการอ่าน แต่จากการที่ผู้เขียนได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นพี่เลี้ยงได้ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลายโรงเรียนในจังหวัดขอนแก่น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 พบว่า ทางโรงเรียนประสบปัญหาด้านการสอนกวีนิพนธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการอ่านออกเสียงบทกลอน เนื่องจากครูที่สอนส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางด้านภาษาอังกฤษโดยตรง ผู้เขียนจึงขอเสนอสาระหลักต่าง ๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหา เพื่อช่วยให้ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่ไม่ได้เรียนภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอกมา ได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ ซึ่งจะช่วยครูในการสอน คือ คุณค่าของกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ สิ่งที่คุณครูควรคำนึงถึงในการสอนกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ ซึ่งประกอบด้วยคำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างและรูปแบบของบทกลอน หลักในการอ่านบทกลอน และการเลือกบทกลอนสำหรับเด็กนักเรียน

¹ ผศ.ดร., คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย; Asst. Prof. Dr., Faculty of Education and Liberal Arts, College of Asian Scholars, Thailand; e-mail: sonjai@cas.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย; Lecturer, Program in English, College of Asian Scholars, Thailand.

คำสำคัญ : กวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ, การสอนกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ, เด็กนักเรียนไทยในระดับชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6

ABSTRACT

Poetry is a part of the study according to the Basic Education Curriculum of 2008, which specifies the indicators of the year in the first language for communication in the foreign language learning subject group. In elementary school, poems are read aloud. to be correct in accordance with the principles of reading But from the author's participation in local development projects With higher education institutions as mentors, they have cooperated with many primary school grade 6 schools in Khon Kaen since 2016. It was found that the school had problems in teaching poetry. especially in terms of reading aloud poems This is because most of the teachers who teach are not directly educated in English. The author therefore proposes various main points that will help solve the problem. To help teachers, especially those who do not study English as a major. have an understanding of English poetry Which will help teachers in teaching is the value of English poetry. What teachers should keep in mind when teaching English poetry which contains relevant terminology The structure and form of the poem Fundamentals of reading poems and selection of poems for students.

KEYWORDS: English poetry, Teaching english poetry, Thai students in grade 6

บทนำ

กวีนิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาภาษาต่างประเทศที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในตัวชี้วัดชั้นปีตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – ชั้น มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ซึ่งใน หลักสูตรภาษาต่างประเทศในประเทศไทยได้กำหนดให้เรียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศการอ่านออกเสียงบทกลอนสั้น ๆ เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของ มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็น อย่างมีเหตุผล ของสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสารในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 228) ที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธ ศักราช 2551 ในตัวชี้วัดชั้นปีตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ผู้เขียนมี

ประสบการณ์ในการเรียนและการสอนภาษาและวรรณคดีอังกฤษ และได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีสถาบันอุดมศึกษาเป็นที่เลี้ยง (U-School Mentoring Scheme) ได้ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนระดับประถมศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 โรงเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2564 โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ร่วมมือในการพัฒนาความรู้ด้านภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้แบ่งปันความรู้กับครูที่สอนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียนเหล่านั้น ซึ่งครูส่วนใหญ่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาทางด้านวิชาเอกภาษาอังกฤษมาโดยตรง ศึกษาทางด้านสาขาวิชาอื่นมาแต่ต้องมาสอนวิชาภาษาอังกฤษ เช่น วิชาพลศึกษา สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น ผู้เขียนได้พบเห็นปัญหาของทั้งครูและนักเรียนในด้านการอ่าน การออกเสียงภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในการอ่านบทกลอน (ซึ่งหลายโรงเรียนไม่ได้สอนกวีนิพนธ์หรือบทกลอนเลย) ผู้เขียนจึงมีความตั้งใจที่จะเขียนเกี่ยวกับการสอนกวีนิพนธ์ เพื่อจะช่วยให้ครูได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับกวีนิพนธ์ เพื่อครูจะได้นำความรู้ความเข้าใจไปถ่ายทอดในการอ่านออกเสียงบทกลอนให้กับนักเรียนของตนเองได้

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษได้

1. เข้าใจและเห็นคุณค่าของกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ
2. คำนึงถึงสิ่งสำคัญในการสอนกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษให้เด็กนักเรียนไทย
3. รู้วิธีการสอน การอ่านบทกลอนภาษาอังกฤษ และ
4. มีแนวทางในการเลือกบทกลอนไปประยุกต์ใช้ในการสอน

ขอบเขตของเนื้อหาสาระ

ในบทความนี้ผู้เขียนจะเขียนครอบคลุมเนื้อหาสาระหลัก ๆ ดังนี้

1. คุณค่าของกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ
2. สิ่งที่คุณควรคำนึงในการสอนกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กนักเรียนไทย
 - 2.1 คำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้อง
 - 2.2 โครงสร้างและรูปแบบของบทกลอน
 - 2.3 หลักในการอ่านบทกลอน
 - 2.4 หลักการเลือกบทกลอนสำหรับเด็กนักเรียนไทย

คุณค่าของกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษ

สนใจ ไชยบุญเรือง และกวิสรา นิลมงคล (2564) ได้สรุปคุณค่าของกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษในรายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์บทกวีภาษาอังกฤษสำหรับเด็กนักเรียน ไว้วากวีนิพนธ์ที่ดี ที่มีคุณค่าจะต้องประกอบด้วยคุณค่าด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. คุณค่าทางด้านอารมณ์และจินตนาการ (Emotional and Imaginative Expression) บทกลอนที่ดีจะทำให้ผู้อ่านรู้สึกเพลิดเพลิน ได้รู้สึกถึงความงดงามของภาษาที่กวีใช้ ที่ทำให้อ่านแล้วเกิดอารมณ์คล้อยตาม จินตนาการตามภาพที่กวีเขียนไว้ได้ เช่น ความรู้สึกรื่นรมย์ สนุกสนาน ตื่นเต้น เศร้า สะเทือนใจ เป็นต้น
2. คุณค่าทางปัญญา (Intellect) คุณค่าของบทกลอนที่ทำให้ผู้อ่านเกิดปัญญา คือ บทกลอนที่ทำให้ผู้อ่านได้ติดตาม ได้คิดต่อยอดจากสาระที่กวีนำเสนอ ได้เรียนรู้ความหมายของคำศัพท์ ได้เรียนรู้การเรียงร้อยคำให้สละสลวยมากขึ้น
3. คุณค่าทางด้านความคิด ความจริง และคติสอนใจ (Ideas/Thoughts, Truth/Meaning, and Morals) แง่คิด คติ ข้อเตือนใจ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่กวีสอดแทรกไว้ในบทกลอนย่อมมีคุณค่าทางด้านศีลธรรมสำหรับผู้อ่าน
4. คุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Perspectives) สิ่งที่กวีแสดงไว้ในบทกลอนเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ จะทำให้ผู้อ่านได้เพิ่มพูนประสบการณ์ ได้มีความรู้ ได้ชื่นชมวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่กวีแสดงไว้ในบทกลอนนั้น ๆ

สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการสอนกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กนักเรียนไทย

การอ่านออกเสียงบทกลอนสั้น ๆ เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของมาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ของสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสารในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 228) ที่ระบุไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในตัวชี้วัดชั้นปี ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 – ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ในการสอนการอ่านกวีนิพนธ์หรือบทกวี/บทกลอน นอกเหนือไปจากการได้ตระหนักถึงคุณค่าของกวีนิพนธ์แล้ว สิ่งที่คุณครูควรรู้ ควรคำนึงถึง เพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน คือ

1. คำศัพท์เฉพาะ (Technical Terms)
2. โครงสร้างและรูปแบบของบทกลอน (Poetic Structure and Form)
3. หลักการอ่านบทกลอน (How to Read Poems)

4. หลักการเลือกบทกลอนสำหรับเด็กนักเรียน (How to Select Poems for Schoolchildren)

คำศัพท์เฉพาะ

คำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องในส่วนนี้ ผู้เขียนจะเขียนเรียงตามลำดับตัวอักษรภาษาอังกฤษ (ครูผู้สอนจะได้คุ้นเคยกับคำที่ต้องใช้สอนเป็นภาษาอังกฤษ)

1. Line หมายถึง บรรทัดหรือบาทหนึ่งของบทกลอน/บทร้อยกรอง/บทกวี
2. Poem หมายถึง บทกลอน/บทร้อยกรอง/บทกวี (Poetry กวีนิพนธ์)
3. Poet หมายถึง กวี ผู้ประพันธ์บทกลอน/บทร้อยกรอง/บทกวี
4. Poetic Diction หมายถึง ศัพท์กวี ศิลปะในการเลือกใช้คำของกวีในการประพันธ์ซึ่งเป็นลีลาในการเขียน (Style) ของกวีแต่ละคน Poetic Diction ที่ควรจะให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้เพื่อเป็นพื้นฐานในการอ่านบทกลอน คือ

4.1 Denotation and Connotation

Denotation เป็นความหมายโดยตรง คือ ความหมายของคำศัพท์หรือวลีตามความหมายที่แสดงในพจนานุกรม

Connotation คือ ความหมายโดยนัย เป็นความหมายของคำหรือวลีที่แตกต่างไปจากความหมายโดยตรง เช่น คำว่า home ความหมายที่เป็น denotation หมายถึง บ้าน ที่อยู่อาศัย แต่ความหมายที่เป็น connotation หมายถึง ความปลอดภัย ความรัก ความสบายใจ และครอบครัว

4.2 Imagery หมายถึง กระบวนการจินตภาพ เป็นภาษาที่กวีใช้ที่ทำให้ผู้อ่านมีโมภพมองเห็นภาพในจินตนาการ ภาพจาก imagery บางอย่างสามารถมองเห็นได้ และบางอย่างรู้สึกได้จากประสาทสัมผัส (senses) และรู้สึกได้จากความรู้สึกภายใน เช่น ลม (wind) เป็นสิ่งที่มองไม่เห็น แต่จะรู้สึกได้ว่ามีลม หรือเห็นจากผลที่ลมพัด คือ ใบไม้ที่แกว่งไกว ใบไม้ที่ร่วงหล่น

4.3 Figurative Language คือ ภาษาภาพพจน์ เป็นถ้อยคำ สำนวนภาษาที่กวีเรียงร้อยขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดภาพในจินตนาการ หรือให้มีความหมายพิเศษที่แตกต่างไปจากคำเดิม figurative language ที่สำคัญ ๆ มีดังนี้

4.3.1 Allusion (การอ้างอิง) เป็นการอ้างอิงถึงบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่คาดว่าผู้อ่านคุ้นเคยแล้วอย่างสั้น ๆ เป็นนัย ๆ allusion ที่ใช้กันทั่วไปเช่น Adam (มนุษย์คนแรกที่เกิดขึ้นในโลก) และ Eve (ผู้หญิงคนแรกที่พระเจ้าสร้างขึ้น)

4.3.2 Irony (การแฝงนัย) เป็นการพูดประชดประชันหรือการพูดตรงกันข้ามที่ขัดแย้งระหว่างสิ่งที่เห็นและความเป็นจริงเช่น “beautiful and plain” (สวยและไม่สวย) “richer than a king” (ร่ำรวยกว่าพระราช) “them” and “us” (เขาและเรา)

4.3.3 Metaphor (อุปมาอุปไมย) เป็นอุปมาอุปไมยในการเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เช่น He is an ox. เปรียบว่าเขาเป็นวัวตัวผู้ ซึ่งหมายความว่า เขาเป็นคนแข็งแรงมาก

4.3.4 Metonymy (นามนัย) เป็นภาษาภาพพจน์ที่กวีใช้สิ่งหนึ่งเรียกอีกสิ่งหนึ่งที่เชื่อมโยงกันได้ เช่น ใช้ the crown (มงกุฎ) แทน the king (พระราช)

4.3.5 Overstatement or Hyperbole (อติพจน์) การใช้ถ้อยคำที่เกินความจริงเพื่อเป็นการเน้นสิ่งที่กวีเขียน อาจจะเป็นในเชิงตลกขบขัน หรือที่เกี่ยวกับความเศร้า ความเลวร้าย ความผันผวน

4.3.6 Personification (บุคลาธิษฐาน) เป็นการที่ทำให้ ideas (ความคิด) abstractions (สิ่งที่นามธรรม) non-living things (สิ่งที่ไม่มีชีวิต) animals (สัตว์) creatures (สัตว์โลกอื่น ๆ) มีคุณลักษณะหรือความรู้สึกเช่นเดียวกับคน เช่น The leaves and flowers are dancing with the wind. (ใบไม้และดอกไม้กำลังเต้นรำกับสายลม = ใบไม้และดอกไม้พลิ้วไหวไปตามสายลม)

4.3.7 Pun (การเล่นคำ) Pun เป็นการเล่นคำ เช่น การใช้คำที่มีเสียงเหมือนกันแต่ความหมายต่างกัน หรือการใช้คำที่มีเสียงคล้ายกัน เช่น

When you go to sea,

What do you see?

4.3.8 Simile (อุปมา) เป็นอุปมาใช้ในการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งโดยการใช้นำว่า like (เช่น เหมือนกับ) as (เป็นเหมือน) as ... as (เช่นเดียวกับ) หรือ similar to (คล้ายกับ) เช่น He works like an ox.

4.3.9 Symbol (สัญลักษณ์) หมายถึง สิ่งที่เราเห็นและที่มีความหมายยิ่งไปกว่านั้น เป็นสิ่งที่กวีใช้แทนบางสิ่งบางอย่าง เช่น a red rose (กุหลาบแดง) เป็นสัญลักษณ์ของ love (ความรัก)

4.4 Tone หมายถึง น้ำเสียงหรือท่วงทำนองเสียงที่แสดงทัศนคติของกวี เช่น concerned (ห่วงใยเป็นกังวล) amused (ตลกขบขัน เพลิดเพลิน) sympathetic (มีความเห็นใจผู้อื่น)

solemn (ซิ่งซัง เอาจริงเอาจัง เครื่องขรีม) mocking (เยาะเย้ย ล้อเลียน) reverent (ด้วยความเคารพ ยำเกรง) calm (สุขุม ใจเย็น สงบอารมณ์) หรือ excited (ตื่นเต้น)

4.5 Versification คือ ศิลปะการประพันธ์บทกลอน Versification ที่สำคัญที่จะทำให้ บทกลอนมีความน่าสนใจ มีความไพเราะ สำหรับเด็กนักเรียนในเบื้องต้น มี rhyme (สัมผัส) rhyme scheme (แผนสัมผัส) และ manipulations of sounds (การใช้เสียง)

4.5.1 Rhyme

Rhyme คือ เสียงสัมผัสหรือเสียงคล้องจองกันในบทกลอน ถ้าเสียงที่สัมผัสกัน เป็นคำหนึ่งพยางค์ เช่น time และ dime หรือคำที่มากกว่าหนึ่งพยางค์แต่เสียงท้ายเหมือนกัน เช่น showers และ flowers เรียกว่า เสียงสัมผัสแบบ masculine rhyme (สัมผัสเน้น)

ถ้าเป็นเสียงสัมผัสของตั้งแต่สองพยางค์ขึ้นไป เช่น ladies และ babies หรือ spitefully และ delightfully เรียกว่าสัมผัสแบบ feminine rhyme (สัมผัสไม่เน้น)

ถ้าเสียงสัมผัสอยู่ในบาทเดียวกันเรียกว่าเป็น internal rhyme (สัมผัสในบาท)

ถ้าเสียงสัมผัสอยู่ท้ายบรรทัดของแต่ละบาทเรียกว่าเป็น end rhyme (สัมผัสท้ายบาท)

4.5.2 Rhyme Scheme

Rhyme Scheme คือ แผนสัมผัส เป็นรูปแบบการสัมผัสของบทกลอนซึ่งในบทกลอนจะมีการใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

- เสียงพยางค์ท้ายของบาทที่ 1 ให้เป็น a
- เสียงพยางค์ท้ายของบาทที่ 2 ถ้าเหมือนกับพยางค์ท้ายของบาทแรก ก็ให้เป็น a ถ้าไม่เหมือนกันก็ให้เป็น b
- เสียงพยางค์ท้ายของบาทที่ 3 ถ้าเหมือนกับพยางค์ท้ายของบาทที่ 1 หรือบาทที่ 2 ก็ให้สัญลักษณ์เหมือนกับบาทนั้น ๆ ถ้าไม่เหมือนบาทใดก็ให้เป็น c
- เสียงพยางค์ท้ายของบาทที่ 4 ถ้าเหมือนกับพยางค์ท้ายของบาทใดก็ให้สัญลักษณ์เหมือนบาทนั้น ถ้าสองบาทของบทกวีมีเสียงสัมผัสกันรวมกันแล้วได้ใจความสมบูรณ์ เรียกว่า เป็น a closed couplet (สัมผัสคู่ปิด) เช่น

February brings the rain,
Thaws the frozen ponds again.

Sara Coleridge

4.5.3 Manipulations of Sounds

Manipulations of Sounds คือ การใช้เสียงที่จะช่วยให้บทกลอนน่าสนใจ มีความไพเราะมากขึ้น คือ การใช้ alliteration (การสัมผัสอักษร) assonance (การกระทบสระ) และ consonance (การซ้ำเสียงพยัญชนะ)

4.5.3.1 Alliteration (การสัมผัสอักษร) คือ การสัมผัสคล้องจองกันของเสียงตัวอักษรตัวแรกของคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียงตัวอักษรที่เหมือนกันในบาทหนึ่ง ๆ ของบทร้อยกรอง เช่น

March brings breezes loud and shrill,

...

Sing a song of seasons!

...

Sara Coleridge

4.5.3.2 Assonance (การกระทบสระ) คือ การซ้ำของเสียงสระในคำที่มีเสียงสระคล้าย ๆ กันในบาทหนึ่ง ๆ ของบทกลอน เช่น

And blown by all the winds that thapass,

...

A floor too cool for corn.

Sara Coleridge

4.5.3.3 Consonance (การซ้ำเสียงพยัญชนะ) คือ การซ้ำของเสียงพยัญชนะท้ายของพยางค์ที่ลงเสียงหนักแต่มีเสียงสระต่างกัน คำต่าง ๆ ในบาทหนึ่ง ๆ ของบทร้อยกรอง เช่น

...

And yet she cannot stray,

...

The pleasant light of day;

...

Sara Coleridge

4.5.4 Meter (มาตรา) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของส่วนหนึ่งของ Versification เป็นจังหวะพื้นฐานของแต่ละบทของบทกลอน เป็นส่วนที่ครูจะใช้ในการฝึกให้เด็กนักเรียนได้อ่านได้ถูกต้องตามจังหวะการอ่านเมื่อให้เด็กนักเรียนได้ฝึกอ่านออกเสียง (แต่ในเบื้องต้นต้องฝึกให้นักเรียนอ่านออกเสียงหนักเบาของคำให้ถูกต้องก่อน)

จังหวะพื้นฐานของ the basic metrical unit แบ่งเป็นหน่วยจังหวะพื้นฐานเรียกว่า foot ซึ่งประกอบด้วยคำที่ต้องลงเสียงหนักหนึ่งพยางค์ (-) และอีกหนึ่งหรือสองพยางค์ที่เป็นเสียงเบา (˘) The basic metrical unit ที่ใช้กันทั่วไปมี 5 รูปแบบ คือ iambic, trochaic, anapestic, dactylic และ spondaic ในระบบ the syllabic–stress system ซึ่งเป็นการลงเสียงหนักที่พยางค์ของคำในแต่ละบทดังที่แสดงในตารางนี้

Name of Meter	Name of Foot	Example
Iambic	Iamb	˘of good
Trochaic	Trochee	happy
Anapestic	Anapest	˘˘in the world
Dactylic	Dactyl	yesterday
Spondaic	Spondee	day–break

(Based on Pickering & Hoepfer, 1981, p. 169)

คำศัพท์เฉพาะต่าง ๆ ที่ผู้เขียนนำเสนอในบทความนี้เพื่อให้ครูที่สอนภาษาอังกฤษได้รู้ได้คุ้นเคยกับ technical terms ที่เกี่ยวกับบทกลอนภาษาอังกฤษ ครูสามารถนำไปใช้ในการสอนนักเรียน เมื่อนักเรียนมีความพร้อมหรือในระดับชั้นที่สูงขึ้นตามความเหมาะสม เท่าที่จำเป็น หรือตามความสนใจของนักเรียน

โครงสร้างและรูปแบบของบทกลอน (Poetic Structure and Form)

เพื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของมาตรฐาน ต. 1.1 ของสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร ที่ระบุไว้ว่า “การอ่านออกเสียงบทกลอนสั้น ๆ” ผู้เขียนจึงจะนำเสนอเฉพาะโครงสร้างและรูปแบบของบทกลอนที่สั้น ๆ ดังนี้

1. บทกลอนที่มีรูปแบบตายตัว (Fixed Poetic Form)

บทกลอนไฮกุ (Haiku) เป็นบทกลอนที่มี 3 บรรทัด ในแต่ละบท รวมกันเป็น 17 พยางค์ แยกเป็น 5 – 7 – 5 คือ บรรทัดที่ 1 มี 5 พยางค์ บรรทัดที่ 2 มี 7 พยางค์ และบรรทัดที่ 3 มี 5 พยางค์ ซึ่งในแต่ละบทไม่จำเป็นต้องมีเสียงสัมผัส เช่น

What I thought to be
Flowers soaring to their boughs
Were bright butterflies.

Moritake (1452–1540)

บทกลอนไฮกุเป็นบทกลอนที่เดิมเป็นบทกลอนของญี่ปุ่น เป็นบทกลอนที่แสดงภาพ ความนึกคิด ความฝัน หรืออารมณ์เพียงเรื่องเดียวในแต่ละบท

2. บทร้อยกรอง (The Song) เป็นบทกลอนสั้น ๆ ง่าย ๆ สะเทือนอารมณ์ มีหลากหลายรูปแบบในรูปแบบเพลงต่าง ๆ เช่น

The Star

Twinkle, twinkle, little star,
How I wonder what you are!
Up above the world so high
Like a diamond in the sky.
...

Jane Taylor

3. บทกลอนที่มีเสียงสัมผัสในแต่ละบทเหมือนกัน (Stanzaic Verse)

ในบทกลอนรูปแบบนี้ แต่ละบท (stanza) จะมีแผนสัมผัส (rhyme scheme) เหมือนกัน และมีจำนวนบาท (line) เท่ากัน แต่โครงสร้าง (structure) ของแต่ละบทอาจจะแตกต่างกัน และในแต่ละบทจะต้องมีอย่างน้อย 2 บาท บทกลอนแบบนี้มีชื่อเรียกที่ต่างกันไป ดังนี้

3.1 บทสองบาท เรียกว่า “สัมผัสคู่” (couplet) และถ้าสองบาทที่คล้องจองกันนั้น รวมความได้เป็นประโยค เป็นความที่สมบูรณ์เรียกว่า “สัมผัสคู่ปิด” (closed couplet) เช่น

Humpty Dumpty's Poem

In winter, when the fields are white,
I sing the song for your delight.
In spring, when woods are getting green,
I'll try and tell you what I mean.
In summer, when the days are long,
Perhaps you'll understand the song.
In autumn, when the leaves are brown,
Take pen and ink, and write it down.

...

Lewis Carroll

3.2 บทสามบาท (tercet/triplet) เป็นบทกลอนที่ทั้งสามบาทลงท้ายด้วยเสียงสัมผัสเดียวกัน

My Mother

Who fed me from her gentle breast,
And hushed me in her arms to rest,
And on my cheek sweet kisses prest?
My Mother.

...

Ann Taylor

3.3 บทสี่บาท (quatrain) เป็นบทร้อยกรองที่มีแผนสัมผัสที่หลากหลาย เช่น aabb, abab, abba หรือ abcb

Whole Duty of Children

A child should always say what's true,
And speak when he is spoken to,
And behave mannerly at table:
At least as far as he is able.

Robert Louis Stevenson

3.4 บทห้าบาท (quintet) เป็นบทร้อยกรองที่มีแผนสัมผัสที่หลากหลาย

There Was Old Man from Peru

There was an old man from Peru
Who dreamed he was eating his shoe.
He woke in a fright
In the middle of the night
And found it was perfectly true.

Anonymous

3.5 บทหกบาท (sestet) มีแผนสัมผัสที่หลากหลาย

Ladybird! Ladybird!

Ladybird! Ladybird! Fly away home,
Night is approaching, and sunset is come:
The herons are flown to their trees by the Hall;
Felt, but unseen, the damp dewdrops fall;
This is the close of a still summer day;
Ladybird! Ladybird! Haste! Fly away!

Emily Bronte

3.6 บทเจ็ดบาท (septet) มีแผนสัมผัสที่หลากหลาย

Skipping

Little children skip,
The rope so gaily gripping,
Tom and Harry,
Jane and Mary,
Kate, Diana,
Sunan, Anna,
All are fond of skipping!

...

Thomas Hood

3.7 บทแปดบาท (octave/octet) มีแผนสัมผัสที่หลากหลาย

Snow

In the gloom of whiteness,
In the great silence of snow,
A child was sighing
And bitterly saying: "Oh,
They have killed a white bird up there on her nest,
The down is fluttering from her breast!"
And still it fell through that dusky brightness
On the child crying for the bird of the snow.

Edward Thomas

นอกจากนี้ มีบทร้อยกรองเก้าบาทและมากกว่านั้น แต่ไม่มีชื่อเรียกเฉพาะในภาษาอังกฤษ ซึ่งถ้าครูผู้สอนเห็นว่า เหมาะสำหรับนักเรียนของตน ก็สามารถนำมาใช้สอนได้

หลักในการอ่านบทกลอน

ในการสอนให้นักเรียนอ่านบทกลอน ครูผู้สอนควรจะสอนให้นักเรียนยึดหลักการอ่าน ดังนี้

1. อ่านบทกลอนแต่ละบทมากกว่าหนึ่งครั้ง อ่านในใจ
2. ใช้พจนานุกรม หรือสื่อที่จะใช้ค้นคว้าหาความหมายตรงของคำ (denotation หรือ denotative meaning)
3. อ่านบทกลอนในใจ อ่านทุกคำในแต่ละบท อ่านจนกระทั่งรู้สึกว่าได้ยินเสียงของคำ รู้ความหมายของคำ
4. อ่านและจับใจความว่าบทกลอนนั้นสื่ออะไร ว่าอย่างไร
5. อ่านบทกลอนดัง ๆ อ่านด้วยความตั้งใจ อ่านให้เข้าใจความหมายของทุกคำ (คำทุกคำในบทร้อยกรองนั้นสำคัญ) นั่นก็คือ ในการอ่านบทกลอนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ให้มี

ความซาบซึ้ง จะต้องอ่านในใจและอ่านออกเสียง ต้องรู้ความหมายของคำศัพท์ทุกคำในแต่ละบท และต้องอ่านซ้ำหลาย ๆ ครั้ง

การเลือกบทกลอนภาษาอังกฤษสำหรับเด็กนักเรียน

ในการเลือกบทกลอนที่จะใช้ในการสอนนั้น ครูผู้สอนควรจะต้องตอบคำถามเหล่านี้ก่อนเพื่อจะได้นำไปประกอบการพิจารณาว่าบทกลอนนั้นมีคุณค่าเหมาะที่จะนำไปใช้ในการสอนนักเรียนของตนเองหรือไม่

1. What is the structure and form of the poem?
2. What poetic diction does the poet use?
3. What is the tone of the poem?
4. What versification does the poet use?
5. What is the poem about? (What is the idea presented in the poem?)
6. Do you like the poem? If so, why? If not, why not?

นอกจากนี้ ครูผู้สอนอาจจะเขียนบทกลอนภาษาอังกฤษขึ้นเอง หรือเขียนบางส่วน แล้วให้นักเรียนช่วยกันหาคำมาเติมความให้สมบูรณ์ จะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเรียนภาษาอังกฤษด้วย ดังตัวอย่างที่ผู้เขียนนำเสนอไว้

บทกลอนจากผู้เขียน

Haikus (ไฮกุ)

<p>1. A typhoon may cause
Severe damage, but don't let
It ruin our heart.</p> | <p>2. Colorful summer!
Yellow, pink, red, white, and green
Are the summer charms.</p> |
|---|---|

Closed Couplets (บทแบบสัมผัสคู่ปิด)

<p>1. The cool breeze is passing by
And the bright sun is smiling in the sky.</p>	<p>(สายลมเย็นกำลังพัดผ่าน
ในท้องฟ้าอาทิตย์สดใสขึ้นบาน)</p>
<p>2. The little birds are sweetly singing,
Waking all of us up in the morning.</p>	<p>(เหล่านกน้อยร้องเสียงประสาน
กังวาลหวานยามเช้าปลุกทั้งบ้าน)</p>

Tercets/Triplets (บทสามบาท)

1. The moon in the night sky
Among the stars that look so fine
Gives some light to people walking by.	พระจันทร์ในท้องฟ้ายามราตรี
ท่ามกลางดวงดาวพร่างพราวราตรี
ส่องแสงให้คนเดินผ่านไปด้วยดี
2. The morning sun is shining
To freshen up everything,
And to listen to the world whispering.	(อาทิตย์ยามเช้ากำลังส่องแสงมา
เพื่อช่วยให้ทุกอย่างสดใสเรีงรา
และได้ฟังเสียงกระซิบในโลกหล้า)

Quatrains (บทสี่บาท)

1. Honesty is the best policy.
That's what we should practice
If we want to be happy
And live in peace.	(ความซื่อสัตย์สุจริต
พิชิตใจคนทั่วหล้า
หลักปฏิบัติล้ำค่า
นำพาสู่สันติสุข)
2. Being confident
Patient, diligent,
And maintaining lifelong learning
Are the roads to successful living.	(เชื่อมั่นในตน
อดทนขยัน
เรียนรู้มุ่งมั่น
ทางนั้นสำเร็จ)

และเพื่อให้นักเรียนได้ช่วยกันคิดหาคำศัพท์มาเติมให้ความสมบูรณ์ ผู้เขียนจะให้ในรูปแบบของ anagrams คือ การเอาตัวอักษรทุกตัวในคำ มาเรียงให้เป็นคำศัพท์คำใหม่ (ในที่นี้ ผู้เขียนจะเขียนคำที่เว้นไว้ในวงเล็บด้านขวามือสำหรับครู)

3. Was can be _____ .	(saw)
War can be _____ .	(raw)
Ear can be era and _____ .	(are)
Rats can be _____ .	(star)

4. Cheap can be _____ . (peach)
 Cheat can be _____ . (teach)
 Dear can be read and _____ . (dare)
 Race can be _____ . (care)

Quintets (บทห้าบาท)

(คำที่เว้นไว้ให้นักเรียนเติม ที่ขีดไว้ขีดหนึ่ง = หนึ่งตัวอักษร ตัวอักษรตัวแรกของคำเขียนไว้เพื่อเป็นตัวชี้ให้นักเรียนได้คิดเร็วขึ้น)

1. Summer is when
 It is very hot and s _ _ _ y. (sunny)
 Farmers are not happy,
 For the land is so _ _ y (dry)
 And there is not enough w _ _ _ _ supply. (water)
2. The _ _ _ _ _ season is when (rainy)
 It is very _ _ _ . (wet)
 Many people get upset
 If it _ _ _ _ _ heavily, (rains)
 But farmers are _ _ _ _ _ . (happy)
3. Winter is when
 It is nicer and c _ _ _ _ _ . (cooler/colder)
 It makes people feel better,
 Especially at night and in the m _ _ _ _ _ . (morning)
 It makes life a bit more exciting.

Sestets (บทหกบาท)

1. May you be happy.
May you stay h _ _ _ _ _ . (healthy)
May you _ _ rich. (be)
May _ _ _ accomplish (you)
Your wish right away.
“Happy B _ _ _ _ _ .” (Birthday)
2. Don’t panic about _ _ _ _ _ — 19 (COVID)
If you know how to stay c _ _ _ _ , (clean)
And do what you are asked and supposed to,
You will be able to get through
This difficult period with no harm.
So, take good care of y _ _ _ self and stay calm. (yourself)

ข้อเสนอแนะในการสอนกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็กนักเรียน

1. ครูอ่านบทกลอนทั้งบทให้นักเรียนฟังอย่างน้อย 2 ครั้ง
2. ครูอ่านบทกลอนทีละบาท ให้นักเรียนดูตามบาทที่ครูอ่าน
3. ครูอธิบายความหมายของแต่ละบท รวมทั้งความหมายโดยนัย (connotation) (ถ้ามี)
4. ให้นักเรียนถามคำศัพท์ที่นักเรียนยังไม่เข้าใจ
5. ให้นักเรียนออกเสียงคำศัพท์ที่มีตั้งแต่ 2 พยางค์ขึ้นไปตามครู (ให้มีการลงเสียงหนัก – เบาของพยางค์ในคำให้ชัดเจน)
6. ให้นักเรียนอ่านออกเสียงตามครูไปที่ละจังหวะของการอ่านออกเสียงในแต่ละบท ถ้าเป็นบท สั้น ๆ ให้อ่านทั้งบทจึงค่อยหยุด ถ้าเป็นบทที่ยาว ให้แบ่งวรรคตอนตามที่ขีดเส้นไว้ แต่จะไม่หยุดที่คำขยายคำนามและไม่ต้องหยุดนาน เช่น

Who fed me|from her gentle breast,
And hushed me|in her arms|to rest,
And on my cheek|sweet kisses prest?
...

Ann Taylor

7. ให้นักเรียนฝึกอ่านเอง (อาจจะให้ฝึกเป็นกลุ่มหรือคู่)

8. ให้นักเรียนสมัครใจอ่านให้ครูและเพื่อน ๆ ฟัง

9. ครูถามคำถามให้นักเรียนช่วยกันหาคำตอบ เช่น

(1) What is this poem about?

(2) What is the rhyme scheme of this poem?

(3) Do you like the poem? Why / Why not?

(4) What do you learn from it?

10. ครูควรจะให้ให้นักเรียนได้สังเกตว่าคำขึ้นต้นของแต่ละบาทของบทกลอนนั้นจะขึ้นต้นด้วยตัวอักษรตัวใหญ่

11. ในขั้นต่อไป เมื่อนักเรียนมีความพร้อมในการเรียนมากขึ้น ครูค่อยอธิบายคำศัพท์เฉพาะที่มี ความหมายของคำนั้นที่ปรากฏในบทกลอน เช่น personification, simile, metaphor เป็นต้น หรือครูชี้ให้เห็นคุณค่าของบทกลอนนั้น ๆ ในด้านต่าง ๆ เช่น ในบทร้อยกรอง “Months of the Year” ของ Sara Coleridge ซึ่งเป็นบทกลอนที่แต่ละบท (แต่ละเดือน) มี end rhyme เป็นคู่ ๆ เช่น snow – glow, rain – again, shrill – daffodil, sweet – feet เป็นต้น และในบทกลอนนี้ กวีสื่อความหมายผ่าน denotation และ connotation ของคำ เช่น the Harvest home (พิธีการฉลองการเก็บเกี่ยว) และวลี เช่น at our feet (ดอกเดซี่มีมากมายไม่ว่าจะเดินไปทางไหนก็มีดอกเดซี่) เพิ่มความไพเราะด้วย alliteration เช่น brings breeze, the dancing daffodil, then the Harvest home เป็นต้น นอกจากนี้ก็มี consonance เช่น toes and fingers, frozen ... again, at ... feet, และ then begin.

Tone ของบทกลอนนี้แฝงไว้ด้วยความชื่นเต้น ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเด็ก ๆ จะได้รับความรู้ ได้จินตนาการภาพจากแต่ละ stanza ของแต่ละเดือนว่ามีอะไรที่เป็นสัญลักษณ์โดดเด่น เช่น ในเดือน June จะได้จินตนาการภาพเด็ก ๆ ได้สนุกสนานกับการเก็บดอกไม้ถือไว้ในมือ

June brings tulips, lilies, roses:

Fills the children's hands with posies.

หรือในเดือน September มีผลไม้ฤดูผสมพันธุ์ และผู้คนออกไปเล่นกีฬา
กลางแจ้ง

Warm September brings the fruit,

Sportsmen then begin to shoot.

นอกจากนี้ เด็กนักเรียนจะได้เรียนรู้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ของแต่ละเดือนมากขึ้น

ในบทกลอนนี้มีการใช้ figurative language (ภาษาภาพพจน์) เพื่อให้ผู้อ่านได้จินตนาการตามได้ง่ายขึ้น คือ การใช้ personification (บุคลาธิษฐาน) ของเดือนและสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นที่เป็น สัญลักษณ์ของแต่ละเดือน เช่น

January brings the snow, (เดือนมกราคมเอาหิมะมา
Makes the toes and fingers glow. ทำให้นิ้วมือนิ้วเท้าแดงจากความหนาวเย็น)

February brings the rain, (เดือนกุมภาพันธ์เอาฝนมา
Thaws the frozen ponds again. ทำให้น้ำในบึงที่เป็นน้ำแข็งละลาย)

March brings breezes loud and shrill, (เดือนมีนาคมเอาลมมา
Stirs the dancing daffodil. ทำให้ดอกแดฟโฟดิลเต้นตามสายลม)

...

เด็กนักเรียนต่างชาติจะได้รับคุณค่าด้านต่าง ๆ จากบทกลอนบทนี้ทุกด้าน ทั้งด้าน emotional and imaginative expression (อารมณ์และจินตนาการ) ด้าน intellect (ปัญญา) ideas, truth, and morals (ความคิด ความจริง และคติสอนใจ) และด้าน social and cultural perspective (สังคมและวัฒนธรรม)

นอกจากนี้ ครูสามารถสอนเปรียบเทียบกับฤดูต่าง ๆ ในประเทศไทยในบทกลอนแบบห้าบาท (quintets) ที่ผู้เขียนเขียนไว้ในบทความนี้ได้

บทสรุป

การที่ได้รู้ปัญหาในการเรียนการสอนนั้นคืออะไร การแก้ปัญหาให้ตรงจุดที่ก่อให้เกิดปัญหา การแก้ปัญหอย่างจริงจังจึงย่อมส่งผลช่วยคลี่คลายปัญหานั้นได้ การสอนกวีนิพนธ์ภาษาอังกฤษให้นักเรียนไทยในระดับชั้นประถมศึกษา ถ้าครูผู้สอนได้เข้าใจได้เห็นคุณค่าของกวีนิพนธ์หรือบทกวี/บทกลอน ได้รู้คำศัพท์เฉพาะ รู้โครงสร้างและรูปแบบของบทกลอน รู้หลักในการอ่าน การสอนการอ่านบทกลอนอย่างถูกต้อง จะช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนได้สนุกกับการอ่านบทกลอน ซึ่งจะนำไปสู่การคิดการเขียนอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). *ศัพท์บัญญัติราชบัณฑิตยสถาน*. ค้นเมื่อ 8-29 เมษายน 2564, จาก <https://dict.longdo.com>
- สนใจ ไชยบุญเรือง และ กวิสร นิลมงคล (2564). การวิเคราะห์บทกวีภาษาอังกฤษสำหรับเด็กนักเรียน. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 11 (3), 198-208.
- Hedley, Alistair, compiler. (2001). *Treasury of Poetry*. London: York House Typographic.
- Jenkinson, Edward B., & Hawley, Jane Stouder. (1967). *On Teaching Poems*. Bloomington: Indiana University Press.
- Miller, Ruth & Greenberg, Robert A. (1981). *Poetry: An Introduction*. New York: St. Martin's Press, Inc.
- Pickering, James H. & Hooper, Juffrey D. (1981). *Concise Companion to Literature*. New York: Macmillan Publishing Co, Inc.

ทวิภาวะของน้ำจากไตรภูมิภคธา¹

Duality of Water from Traibhumikatha

ภาณุวัฒน์ สกุสลับ², อรุษา สุวรรณประเทศ³, พรหมพิลิสฐ์ พันธุ์จันทร์⁴
Panuwat Sakulsueb², Onusa Suwanpratest³, Phromphisit Phanchan⁴

Received: 10 ตุลาคม 2564 Revised: 30 พฤศจิกายน 2564 Accepted: 2 ธันวาคม 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะอันเป็นทวิภาวะของน้ำที่ปรากฏในเรื่องไตรภูมิภคธาในฐานะเทพปกรณัมเรื่องหนึ่ง ผลการศึกษาพบว่า น้ำมีลักษณะของทวิภาวะ 2 ประการ คือ 1. น้ำในบทบาทของผู้สร้างชีวิต ประกอบด้วย 1.1) การเป็นแหล่งกำเนิดและการหล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิต 1.2) การอุ้มชูแผ่นดินและสิ่งสำแดงถึงการปรากฏขึ้นของพระโพธิสัตว์หรือผู้มีบุญบารมี และ 2. น้ำในบทบาทของผู้ทำลายชีวิต ประกอบด้วย 2.1) การเป็นแหล่งลงโทษให้ได้รับความทุกข์ทรมาน 2.2) การทำลายล้างโลกและเป็นสิ่งสำแดงถึงความทุกข์ทรมานของสัตว์นรก ผลการศึกษาดังกล่าวนำไปสู่ความเข้าใจถึงธรรมชาติของทวิภาวะที่แม้จะเป็นสิ่งเดียวกันแต่ก็ให้ผลแตกต่างกัน เช่นเดียวกับน้ำที่ให้ผลดีและผลเสียได้ทั้ง 2 ประการ ผู้มุ่งสู่ความหลุดพ้นจึงไม่ควรยึดติดความเป็นไปในโลก การก้าวข้ามความทุกข์และความทุกข์ดังผลที่เกิดขึ้นจากทวิภาวะของน้ำ จะช่วยให้สามารถหลุดพ้นการเวียนว่ายในภพภูมิต่างๆ ได้ในที่สุด

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุฎฐนิพนธ์เรื่อง “น้ำ” ในระบอบประเพณีและพิธีกรรมไทย

² อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และนิสิตปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาคติชนวิทยา ปรัชญา และศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร; Lecturer, Program in Thai Language, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University, Doctoral Student of Philosophy, Department of Folklore, Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Naresuan University, Thailand; e-mail: sakulsueb_9@hotmail.com

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร; Asst. Prof. Dr., Department of Linguistics, Folklore, Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Naresuan University, Thailand.

⁴ อาจารย์ ดร., ภาควิชาภาษาศาสตร์ คติชนวิทยา ปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร; Doctor, Department of Linguistics, Folklore, Philosophy and Religion, Faculty of Humanities, Naresuan University, Thailand.

คำสำคัญ: น้ำ, ทริภาวะ, เทพปรครณัม, ไตรภูมิภค

ABSTRACT

This article aimed at analyzing the characters of duality in water Mythology appearing in Traibhumikatha. The result showed that water had 2 characters of duality. 1. Water in a role of creature consisted of 1.1) source of life and nourishment, and 1.2) land supporter and showing the birth of Bodhisattva or someone who had merit authority. 2. Water in a role of destroyer in 2 dimensions that were 2.1) punishment place, and 2.2) world destroyer showing agony of non-human. The finding led to understanding of nature of duality although it was the same thing. The result was different as the same way of water which gave 2 results in good and bad way. A person who wanted to go to nirvana should not hold the possibility of world. If a person could stride both happiness and sorrow as the same way of result from duality via water roles, s/he could eventually go to nirvana.

KEYWORDS: Water, Duality, Mythology, Traibhumikatha

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อกล่าวถึง “น้ำ” ในมโนทัศน์ของบุคคลโดยทั่วไปมักนึกถึงสภาพทางกายภาพของน้ำที่เป็นของเหลวใสไม่มีสี ซึ่งมนุษย์และสัตว์ใช้บริโภคและอุปโภคเป็นประจำในทุกๆ วัน อย่างไรก็ตามหากจะพิจารณาถึงสถานะของน้ำที่มีความสัมพันธ์ต่อสิ่งมีชีวิตจะพบว่า “น้ำ” คือองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ทุกชีวิตสามารถดำรงอยู่ได้ ดังพรรณนะของมาซารุ เอะโมโตะ (Masaru Emoto) นักวิทยาศาสตร์ชาวญี่ปุ่นที่ให้ความสนใจศึกษาคุณลักษณะของน้ำในหลายๆ แห่งทั่วโลก ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ของน้ำกับชีวิตไว้อย่างน่าสนใจว่า

มนุษย์เริ่มมีรูปร่างเป็นตัวตนบนพื้นโลกเป็นครั้งแรกเมื่อไข่ของแม่และน้ำเชื้อของพ่อมาพบกัน แล้วเกิดเป็นไข่ที่ปฏิสนธิแล้ว ไข่ที่ปฏิสนธิแล้วประกอบด้วยน้ำ 95% พูด่างๆ ก็คือเกือบทั้งหมดเป็นน้ำ ปริมาณของน้ำในร่างกายของมนุษย์ที่สมบูรณ์เต็มที่แล้วจะมีประมาณ 70% จึงไม่น่าแปลกอะไรถ้าจะพูดว่าร่างกายของมนุษย์นั้นประกอบด้วยน้ำเป็นส่วนใหญ่

มนุษย์ดำรงชีวิตล้อมรอบไปด้วยน้ำลักษณะต่างๆ ทุกๆ วันตราบกระทั่งถึงวันที่
ชีวิตดับ

โลกนี้มีชื่อว่า “ดาวพระเคราะห์น้ำ” (water planet) และพื้นผิวประมาณ 70%
ของโลกก็ปกคลุมไปด้วยน้ำ ซึ่งก็คล้ายคลึงกับร่างกายของมนุษย์ไม่ใช่หรือน้ำบนโลก
ส่วนใหญ่ เช่น น้ำฝน น้ำใต้ดิน ทะเลสาบ หนองน้ำ และแม่น้ำจะอยู่ในทะเล มีน้ำที่ลอย
อยู่ในอากาศในรูปของเมฆหรือละอองน้ำบ้างเหมือนกัน หิมะที่ทับถมเป็นหมื่นปีที่อยู่บน
ภูเขาสูง และน้ำแข็งที่อยู่บนทวีปแอนตาร์กติกาเมื่อแรกเริ่มก็เป็นน้ำเช่นกัน

(มาซาร์ เอะโมโตะ, 2553: 12)

จากข้อมูลและทฤษฎีของนักวิทยาศาสตร์ข้างต้น ทำให้ทราบว่าชีวิตในโลกใบนี้
สามารถดำรงอยู่ได้ก็เพราะมี “น้ำ” เป็นส่วนประกอบนั่นเอง อย่างไรก็ตามสิ่งที่ลึกลับลี้ลับมี 2 ด้าน
หรือมีความเป็น “ทวิภาวะ”⁵ (Duality) อยู่ในตนเอง กล่าวคือ แม่น้ำจะเป็นองค์ประกอบของชีวิต
แต่น้ำก็สามารถทำลายชีวิตได้ด้วย ลักษณะเช่นนี้เห็นได้จากอันตรายซึ่งเกิดจากส่วนประกอบของ
น้ำที่เปลี่ยนไป เช่น น้ำที่มีสารเคมีเป็นพิษปนเปื้อนอยู่ หากมนุษย์และสัตว์ได้ดื่มหรือไปสัมผัสกับ
น้ำนั้นก็ได้รับผลเสียตามไปด้วย นอกจากนี้ยังมีภัยพิบัติที่เกิดจากปริมาณของน้ำที่มีมากหรือ
น้อยเกินไป เช่น น้ำท่วม-น้ำแล้ง ฯลฯ ดังนั้นไม่ว่าจะเกิดสภาวะเช่นใดกับ “น้ำ” ก็ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อ
สิ่งมีชีวิตบนโลกใบนี้ทั้งสิ้น และไม่เพียงแต่น้ำในโลกทางกายภาพเท่านั้น แม้ในโลกของเทพ
ปกรณัมที่มีการบันทึกไว้ในรูปแบบของวรรณกรรมต่างๆ “น้ำ” ก็มีคุณลักษณะของความเป็นทวิ
ภาวะด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะ “ทุกสิ่งในแดนแห่งกาลละลือนเป็นทวิภาวะ” (แคมป์เบลล์, 2551: 139)
ทั้งสิ้น

วรรณกรรมเรื่องสำคัญของไทยเรื่องหนึ่งที่มีเนื้อหาในลักษณะเดียวกับเทพปกรณัม⁶
(mythology) ของตะวันตก คือ “ไตรภูมิกถา” ก็ปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับน้ำที่น่าสนใจอยู่ไม่น้อย
ยกตัวอย่างเช่นเหตุการณ์ในปัญจกัณฑ์ มนุสสภูมิ ที่กล่าวถึงโยนิ 4 ในตอนที่กล่าวถึงการบัง

⁵ คีธ เบ็กเลย์ (Keith Begley, 2012) ได้อธิบายความหมายของ Duality หรือ ทวิภาวะ สรุปความได้ว่า คือ คู่ตรงกันข้าม หรือ
ขัดแย้งกันของสองสิ่ง เช่น กลางวันและกลางคืน, ชายและขวา, ชีวิตและความตาย, หญิงและชาย, จริงและเท็จ เป็นต้น

⁶ กิ่งแก้ว อัครถาวร (2558: 82) อธิบายลักษณะเนื้อหาของเทพปกรณัมไว้ว่า เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความดำรงอยู่ของ
พระผู้สร้าง/พระมหาเทพ/พระผู้เป็นเจ้า การรังสรรค์ของพระผู้สร้าง การณะของจักรวาล โลก เทพเทวา มนุษย์ สัตว์ สรรพ
ชีวิตและสรรพสิ่งในภพภูมิต่างๆ ตลอดจนกฎบัญญัติ และกลไกต่างๆ ของการรังสรรค์ การทำผิดกฎบัญญัติ การแก้ไข และ
การไต่ระดับสู่เป้าหมายสูงสุด

เกิดขึ้นของพระโพธิสัตว์นั้นว่าจะมีเหตุอัศจรรย์ต่างๆ เกิดขึ้นด้วยหลายประการ และ “น้ำ” ก็เป็นธาตุหนึ่งที่แสดงอาการนั้นด้วย ดังข้อความว่า

เมื่อโพธิสัตว์เสด็จลงมาเอาปฏิสนธิ (กัถิ) เมื่อ ๓ สมภพก็ดี แผ่นดินไหวได้แล
หมื่นจักรวาล ทั้งน้ำอันชูแผ่นดินก็ไหว ทั้งน้ำสมุทรก็ฟุ้งฟอง เขาพระสุเมรุราชก็ทรงอยู่
มิได้ ก็หวั่นไหวด้วยบุญสมภารพระโพธิสัตว์เจ้าผู้มาตรัสเป็นพระพุทธรูปเจ้านั้นแล อันว่า
ปรกติดคนทั้งหลายในโลกนี้ก็ดี องค์พระโพธิสัตว์เจ้าก็ดี ศิริจรรย์ทั้งหลายก็ดี ครั้น
ออกมาจากท้องแม่แลใสร์ อันว่าเลือดซึ่งมีอยู่ในอกแม่นั้น เหตุว่าแม่ตนมีใจรักนัก จึง
เลือดนี้ในอกของแม่นั้นก็กลายเป็นน้ำนมไหลออกมา (จากอก) ของแม่นั้นได้ดูตกิน อัน
พิสัยแห่งโลกทั้งหลายแล

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2544: 76)

อย่างไรก็ดี ในความเข้าใจเกี่ยวกับไตรภูมิภิกขา คนไทยส่วนใหญ่มักรู้จักในฐานะ
วรรณกรรมทางศาสนาที่มีอิทธิพลต่อการยึดมั่นความดีและสอนให้คนเกรงกลัวต่อการทำบาป ทั้ง
ยังมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะแขนงต่างๆ มากมาย ดังที่คณะกรรมการวรรณคดี
แห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม (2556: 85-106) ได้อธิบายคุณค่าของไตรภูมิภิกขาที่มี
ต่อสังคมและวัฒนธรรมไทยไว้ถึง 6 ด้าน คือ คุณค่าด้านวรรณคดี คุณค่าด้านภาษา คุณค่าด้าน
ศาสนา คุณค่าด้านสังคม คุณค่าด้านศิลปกรรม และคุณค่าด้านความรู้ต่างๆ นอกจากนี้คือ คน
ไทยส่วนหนึ่งมองว่าพุทธศาสนาไม่มีพระผู้เป็นเจ้าหรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าเป็น “ศาสนาแบบ
เทวนิยม” (สุรพงษ์ สือทองจักร, 2552: 148) แม้ว่าในคัมภีร์ทางศาสนาจะมีการปรากฏกายของผู้
ทรงฤทธิ์หรือเทพเทวาหลายครั้ง ทั้งนี้ กิ่งแก้ว อุตถากร ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์
ระหว่างเรื่องราวของเทพเจ้าที่ปรากฏในคัมภีร์ศาสนาว่าเป็นสิ่งยืนยันถึงการที่พุทธศาสนาก็มีได้
ปฏิเสธถึงการมีอยู่ของเทวโลกเช่นกัน กล่าวคือ

ในพระพุทธศาสนา โครงสร้างของจักรวาลครอบคลุมภพภูมิทั้งแดนของนรก
เปรต อสุรกาย มนุษย์ สัมภเวสี และสวรรค์ หลักวัฏฏะ 3 และปัจจุสมุปบาท อธิบาย
กระบวนการของการเกิด-ตาย และเงื่อนไขไว้อย่างชัดเจน การที่พระพุทธรูปองค์ทรงเล่า
เรื่องชาดก ซึ่งหมายถึงพระชาติต่างๆ ที่ทรงอุบัติบังเกิด ตลอดจนพระสูตรที่ทรงมีการสัง
เสวนาธรรมกับบรรดาเทพตามชั้นต่างๆ ก็เป็นเครื่องยืนยันการมีอยู่ของเทพ ในมหาสิ
สูตร ทีฆนิกาย (พระไตรปิฎก, 2500, เล่ม 14, หน้า 286) มีคำกล่าวที่ว่า “พระผู้มีพระ

ภาคพระองค์นั้น เป็นพระอรหันต์... พระตถาคตพระองค์นั้น ทรงทำโลกนี้ พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ให้แจ้งชัดด้วยพระปัญญาอันยิ่งของพระองค์แล้ว”

(กึ่งแก้ว อุตถากร, 2552: 6)

ด้วยความน่าสนใจของ “น้ำ” ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของชีวิตและโลกที่ส่งผลกระทบต่อได้ทั้งคุณและโทษ กับทั้งลักษณะของความเป็นเทพปกรณัมของไตรภูมิภิกขา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาลักษณะทวิภาวะของน้ำที่ปรากฏในไตรภูมิภิกขา ทั้งนี้เพื่อค้นหา “สาระ” บางประการที่แฝงไว้ในบทบาทของน้ำ และคาดหวังว่าการศึกษานี้จะเป็นการเปิดมุมมองด้านการศึกษาวิเคราะห์เทพปกรณัมของไทยให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะทวิภาวะของน้ำที่ปรากฏในเรื่อง ไตรภูมิภิกขา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ทวิภาวะ (duality) หมายถึง ลักษณะอันเป็นคู่ตรงข้าม หรือบทบาทในลักษณะที่ตรงข้ามกัน
2. น้ำ หมายถึง ธาตุน้ำ หรือ สิ่งซึ่งมีลักษณะเป็นของเหลว เช่น น้ำ, ฝน, น้ำนม, น้ำหนอง, น้ำเหลือง, น้ำเหล็กไหลอม เป็นต้น
3. เทพปกรณัม (mythology) หมายถึง เรื่องราวเกี่ยวกับเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเรื่องเกี่ยวกับการสร้าง-ทำลายโลก จักรวาล มนุษย์ สัตว์ ฯลฯ หรือเกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์หรือบทบัญญัติ การใช้รางวัลและโทษของการฝ่าฝืนกฎ การปฏิบัติให้สอดคล้องกับธรรมบัญญัติเพื่อเข้าสู่สภาวะเหนือโลก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เนื้อหาของไตรภูมิภิกขา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน จากหนังสือพจนานุกรมศัพท์วรรณคดีไทย สมัยสุโขทัย “ไตรภูมิภิกขา” ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2544 จัดพิมพ์โดย ราชบัณฑิตยสถาน ซึ่งได้นำต้นฉบับอักษรขอมไทยจำนวน 3 ฉบับ คือ ไตรภูมิภิกขา ฉบับอยุธยา จำนวน 1 ผูก, ไตรภูมิพระร่วงความเก่า มหาช่วยจารในรัชกาลสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พ.ศ. 2321 จำนวน 10 ผูก และไตรภูมิพระร่วง ความเก่า มหาจันทร์จารในรัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2330

จำนวน 10 ผูกมาใช้ตรวจสอบชำระเนื้อความและถ่ายถอดเรียบเรียงโดยไม่เพิ่มข้อความอธิบายหรือแต่งเสริม ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้ทำให้ไตรภูมิภคา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน มีเนื้อหาใกล้เคียงกับต้นฉบับในสมัยสุโขทัยมากกว่าฉบับอื่นๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบทบาทของน้ำในวรรณกรรมและการศึกษาทวิภาวะในทางคติชนวิทยา
2. ศึกษาบทบาทของน้ำที่ปรากฏในไตรภูมิภคา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน
2. วิเคราะห์บทบาทของน้ำที่ปรากฏในไตรภูมิภคา ฉบับราชบัณฑิตยสถานตามแนวคิดเกี่ยวกับทวิภาวะ
3. นำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง "ทวิภาวะของน้ำในไตรภูมิภคา" พบว่า น้ำมีลักษณะของทวิภาวะที่ปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ น้ำในบทบาทของผู้สร้างชีวิต และน้ำในบทบาทของผู้ทำลายชีวิต โดยผลการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. น้ำในบทบาทของผู้สร้างชีวิต

บทบาทของน้ำที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับสิ่งมีชีวิตในไตรภูมิภคา มีอยู่ด้วยกันหลายลักษณะ เช่น น้ำสำหรับดื่มกิน น้ำสำหรับใช้ในการชำระล้างสิ่งสกปรก และน้ำสำหรับเป็นที่พักผ่อนคลายอารมณ์จิตใจ เช่น เป็นสถานที่ท่องเที่ยว แต่ที่สำคัญและมีความโดดเด่นที่สุดคือ บทบาทของน้ำในฐานะผู้สร้างชีวิต ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ

1.1 การเป็นแหล่งกำเนิดและให้การหล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิต

การกำเนิดของสัตว์ที่ปรากฏในไตรภูมิภคา มีอยู่ด้วยกัน 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) ชลาพุชะหรือการเกิดในครรภ์ ได้แก่ สัตว์ที่เกิดอยู่ในครรภ์ก่อนแล้วคลอดออกมาเป็นตัว เช่น มนุษย์ โค กระบือ ม้า เป็นต้น 2) อัณฑชะ หรือ การเกิดในไข่ ได้แก่ สัตว์บางประเภทที่เกิดในฟองไข่ก่อนแล้วฟักออกมาเป็นตัว เช่น ไก่ เป็ด นก เต่า เป็นต้น 3) ลังเสทชะ หรือการเกิดในไข่เถ่า ซีโดล เช่น สัตว์ที่เกิดในของสกปรก เช่น หนอน ยุง หรือแมลงบางชนิด เป็นต้น และ 4) โอปปาติกะ หรือการเกิดขึ้น

ในทันใด เช่น เทวดา และสัตว์นรก เป็นต้น ในการเกิดตามลักษณะต่างๆ นี้ จะเห็นได้ว่ามีน้ำเป็นแหล่งกำเนิดหรือมีน้ำหล่อเลี้ยงร่างกายของสัตว์ก่อนแล้วจึงค่อยๆ พัฒนาร่างกายให้โตขึ้น คือ การเกิดในครรภ์โดยระหว่างที่อยู่ข้างในนั้นก็จะได้รับอาหารซึ่งเป็นของเหลวผ่านทางสายสะดือไปเลี้ยงร่างกายให้เจริญเติบโตขึ้น ดังข้อความในไตรภูมิภิกษาที่อธิบายการอยู่ในครรภ์และได้รับการเลี้ยงดูผ่านทางสายสะดือ ว่า

...อันว่าสายสะดือแห่งกุมารนั้นกลวงดั่งสายก้านบัวที่มีชื่อว่าอุบล จะงอยไส้คือนั้นกลวงขึ้นไปเบื้องบนติดหลังท้องแม่แล้วขำน้ำอาหารอันแม่กินไส้ แลโอรสสนั้นก็เป็นน้ำชุ่มเข้าไปในไส้คือนั้น แลเข้าไปในท้องกุมารนั้นแลสะหนอยๆ แล(ผู้)น้อยนั้นก็ได้กินทุกคำเช้าทุกวัน แม่จะพึงกินเข้าไปอยู่เหนือกระหม่อมทับหัวกุมารนั้นอยู่แล แลลำปากนักหนาแต่อาหารอันแม่กินก่อนไส้ แลกุมารนั้นอยู่เหนืออาหารนั้น เบื้องหลังกุมารนั้นต่อหลังท้องแม่ แลนั่งยองอยู่ในท้องแม่แลกำมือทั้งสองต่อหัวเขา คู่หัวลงเข้าทั้งสอง เอาหัวไว้เหนือหัวเขาเมื่อนั่งอยู่นั้น เลือดแลน้ำเหลืองย่อยลงเต็มตนะหยดทุกเมื่อแล ดุจดั่งลิงเมื่อฝนตก แลนั่งกำมือเขาเจ้าอยู่ในโพรงไม้ นั้นแล...

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2544: 73)

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ชีวิตที่เกิดในครรภ์นั้นนอกจากจะอาศัยอยู่ในถุงน้ำคร่ำที่เต็มไปด้วยน้ำ เช่น เลือด และน้ำเหลืองแล้ว ชีวิตที่จะเจริญเติบโตได้ก็ต่อเมื่อได้รับอาหารในลักษณะของน้ำเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การที่ชีวิตในท้องจะสามารถกำเนิดออกมาได้หรือไม่นั้นก็อยู่ที่บุญและบาปที่ชีวิตเคยได้กระทำมา บางครั้งจึงปรากฏว่ามีลมพัดภายในครรภ์ ทำให้ชีวิตที่อยู่ในนั้นแห้งตายไปก่อน หรือบางทีก็ถูกพยาธิในท้องกัดกินจนชีวิตนั้นตายไปก่อนจะคลอดออกมาด้วย

นอกจากบทบาทของน้ำที่ให้การดูแลรักษาชีวิตโดยการหล่อเลี้ยงไว้ในร่างกายของมารดาตั้งแล้วข้างต้น ยังมีบทบาทของน้ำที่เป็นแหล่งกำเนิดและให้การหล่อเลี้ยงชีวิตในอีกลักษณะหนึ่งคือ น้ำเป็นชัยภูมิสำคัญต่อการตั้งถิ่นฐานบ้านเมือง ดังปรากฏว่าที่อยู่หรือดินแดนของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในไตรภูมิภิกษา มักตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีแม่น้ำหรือมีสระน้ำขนาดใหญ่อยู่ในเมืองด้วย เช่น พิภพของครุฑมีสระน้ำขนาดใหญ่ที่ชื่อว่าสิมพลีอยู่ตรงกลางป่าจิว พิภพของอสูรมีสระทองอยู่ที่ใจกลางเมืองทั้งสี่ของเหล่าอสูร หรือในดินแดนของมนุษย์และแดนสวรรค์ซึ่งเป็นที่อยู่ของเหล่าทวยเทพ ก็ล้วนปรากฏว่ารายล้อมไปด้วยแม่น้ำหรือมีสระน้ำเช่นกัน ดังข้อความตอนหนึ่งที่อธิบายถึงที่ตั้งของอมรโคยานทวีปและบุพพิเทหทวีปไว้ว่า

เบื้องตะวันตกเขาพระสุเมรุใหญ่อันชื่อว่าอมรโคยานทวีปนั้น โดยกว้างได้ 9,000 โยชน์ และมีแผ่นดินล้อมรอบเป็นบริวาร ผู้คนอันอยู่ที่ในแผ่นดินนั้นหน้าเขาดังเดือนแรม 8 ค่ำ และมีแม่น้ำใหญ่แลแม่น้ำเล็ก และมีเมืองใหญ่แลมีเมืองน้อย มีนครใหญ่กว้างๆ น้ำนั้น เบื้องตะวันออกเขาพระสุเมรุอันมีแผ่นดินใหญ่อันชื่อว่าบุพพิเทหทวีป บุปพิเทหทวีปนั้น โดยกว้างได้ 7,000 โยชน์ ด้วยปริมาตรรอบโลว์ได้ 21,000 โยชน์ และมีแผ่นดินเล็กได้ 500 แผ่นดิน ล้อมรอบเป็นบริวาร ผู้คนที้นั้นหน้าเขากลมตั้งเดือนเพ็ญ และมีแม่น้ำใหญ่แม่น้ำเล็ก มีเขามีสองใหญ่เมืองน้อย ผู้คนอยู่ที่นั่นมากมายหลายนักแลมีเท้าพระญาแลมีนายบ้านนายเมือง

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2544: 80)

สำหรับบทบาทของน้ำในการเป็นแหล่งกำเนิดและให้การหล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิตนั้น อาจสรุปลักษณะได้จากพื้นที่ที่อยู่ภายในร่างกาย คือ ในครรภ์ของมารดา และพื้นที่ที่อยู่ภายนอก ร่างกาย คือ แม่น้ำหรือสระน้ำขนาดใหญ่ แต่ไม่ว่าจะปรากฏในลักษณะใดก็ล้วนแต่ส่งผลต่อการหล่อเลี้ยงชีวิตเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อสังเกตว่า ในภพภูมิที่สูงขึ้นไปคือ รูปาวจรภูมิ (รูปพรหม 16 ชั้น) และอรูปรูปาวจรภูมิ (อรูปรพรหม 4 ชั้น) จะไม่มีการกล่าวถึงการใช้น้ำหรือการได้รับประโยชน์จากน้ำดังกล่าวข้างต้นแล้วอีกเลย หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า “น้ำ” เป็นแหล่งก่อกำเนิดชีวิตและเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงสรรพชีวิตสำหรับผู้ยังไม่สำเร็จจณานหรือผู้ที่ยังต้องลงมาเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในกามภูมินั่นเอง

1.2 การอุ้มชูแผ่นดินและเป็นสิ่งสำแดงถึงการกำเนิดของพระโพธิสัตว์หรือผู้มีบุญบารมี

นอกจากบทบาทของน้ำที่ช่วยสร้างและหล่อเลี้ยงชีวิตแล้ว ยังพบว่าน้ำในไตรภูมิก็อาจยังมีหน้าที่ในการพยุงแผ่นดินซึ่งตั้งอยู่ด้านบนไว้อีกด้วย กล่าวคือ น้ำช่วยในการชูแผ่นดินให้ตั้งอยู่อย่างมั่นคง ทั้งนี้ก็เพื่อใ้มนุษย์และสัตว์ที่อาศัยอยู่บนพิภพได้อย่างอาศัยอยู่บนพื้นดินได้อย่างปลอดภัยนั่นเอง โดยหน้าที่ในการชูแผ่นดินหรือพยุงแผ่นดินให้ตั้งอยู่ได้นี้ จะปรากฏในไตรภูมิภคานในตอนที่มีกล่าวถึงที่ตั้ง อาณาบริเวณ หรือระยะทางระหว่างแดนต่างๆ เช่น มนุสสภูมิและนรก ดังข้อความต่อไปนี้

...ไกลแต่เราอยู่ที่นี่ไปถึงยมโลกได้ 150 โยชน์ แต่ยมโลกลงไปถึงอริจีได้ 1,000 โยชน์ ลมอันจรตได้โยชน์แลแผ่นดินอันเราอยู่ที่นี่โดยกว้างได้ 10,000 โยชน์ โดยหนาได้ 240,000 โยชน์ แลน้ำอันทรงแผ่นดินไว้โดยหนาได้ 480,000 โยชน์ ลมอันทรงน้ำแลแผ่นดินไว้บมิให้จมบมิให้ไหวโดยหนาได้ 96,000 โยชน์ ผุ่จนรกทั้งหลายนั้นย่อมอยู่ใต้แผ่นดินที่เราอยู่นี้แล

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2544: 44)

ข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของน้ำอีกประการหนึ่งว่าไม่เพียงสิ่งมีชีวิตเท่านั้นที่อยู่ได้เพราะมีน้ำเป็นแหล่งกำเนิด แม้สิ่งไม่มีชีวิตเช่นแผ่นดินจะสามารถทรงตัวอยู่ได้หรือไม่นั้นก็เพราะมีน้ำช่วยค้ำชูอยู่เบื้องล่างนั่นเอง อย่างไรก็ตามก็คือคุณลักษณะที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งของน้ำในไตรภูมิก็คือ การเป็นสิ่งสำแดงถึงการปรากฏขึ้นของพระโพธิสัตว์หรือแสดงสัญญาณให้รู้ว่าบุคคลผู้มีบุญบารมีได้เดินทางมาถึง ณ ที่นั้นแล้ว ตัวอย่างเช่น เมื่อพระยามหาจักรพรรดิราชเดินทางไปยังทวีปต่างๆ เพื่อประกาศความเป็นเจ้าของแผ่นดินแห่งนั้น น้ำในมหาสมุทรที่ปกคลุมเขตแดนของทวีปนั้น ก็ได้แยกออกจากกันอย่างอัศจรรย์ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกให้พระยามหาจักรพรรดิราชได้เสด็จลงไปหลังน้ำสินทก ณ แห่งนั้นได้โดยง่าย ดังข้อความว่า

... แล้ว ๓ ก็เสด็จไปยังพระสมุทร แลน้ำในพระสมุทรก็หลีกออกสองข้างให้เป็นที่ทางดังกล่าวมาแต่ก่อนนั้น อันว่าเรือทั้งหลายก็เก็บเอาแก้วแหวนในท้องสมุทรตามใจเขาปรารถนา เก็บเอาเต็มหอบเต็มพก แล้วจึงไปถึงกำแพงจักรวาลเบื้องทักษิณแลจึงพระญามหาจักรพรรดิราชจึงเอาน้ำในสุวรรณภิงคา(ร) หลังลงแล้วว่าดังนี้ แต่นี้เป็นแดนเมืองเราเป็นอาณาจักรแห่งกูเบื้องทักษิณแล ครั้น ๓ ว่าแล้วจึงคืนมาโดยหนทางเก่าอันเดินในมหาสมุทรนั้น ครั้นคืนมาน้ำสมุทรนั้นก็กลบรอยเต็มงามดังเก่าเล่าแล

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2544: 109)

นอกจากลักษณะของการแยกน้ำดังกล่าวแล้ว ยังมีเหตุอัศจรรย์ของน้ำที่บอกให้รู้ว่าผู้มีบุญบารมีหรือมีผู้รักาศิลปวิสุทธหรืออาศัยอยู่ ณ ที่แห่งนั้นอีกเช่น เมืองใดมีกษัตริย์ที่คอยดูแลเอาใจใส่ประชาชนเป็นอย่างดี ฝนก็จะตกให้น้ำพอดีไม่มากไม่น้อยจนทำให้ได้รับความเสียหาย และในอีกลักษณะหนึ่งคือ ผู้มีบุญบารมีนั้นจะไม่มีวันได้รับอันตรายใดๆ จากน้ำหรือภัยพิบัติจากสิ่งอื่นๆ อีกเลย ตัวอย่างเช่น มนุษย์ที่อาศัยอยู่ใน “อูตตรกुरुทวีป” ซึ่งได้ชื่อว่ามีความเป็นอยู่ที่สุขสบายที่สุดในมนุษย์ทั้ง 4 ทวีป ด้วยเพราะเคยสั่งสมบุญบารมีแต่ชาติก่อนและยังเป็นผู้รักาศิลปให้บริสุทธิ์ในชาติปัจจุบัน ดังข้อความว่า

... แลคนชาวอุดรภูนั้นหาความกังวลบ่มีได้ ด้วยจะทำไมไถ่ไถนาค้าขายรายล่อง
ทำมาหากิน ดั่งนั้นเลยสักคาบ อันหนึ่งชาวอุดรภูนั้นเขาบ่หอนจะรู้ร้อนรู้หนาวเลย แลมีมี
โยขาว แลรีนร้านทานยุงแลงูเงี้ยวเบี้ยวของทั้งหลายเลย แลสรรพสัตว์อันมีพิษบ่หอนจะทำ
ร้ายแก่เขาเลย ทั้งลมฝนก็บ่หอนจะทำร้ายแก่เขา ทั้งแดดก็บ่หอนจะรู้ร้อนตัวเขาเลย...

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2544: 81)

สำหรับบทบาทของน้ำในการการอุ้มชูแผ่นดินและเป็นสิ่งสำแดงถึงการกำเนิดของพระ
โพธิสัตว์หรือผู้มีบุญบารมีนั้น สะท้อนให้เห็นคุณลักษณะของน้ำว่ามีความยิ่งใหญ่ที่แผ่แผ่นดินที่
กว้างหลายโยชน์ก็อยู่ได้เพราะมีน้ำคอยอุ้มชูอยู่ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการประกาศให้เห็นถึงความ
ความดีของผู้มีศีลหรือผู้ที่ได้สั่งสมบุญมาหลายภพชาติ เช่น พระยามหาจักรพรรดิราช พระ
โพธิสัตว์ หรือมนุษย์ในอุตตรกฐทวีป เป็นต้น

2. น้ำในบทบาทของผู้ทำลายชีวิต

บทบาทของน้ำในไตรภูมิภคานในฐานะผู้ทำลายชีวิต ประกอบด้วยน้ำที่มีคุณลักษณะใน
2 ประการด้วยกัน กล่าวคือ

2.1 การเป็นแหล่งงโทษให้ได้รับความทุกข์ทรมาน

สำหรับน้ำที่มีบทบาทในการลงโทษหรือทำให้ชีวิตต้องได้รับความทุกข์ทรมานจะเป็นน้ำที่
ปรากฏในนรกภูมิ ซึ่งแบ่งเป็นนรกใหญ่ นรกบ่าว โลกัณตนรก และมหาอวีจันนรก กล่าวเฉพาะใน
นรกบ่าวปรากฏว่ามีแม่น้ำสำหรับลงโทษสัตว์นรกจำนวนทั้งสิ้นถึง 7 ชุมนรกด้วยกัน คือ น้ำใน
เวตรณีนรก, น้ำในโลหกุมภีนรก, น้ำในอโยทกนรก, น้ำในอุสปลาปนรก, น้ำในโปรราบมิพฺहनรก,
น้ำในโลहितปูพพนรก, น้ำในโลหพลิสนรก ตัวอย่างดังข้อความที่อธิบายถึงนรกที่ชื่อว่าเวตรณี ดังนี้

...ในนรกอันชื่อเวตรณีนัน ยมบาล(อัน)อยู่ในเวตรณี(นรก)นัน (เทียร)ย่อมถือไม้
ค้อนมีดพร้าหอกดาบหลาวแหลนเครื่องฆ่าเครื่องแทงเครื่องยิงเครื่องตีทั้งหลายพุ่งนั้น
(เทียร)ย่อมเหล็กแดง แลมีเปลวพุ่งขึ้นไปดั่งไฟฟ้า ลูกนั้นบมิวาย แลยมบาลจึงถือเครื่อง
ทั้งนั้นไล่แทงไล่ตีฝูงคนนรกด้วยสิ่ง(ดั่ง)นั้น เขาก็เจ็บปวดเวทนานักหนา อตทนมบมิได้เลย ใน
นรกนันมีแม่น้ำใหญ่อันชื่อว่าโพตรณี แลน้ำนันเต็มนักหนา ครังว่าเขาเล่นหนี(ไป) น้ำนัน
เล่าหวายเครือหวายตาชไปมา แลหวายนันมีหนามใหญ่เท่าจอบ เทียรย่อมเหล็กแดงเป็น
เปลวไฟลูกทุกเมื่อ แลลงน้ำนันก็ขาดตั้งท่านเอาเม็ดกรวดอันคมมาแล่มากันเขาทุกแห่งแล
(ได้)เครือหวายนันเทียรย่อมขวากใหญ่แลยาวย่อมเหล็กแดงลูกเป็นเปลวไฟไปไหม้ตัวเขาตั้ง

ไฟไหม้ต้นไม้ในกลางป่า ครึ่งว่าตัวเขาตลอด ตกลง(จาก)หนามหวายนั่นลงไปออกชวากเหล็กอันอยู่ใต้นั้น ตัวเขานั้นก็ขาดห้อยทุกแห่ง เมื่อชวากเหล็กนั้นยกตัวเขาดังท่านเสียปลานั่นแล บัดเดียวหนึ่งเปลวไฟขาวขึ้นมาแล้ว(ก็)ลุกขึ้นเป็น(เปลว)ไฟไหม้ต้นเขาทั้งนานนักแล ตนเขานั้นสูงหน้าเปื่อยไปสิ้น ไต้ชวากเหล็กในน้ำเวตรณีนั้นมีใบบัวหลวง แลใบบัวนั้นเทียรยอมเหล็ก(แดง)เป็นคมรอบนั้นดังคมมีด แลใบบัวนั้นเป็นเปลวลุกอยู่มีดับเลยสักคาบ ครั้นว่าตนเขานั้นตลอด จากชวากเหล็กนั้น ตกลงเหนือใบบัวเหล็กแดงอันคมนั้น ใบบัวเหล็กแดงอันคมนั้น ใบบัวเหล็กแดงอันคมนั้นก็ขาดวินทุกแห่งดังท่านกันขวางกันยาวนั้น ไสร้ เขาตกอยู่ในใบบัวเหล็กแดงนั้นช้านาน(นักหนา) แล้วจึงตกลงไปในน้ำ น้ำนั้นเค็มนักหนา แลแลบเนื้อแลบตัวเขา (แสน)สาหัส ดังปลาอันคนตีที่บนบกนั้น บัดเดียวแม่น้ำนั้นก็กลายเป็นเปลวไฟไหม้ต้นเขานั้น ดุจดั่ง(ควน)พุ่งขึ้นทุกแห่งรุ่งเรือง เทียรยอมเปลวไฟในพื้นแม่น้ำเวตรณีนั้นเทียรยอมคมมีดหงายขึ้นอยู่ทุกแห่งคมนักหนา เมื่อคนรกรันร้อนด้วยเปลวไฟไหม้ดั่งนั้น เขาจึงคำนึงในใจว่ามากจะดำน้ำนี้ลงไป ชะรอยจะพบน้ำเย็นภายใต้โพ้น แลจะอยู่ได้แรงใจสหน้อยเขาจึงดำน้ำลงไปในพื้นที่นั้นจึงถูกคมมีดอันหงายอยู่ใต้(พื้น)น้ำนั้น ตัวเขาก็ขาดทุกแห่งดังท่านแสร้งกันเขานั้น(ยิ่งเจ็บ)ยิ่งแลบสาหัส แลร้องล้มตายด้วยเสียงแรงแข็งนักหนา ลางคาบน้ำพัดตัวเขาพุ่งขึ้นลางคาบพัดตัวเขาดาลงนั้น เทียรยอม(ทน)ทุกขเวทน่านักหนา ผุง(สัตว์) อันเกิดในนรกอันชื่อว่า เวตรณีนั้นเป็นทุกข์เจ็บปวดดังกล่าวมานี้แล

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2544: 28-29)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าน้ำในเวตรณีนรกนั้น เมื่อยังไม่ได้ลงไปใต้น้ำจะยังไม่ได้รับอันตราย เพราะหากมองดูเพียงผิวเผินจะไม่รู้ว่าใต้น้ำนั้นได้ซ่อนเครื่องลงโทษไว้มากมาย กระทั่งแม้จะหนีลงไปใต้น้ำลึกเท่าใดก็ไม่อาจหลีกเลี่ยง เพราะเพียงได้สัมผัสหรือแช่ใต้น้ำก็จะถูกเผาไหม้ในที่สุด สำหรับผู้ที่จะได้มาเกิดเป็นสัตว์นรก เปรต อสุรกาย หรือสัตว์เดรัจฉานเหตุก็เพราะได้ทำความชั่วมาก่อนทั้งสิ้น เช่น การทำลายชีวิต การทำร้ายหรือด่าทอผู้ทรงศีล การคดโกง หรือประพฤติผิดต่อเมียของผู้อื่น ฯลฯ

2.2 การล้างโลกและการเป็นสิ่งสำแดงถึงความทุกข์ทรมานของสัตว์นรก

นอกจากน้ำในนรกขุมต่างๆ ที่ใช้สำหรับลงโทษสัตว์นรกแล้ว หากมนุษย์ทำแต่ความชั่ว เช่นฆ่ากันเองไม่สนใจในการกระทำความดี ก็จะถูกลงโทษด้วยประลัยกัลป์จากไฟ น้ำ และลม กล่าวคือ ไฟประลัยกัลป์เผาโลก 56 ครั้ง น้ำประลัยกัลป์ล้างโลก 8 ครั้ง จึงจะมีลมประลัยกัลป์พัด

มาทำลายโลก 1 ครั้ง และตั้งแต่ภพภูมิในชั้นเวทปผลาขึ้นไปเท่านั้น จึงรอดพ้นการล้างโลกจากธาตุทั้ง 3 อย่างนี้ไปได้ กล่าวเฉพาะการล้างโลกด้วยน้ำ ปรากฏข้อความในไตรภูมิภคตังต่อไปนี้

เมื่ออาทิแรกตกเมล็ดหนึ่งเท่าดินธุลี อยู่หึ่งนานแล้วจึงตกเมล็ดหนึ่งเท่าพรหม ผักกาดอยู่หึ่งนานแล้วจึงตกเท่าเมล็ดถั่ว อยู่หึ่งน้อยหนึ่งจึงตกเท่าลูกมะขามป้อม แล้วเท่าลูก(มะ)ขวิด แลเท่าตัวควาย แล้วเท่าตัวช้าง แล้วเท่าเรือรบ แลเมล็ดฝนโดยใหญ่ได้อุสภหนึ่ง แต่อุสภหนึ่งโดยใหญ่ได้ ขวิด แลเท่าตัวควาย แล้วเท่าตัวช้าง แล้วเท่าเรือรบ แลเมล็ดฝนโดยใหญ่ได้อุสภหนึ่ง แต่อุสภหนึ่งโดยใหญ่ได้ 35 วาอยู่บัดแมงใหญ่ได้ 2,000 วา อยู่หึ่งนานแล้วตกเมล็ดหนึ่งใหญ่ได้โยชน์ 1 อยู่ได้ 2 โยชน์ 3 โยชน์ 4 โยชน์ 5 โยชน์ 6 โยชน์ 7 โยชน์ 8 โยชน์ 9 โยชน์ 10 โยชน์ อยู่หึ่งนานได้ 100 โยชน์ 1,000 โยชน์ 10,000 โยชน์ 100,000 โยชน์ อยู่หึ่งนานเท่าจักรวาลว่างลง ดังท่านหลังน้ำตกจากกัลลอมแลตุ่มโพลงอันเดียว แลตระบัดน้ำจึงท่วมเมืองดินนี้ บัดแมงจึงท่วมจตุรทิศจากทิศทั้งสี่เมืองพระจตุโลกบาล แล้วจึงท่วมไตรตึงษ์อันเป็นเมืองพระอินทร์ แล้วจึงท่วมยามา แล้วจึงท่วมดุสิตา แล้วจึงท่วมนิมมานรดี แล้วจึงท่วมปรนิมมิตวสวัตตีสวรรค์แล น้ำเร่งท่วมเมืองพรหม 3 ชั้นอันชื่อพรหมปริลัชชา พรหมบริโรหิต มหาพรหมา ฝนบมิตได้ตกน้ำจึงเที่ยงอยู่ แต่นั้นจึงบมิตฝนแล เหตุว่า มีน้ำอันเต็มแต่ต่านขึ้นไปถึงพรหมโลกดั่งนั้น เป็นโตแล(บ)ล้น จักรวาลเพื่อประการดังใด จึงอาจารย์ผู้เฉลยนั้นว่าฉันนี้ ว่ายังมีมอันหนึ่งชื่ออุปเกฏฐาวาต แลลมอันพัดเวียนรอบเป็นสรกน้ำนั้น แลมิให้น้ำนั้นล้นปากออกได้เป็นธรรมดา น้ำขึ้นดังธรรมกรกแลบมิตชานตกออกนอกได้ เหยี่ยมน้ำนั้นจึงบมิตล้นเพื่อดั่งนั้นแล

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2544: 240-241)

สำหรับการทำลายโลกด้วยน้ำประลัยกัลป์นี้ มีข้อสังเกตว่า แม้จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติธรรมและเคร่งครัดในการบำเพ็ญภาวนาจนสำเร็จทุกขัตติยานและได้ไปเกิดในชั้นรูปาวจรภูมิหรือชั้นพรหมซึ่งทำให้มีอายุยืนอยู่ได้ถึง 8 มหากัลป์ ก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงพ้นจากประลัยกัลป์ที่เกิดจากน้ำไปได้ ดังข้อความว่า

...ผู้ใดได้ทุติยนิมิตแต่มัธยมทุกเมื่อรอดชีวิต(น)ครั้นตายไปเกิดในชั้นพรหมอันชื่ออัปภามาณาภาภูมิ ยืนได้ 4 มหากัลป์ เทพดาแลมนุษย์ทั้งหลายผู้ใดได้ถึงแก่ทุติยนิมิตอันประณี(ต)ด้วยหนักหนาทุกเมื่อรอดชีวิตน ครั้นตายไปได้ไปเกิดในชั้นพรหมอันชื่ออาภัสสรภูมิยืนได้ 8 มหากัลป์ เมื่อไฟไหม้กัลป์แล้ว น้ำท่วมอาภัสสรพรหมภูมินั้นแล

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2544: 193)

บทบาทอีกประการหนึ่งของน้ำที่ทำลายชีวิตก็คือ เป็นสิ่งสำแดงถึงความทุกข์ทรมานและความยากลำบากของสัตว์นรก กล่าวคือ เป็นน้ำที่ทำให้สภาพความน่าสยดสยองหรือความน่ารังเกียจ เช่น น้ำเลือด น้ำเหลือง หรือของเหลวสกปรก คือ อาจม ดังข้อความว่า

นรกบ่าวอันดับนั้น (ไป) เป็นคารบ 11 ชื่อโลหิตปูพพนรกันัน คนฝูง(ใด)กระทำร้ายแก่พ่อแม่แล(พระ)สงฆ์แลคนผู้มีคุณแลท่านผู้มีศีลก็ตี คนฝูงนั้นตายไปเกิดในนรกันัน คนในนรกันันอยู่ในแม่น้ำใหญ่อันหนึ่ง เทียรย้อมเต็มไปด้วยเลือดแลหนองทั้งหลาย แลเขานั้นหากินจะกินบมิได้ แลร้อนใจเพื่ออยากน้นน้กหนา คนนรกันันจึงกินเลือดแลหนองนั้น เมื่อเขากินเลือดแลหนองนั้นเข้าไปถึงท้องเขาไส้ ก็กลายเป็นไฟไหม้แลอดลงไปฝ่ายวารหนต่ำเป็นไฟพุ่งออก

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2544: 35-36)

จากบทบาทของน้ำในการทำลายชีวิต ทั้ง 2 ลักษณะ คือ การเป็นแหล่งลงโทษให้ได้รับความทุกข์ทรมาน หรือการทำลายล้างโลกและเป็นสิ่งสำแดงถึงความทุกข์ทรมานของสัตว์นรก สะท้อนให้เห็นว่า “น้ำ” คือ สิ่งหนึ่งที่ใช้ในการทำลายล้างความชั่วร้ายเลวทรามต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวของบุคคลหรือที่ปรากฏในกาละของภพภูมิต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ทั้งยังส่งผลกระทบต่อวงกว้างดังปรากฏว่า ไม่เพียงแต่ผู้ที่ทำกรรมชั่วซึ่งได้รับการลงโทษอย่างแสนสาหัสโดยการไปเกิดในนรกภูมิเท่านั้น แม้ผู้ที่อาศัยอยู่ในสุคติภูมิ เช่น เทพเทวาในสวรรค์ หรือแม้แต่พรหมในรูปาวจรภูมิ (6 ชั้นแรก) ก็ไม่อาจรอดพ้นจากน้ำประลัยกัลป์ได้เลย

การอภิปรายผล

จากการศึกษาทวิภาวะน้ำในไตรภูมิภาพว่ามีลักษณะ 2 ประการ คือ 1. น้ำในบทบาทของผู้สร้างชีวิต ประกอบด้วย 1.1) การเป็นแหล่งกำเนิดและการหล่อเลี้ยงสิ่งมีชีวิต 1.2) การอุ้มชูแผ่นดินและสิ่งสำแดงถึงการปรากฏขึ้นของพระโพธิสัตว์หรือผู้มีบุญบารมี และ 2. น้ำในบทบาทของผู้ทำลายชีวิต ประกอบด้วย 2.1) การเป็นแหล่งลงโทษให้ได้รับความทุกข์ทรมาน 2.2) การทำลายล้างโลกและเป็นสิ่งสำแดงถึงความทุกข์ทรมานของสัตว์นรก

ผลการศึกษาสะท้อนคุณลักษณะของน้ำที่เป็นได้ทั้งคุณและโทษหรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า น้ำมีบทบาทในลักษณะตรงข้ามกันภายในตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของดิสนอสอนแจ่ม (2549, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษารูปลักษณ์ของทวิภาวะแล้วพบว่า “ภายใต้กฎเกณฑ์ของ

ธรรมชาตินั้น สรรพสิ่งล้วนหมุนเวียน เปลี่ยนแปร ไม่แน่นอน ไม่มีสิ่งใดจริงยั่งยืน ไม่มีสิ่งใดคงอยู่ในภวะนั้นๆ ได้อย่างมั่นคงแท้จริง การมีหรือไม่มี การเป็นสิ่งใด หรือไม่เป็นสิ่งใด แท้ที่จริงแล้ว เป็นภาวะเดียวกัน เป็นลักษณะแบบทวิภาวะ คือ เป็นการซ้อนทับกันของสภาวะต่างๆ ในขณะเดียวกัน” และเพื่อให้เห็นบทบาทของน้ำในไตรภูมิภวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจะสรุปเป็นตารางไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปทวิภาวะของน้ำในไตรภูมิภว

ไตรภูมิภว		ทวิภาวะของน้ำ					
		บทบาทของผู้สร้างชีวิต			บทบาทของผู้ทำลายชีวิต		
		การเป็นแหล่งกำเนิดและหล่อเลี้ยงชีวิต	การอุ้มชูแผ่นดิน	การสำแดงถึงการกำเนิดของพระโพธิสัตว์หรือผู้มีบุญบารมี	การลงโทษให้ไต่รับความทุกข์ทรมาน	การล้างโลก	การสำแดงถึงความทุกข์ทรมาน
กามภูมิ	นรกภูมิ	√	√	-	√	√	√
	ดิรัจฉานภูมิ	√	√	-	-	√	-
	เปรตภูมิ	√	√	-	√	√	√
	อสุรกายภูมิ	√	√	-	-	√	-
	มนุษย์ภูมิ	√	√	√	-	√	-
	ฉกามาพจรภูมิ	√	-	-	-	√	-
รูปาวจรภูมิ		-	-	-	-	√	-
อรุปาวจรภูมิ		-	-	-	-	-	-

อย่างไรก็ดี หาก “เทพปรณัมเป็นเหมือนปริศนาแห่งสัจธรรมที่แฝงเร้นอยู่ในโลกแห่งมายา ให้ผู้คนได้ค้นหาว่าธรรมชาติของการมีชีวิตอยู่ในโลกนี้เป็นอย่างไร และถ้าเขาต้องการก้าวพ้นจากโลกนี้เขาจะต้องทำอย่างไร” (บารมี บุญทรง, 2556, หน้า 10) สารสาระที่คุณลักษณะของน้ำในไตรภูมิภวได้แสดงผ่านทวิภาวะนี้ ก็คือ การจะหลุดพ้นจากทวิภาวะไปได้ก็มีแต่การแหงทะลุไปสู่มิติเหนือโลกให้ได้เท่านั้น ดังปรากฏว่า (ดูตารางประกอบ) ทวิภาวะของน้ำจะปรากฏขึ้นในดินแดนของผู้ที่ไม่สามารถละวางกิเลสได้เท่านั้น กล่าวคือ ในกามภูมิซึ่งประกอบไปด้วย นรกภูมิ, ดิรัจฉานภูมิ, เปรตภูมิ, อสุรกายภูมิ, มนุสสภูมิ, จาตุมหาราชิกาสวรรค์, ดาวดึงษาสวรรค์, ยามาสวรรค์, ดุ

ลิตาสวรรค์, นิมมานรดีสวรรค์ และปรนิมมิตวสวัตดีสวรรค์ ซึ่งชีวิตที่อาศัยอยู่ในดินแดนทั้ง 11 ชั้นนี้จะต้องกลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีกครั้งตามกรรมหรือการกระทำที่ได้ประพฤติไว้ในยามที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือแม้แต่ผู้ที่ถือศีลบริสุทธิ์สามารถบำเพ็ญภาวนาถือพรหมจรรย์จนไปเกิดเป็นพรหมในชั้นรูปาวจรภูมิ หากยังไม่อาจพัฒนาตามลำดับให้ไปถึงขั้นที่เหนือว่าขั้นสุดท้ายก็ย่อมจะได้รับความเดือดร้อนจาก “น้ำประลัยกัลป์” ไม่ต่างจากสัตว์หรือชีวิตในภพภูมิที่ต่ำกว่าได้เลย อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อสังเกตว่า ผู้ที่เกิดเป็นพรหมในชั้นจตุตถภูมิ ที่เรียกว่า บัญจสุทธาวาส ซึ่งเป็นชั้นของผู้ที่ละวางทุกสิ่ง ไร้การยึดติด ไร้ความปรารถนา ไร้อารมณ์ ไร้สัญญา และไร้การรับรู้ใดๆ เมื่อหมดอายุขัยแล้วหากไม่เกิดใหม่ในชั้นจตุตถภูมิอีกครั้งก็จะเข้าสู่นิพพานในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรมีการศึกษาบทบาทของน้ำในเทพปรณัมเรื่องอื่นๆ เพิ่มเติม เช่น ตำนานน้ำเต้าปูง, ปู่สังกะสาย้าสังกะสี ฯลฯ จะช่วยให้ทราบถึงบทบาทของ “น้ำ” ในเทพปรณัมแบบไท-ไทยได้ชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งแก้ว อัดถากร. (2552). พิธีกรรมคือการเชื่อมโยง. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 6(1), 1-9.
- _____ (2558). *บางเรื่องจากข้อคิดงานเขียนประกอบการเรียนการสอนวิชาคติชนวิทยา*. พิษณุโลก: สาขาวิชาคติชนวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- คณะกรรมการวรรณคดีแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม. (2556). *วรรณคดีแห่งชาติ เล่มที่ 1*. กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- โจเซฟ แคมพ์เบลล์. (2551). *พลาญภาพแห่งเทพปรณัม*. (บารณี บุญทรง, แปล). กรุงเทพฯ: อมรินทร์.
- ดิศพล สอนแจ่ม. (2549). *รูปลักษณะของทวิภาวะ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตรกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม.
- บารณี บุญทรง. (2556). เทพปรณัม : คติในโลกแห่งมายา. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 10 (2), 1-12.

- มาซารุ เอโมโตะ. (2553). *สาส์นจากวาริ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). (ศศิธร-ศศิวิมล รัชณี, ผู้แปล).
กรุงเทพฯ: บริษัทแปลนพริ้นท์ติ้ง จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2544). *พจนานุกรมศัพท์วรรณคดีไทยสมัยสุโขทัย ไตรภูมิภิกษา*. กรุงเทพฯ:
ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุรพงษ์ ลือทองจักร. (2552). *หลักมานุษยวิทยาและหลักสังคมวิทยา*. อุดรธานี: คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- Keith Begley. (2012, April 3). *The Concept of Duality and its Representation in Language as
Antonymy*. Retrieved January 30, 2016, from
[https://www.academia.edu/2766205/The_Concept_of_Dualityand_its
Representation in Language as Antonymy](https://www.academia.edu/2766205/The_Concept_of_Dualityand_its_Representation_in_Language_as_Antonymy).

กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ
อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

Strategies for The Development of Professional Community Products
of Prachak Sinlapakhom District Udon Thaini Province

จารุณี ช่างรักษา¹
Jarunee Changraksa¹

Received: 29 กรกฎาคม 2564 Revised: 6 กันยายน 2564 Accepted: 8 กันยายน 2564

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี 2) กำหนดกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี 3) ประเมินกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน จำนวน 122 คน สุ่มแบบบังเอิญ กลุ่มเป้าหมายในการกำหนดยุทธศาสตร์ จำนวน 15 คน สุ่มแบบเจาะจง และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน สุ่มแบบเจาะจง ทำการประเมินกลยุทธ์ ออกแบบการวิจัยเป็น 3 ระยะ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบประเมิน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 การบริหารจัดการ ลำดับที่ 2 ด้านส่งเสริม

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Master Student of Arts Program, Program in Development Strategy, Udon Thani Rajabhat University, Thailand; e-mail: changraksa.jarunee@gmail.com

ช่องทางการการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ลำดับที่ 3 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ลำดับที่ 4 ด้านบุคคล ลำดับที่ 5 การพัฒนาการผลิต ตามลำดับ

2. กลยุทธ์การพัฒนาของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/กิจกรรม วิธีประเมินผล ซึ่งมีเรียงลำดับกลยุทธ์ 5 ด้าน จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 2 กิจกรรม 2) ด้านส่งเสริมช่องทางการการตลาดและการประชาสัมพันธ์จำนวน 3 กิจกรรม 3) ด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จำนวน 2 กิจกรรม 4) ด้านบุคคล จำนวน 2 กิจกรรม และ 5) การพัฒนาการผลิต จำนวน 3 กิจกรรม

3. การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมาก ทุกแนวทาง เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 3.51 ทุกด้าน จึงถือว่า กลยุทธ์การพัฒนาของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้

คำสำคัญ: กลยุทธ์การพัฒนา, กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน, ผลิตภัณฑ์ชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the condition of problems for the development of community product occupation groups of Prachaksinlapakhom District, Udonthani Province, 2) to determine the strategy for the development of community product occupation groups of Prachaksinlapakhom District, Udonthani Province, and 3) to assess the development strategies of community product occupation groups of Prachaksinlapakhom District, Udon Thani Province. This research was a mixed method research. The sample group were community product occupation groups of 122 people drawn by simple random sampling. The target group in the strategy formulation consisted of 15 by purposive sampling. The target group in the strategy evaluation consisted of 30 people by purposive sampling. There were 3 phases of research as follows. The tool used was a questionnaire, semi-structured Interview and feasibility and suitability assessment form. The data were analyzed statistically for percentage, average and standard deviation.

The results showed that:

1. the condition of problems in the development of community product occupation groups of Prachaksinlapakhom District, Udonthani Province, overall was at a moderate level:

1) Management, 2) Promotion of Marketing and Public Relation, 3) product value addition, 4) Personnel, 5) production development.

2. The strategy for the development of community product occupation groups of Prachaksinlapakhom District, Udonthani Province, consists of principles, objectives, projects/ activities, Evaluation method has a total of 5 approaches 12 activities, including 1) Management, 2 activities, 2) Promotion of Marketing and Public Relation, 3 activities, 3) product value addition 2 activities, 4) Personnel 2 activities, and 5) production development 3 activities.

3. Assessing the development strategies of community product occupation groups of Prachaksinlapakhom District, Udon Thani Province, it was found to be appropriate and feasibility at a high level in every direction, 3.51 on all sides. Considered through the assessment, it can be put into practice.

KEYWORDS: Strategies for the development, Professional community products,
Community products

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชนมีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพ โดยสนับสนุนให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ ศักยภาพวิเคราะห์ วิจัย จัดทำยุทธศาสตร์ชุมชน ตลอดจนงานการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน มีแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565) ได้กำหนดประเด็นการพัฒนา 4 เรื่อง คือเรื่องที่ 1 สร้างสรรค์ชุมชนพึ่งตนเองได้ เรื่องที่ 2 ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายตัวอย่างสมดุล เรื่องที่ 3 เสริมสร้างทุนชุมชนให้มีธรรมาภิบาล เรื่องที่ 4 เสริมสร้างองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง จากประเด็นการพัฒนาเรื่องที่ 2 ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้ขยายตัวอย่างสมดุล กรมการพัฒนาชุมชน กำหนดแนวทางการพัฒนา ได้แก่ 1. พัฒนาผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOP สู่อุตสาหกรรม 2. พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรม 3. พัฒนาการบริหารจัดการและกิจกรรมชุมชนท่องเที่ยว

OTOP นวัตกรรมที่ 4. ส่งเสริมช่องทางการตลาด กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตและรายได้ รายได้ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาอีตหลักการมีส่วนร่วมที่สำคัญคือ การปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมทั้งในส่วนของการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพเจ้าหน้าที่จะต้องดูแลและประสานการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของกลุ่มอาชีพ OTOF การผลิตสินค้าภูมิปัญญาของไทยในอดีตที่ผ่านมา มุ่งเน้นเพื่อการผลิตเชิงปริมาณที่มีได้คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้บริโภค สังคม และสิ่งแวดล้อม มีการใช้สารเคมีอย่างไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ จึงมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาหรือสินค้า OTOF ที่ได้ไม่มีคุณภาพและมาตรฐาน ไม่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและรวมทั้งก่อให้เกิดจุดอ่อนในด้านการค้า กรมการพัฒนาชุมชนได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนการผลิตสินค้า OTOF โดยการพัฒนาผู้ผลิต ผู้ประกอบการ OTOF สู่สากลพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วยองค์ความรู้และนวัตกรรมและ ส่งเสริมช่องทางการตลาดส่งเสริมการผลิตสินค้า OTOF ที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน โดยเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาหรือสินค้า OTOF ถ่ายทอดความรู้ตามความต้องการของกลุ่มกลุ่มอาชีพ OTOF ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นหลัก เพื่อพัฒนาให้กลุ่มสามารถปรับระบบการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน สู่สากลเป็นการสร้างโอกาสทางการตลาดให้สามารถแข่งขันได้ทั้งภายในและต่างประเทศ (สนธยา พลศรี, 2547)

จากข้อมูลสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี ปี พ.ศ. 2563 จังหวัดอุดรธานี มีกลุ่มที่ลงทะเบียนสินค้า OTOF 1,452กลุ่มจากกลุ่มอาชีพ OTOFหรือกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่มาลงทะเบียน จำนวน 20 อำเภอ มียอดจำหน่าย 571,049,444.00 บาท จากผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 5 ประเภท อาหาร เครื่องดื่ม ผ้า เครื่องแต่งกาย ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหารอำเภอประจักษ์ศิลปาคม มีกลุ่มอาชีพ OTOF ที่ลงทะเบียนจำนวน 61 กลุ่ม เป็นกลุ่มที่ได้รับบริการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน(มพช.) จำนวน 21 และยังไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มพช.) จำนวน 40 กลุ่ม จากผลิตภัณฑ์ชุมชน 5 ประเภท ผลิตภัณฑ์ OTOFที่สร้างรายได้ส่วนใหญ่คือผ้า เครื่องแต่งกาย ของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก อาหาร และสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ถึงแม้ว่ากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน จะมีการผลิตสินค้า OTOF มานานนับสิบปี แต่ก็ยังมีปัญหาสำคัญที่ทำให้การผลิตที่ได้คุณภาพไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากการที่กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน มีการผลิตจำหน่ายตลอดปีทำให้ขาดการเพิ่มศักยภาพ ขาดเทคโนโลยี การผลิตที่ถูกต้องและเหมาะสม ปัญหาด้าน

การผลิต ปัจจัยการผลิต ด้านการพัฒนา ด้านการตลาด กลุ่มอาชีพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ในพื้นที่ อำเภอบริรักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี สามารถผลิตสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่มีคุณภาพ มาตรฐานได้เพียงประมาณร้อยละ 34 ของกลุ่มผลิตภัณฑ์ทั้งหมด (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด อุดรธานี, 2563) ผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือสินค้า OTOP ยังเป็นที่ต้องการและได้รับความนิยมของ ผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ หากกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนมีกลยุทธ์การพัฒนา ผลิตภัณฑ์ที่จะทำให้ทราบถึงปัญหาและกลยุทธ์การพัฒนาของกลุ่มด้านต่างๆ จะทำให้เกิดการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวิยะดา แมนสันและบุษกร สุขแสน.(2563). ได้ทำวิจัยกลยุทธ์การ พัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาการตลาดของผลิตภัณฑ์ จะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ด้านต่างๆ เช่นกลยุทธ์ด้าน กายภาพ กลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์ด้านกระบวนการ กลยุทธ์ด้านราคาและกลยุทธ์ด้านการ จัดจำหน่าย จึงเป็นโอกาสในการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานด้านการผลิตปัจจัยการผลิต และการพัฒนาด้านการตลาด (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ระดับอำเภอ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีแก่กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ ชุมชน ในพื้นที่อำเภอบริรักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อสร้าง กลยุทธ์กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้ได้ปริมาณและมีคุณภาพ ปลอดภัย ได้มาตรฐานตาม ความต้องการของตลาดช่วยให้กลุ่มอาชีพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน เกษตรกรรายได้ที่มั่นคง สามารถ พึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ที่ว่า เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง และชุมชนพึ่งตนเองได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนา กลุ่มอาชีพ ผลิตภัณฑ์ ชุมชนของอำเภอ บริรักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อกำหนดกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอบริรักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอบริรักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการ เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร การวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานีประเภทผ้าและเครื่องแต่งกาย ประเภทของใช้และของที่ระลึก ประเภทอาหาร จำนวน 20 กลุ่ม ของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ที่เป็นสมาชิกและกรรมการกลุ่มอาชีพ OTOP ใน ในเขตพื้นที่อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี จำนวน 61กลุ่ม ประกอบด้วย 1.กลุ่มอาหาร จำนวน 2 กลุ่ม 2.กลุ่มผ้า จำนวน 13 3.กลุ่มสมุนไพรจำนวน 1กลุ่ม 4.กลุ่มเครื่องตีแม่เหล็กอลูมิเนียม จำนวน 1 กลุ่ม และ 5.กลุ่มของใช้ของที่ระลึกจำนวน 44 กลุ่ม

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างเป็น ประธานกลุ่มและสมาชิกกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้จำนวนทั้งสิ้น 122 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามปัญหาการพัฒนากลุ่มอาชีพ OTOP ในเขตพื้นที่อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี แบบเลือกตอบ (Check List) ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert Method) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการโดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงประชากร เพื่อประสานและชี้แจงเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชื่อเรื่องการวิจัย วัตถุประสงค์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ การเก็บข้อมูลที่เป็นความลับ การนำเสนอ ผลการวิจัยโดยภาพรวม

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้อธิบายลักษณะของข้อมูลทั่วไปของ กลุ่มเป้าหมาย โดยการนำเสนอลักษณะเป็นแบบตารางประกอบความเรียง โดยวิเคราะห์ค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่เป็นลักษณะกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน (กลุ่มตัวอย่าง) สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

ตอนที่ 2 นำข้อมูลไปวิเคราะห์และประมวลผลความต้องการพัฒนากลุ่มอาชีพ ผลิตภัณฑ์ชุมชน ในเขตพื้นที่อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) เป็นรายด้าน รายข้อ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลโดยใช้เกณฑ์การแปล ความหมายค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

ระยะที่ 2 การกำหนดกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้นำกลุ่มกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน ในเขตพื้นที่อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี จำนวน 11 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่ตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลอุมจานและตำบลนาม่วงจำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง สอบถามกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพ OTOP ในเขตพื้นที่อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการโดยมีหนังสือ นำ ประกอบด้วย ชื่อและนามสกุล ผู้วิจัย หรือหัวหน้าโครงการวิจัย สถานศึกษา คำชี้แจงเกี่ยวกับการสัมภาษณ์
2. ไปลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ วิธีการถาม จะนั่งคุยกับผู้ให้ข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเป็นกรอบคำถาม โดยเริ่มจากสนทนาทั่วไป และใช้คำถามเพื่อนำเข้าสู่ประเด็น พร้อมทั้งถามรายละเอียดต่างๆ ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน
3. ขออนุญาตจัดบันทึก และบันทึกเทปสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เพื่อ มาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มานำเสนอแบบพรรณนาตามค่าความถี่ของข้อมูลที่ได้จากการแสดงความคิดเห็น โดยเรียงลำดับจากค่าความถี่มากไปหาน้อยเพื่อใช้เป็นแนวทางการสร้างกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน ในเขตพื้นที่อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

กลุ่มเป้าหมาย

ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาทในการผลักดัน หรือนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน พัฒนาการอำเภอประจักษ์ศิลปาคม และนักวิชาการพัฒนาชุมชนสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอประจักษ์ศิลปาคมและผู้แทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 30 คน ที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เป็นแบบประเมิน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะจัดเก็บข้อมูลโดยการนำแบบประเมินไปเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองและจะทำการทบทวนความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลทุกครั้งที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำผลการประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี มาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วสรุปผลการศึกษาวิจัยจัดทำรูปเล่มที่สมบูรณ์นำเสนอ และเผยแพร่ต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี พบว่าภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ลำดับที่ 1 การบริหารจัดการ ลำดับที่ 2 ด้านส่งเสริมช่องทางการการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ลำดับที่ 3 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ลำดับที่ 4 ด้านบุคคล และลำดับที่ 5 การพัฒนาการผลิต

2. กำหนดกลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี พบว่ากลยุทธ์ 5 ด้าน จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 2 กิจกรรม 2) ด้านส่งเสริมช่องทางการการตลาดและการประชาสัมพันธ์จำนวน 3 กิจกรรม 3) ด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จำนวน 2 กิจกรรม 4) ด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จำนวน 2 กิจกรรม และ 5) ด้านบุคคล จำนวน 3 กิจกรรม

3. ประเมินกลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี พบว่าความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ขอค้นพบจากการวิจัยนำเสนอประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็นดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับปัญหาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ภาพรวมพบว่าภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24, S.D. = 1.07$) เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 การบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.52, S.D. = 0.94$) ลำดับที่ 2 ด้านส่งเสริมช่องทางการการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.37, S.D. = 1.08$) ลำดับที่ 3 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.29, S.D. = 1.07$) ลำดับที่ 4 ด้านบุคคล ($\bar{X} = 3.14, S.D. = 1.09$) ลำดับที่ 5 การพัฒนาการผลิต ($\bar{X} = 2.86, S.D. = 1.18$) ตามลำดับ

2. ผลการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนา กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอบึงจักษ์ ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/กิจกรรม วิธีประเมินผล ซึ่งมีทั้งหมด ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/กิจกรรม วิธีประเมินผล เรียงลำดับกลยุทธ์ 5 ด้าน จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ (1) ผูกอบรมการจัดทำแผนปฏิบัติงานของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน (2) การผูกอบรมกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม 2) ด้านส่งเสริมช่องทางการการตลาดและการประชาสัมพันธ์จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ (1) อบรมวางแผนช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ช่องทางการการตลาดที่หลากหลาย (2) อบรมการค้าบนต้นทุนและการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ (3) อบรมการค้นหาอัตลักษณ์ความโดดเด่นผลิตภัณฑ์ชุมชนให้น่าสนใจ 3) ด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ (1) อบรมกระบวนการผลิตขั้นตอนการผลิตสินค้าที่ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม (2) การอบรมยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้รับเครื่องหมายมาตรฐาน 4) ด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จำนวน 2 กิจกรรม ได้แก่ (1) อบรมกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนในการวางแผนการผลิตสินค้าและบริการ (2) อบรมกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนในการผลิตให้สูงขึ้น ทั้งคุณภาพการผลิต และปริมาณการผลิต เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภค และ 5) ด้านบุคคล จำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่ (1) อบรมกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีทักษะการผลิตให้ได้ตามมาตรฐาน (2) อบรมทักษะกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนมีความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด (3) การอบรมส่งเสริมกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนในการนำใช้เทคโนโลยี

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนา กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอบึงจักษ์ ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีความเหมาะสมภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.747) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D.= 0.648) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้ว ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 3.51 ทุกด้าน จึงถือว่ากลยุทธ์การพัฒนา กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอบึงจักษ์ ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ผ่านการประเมิน สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี มีข้อค้นพบที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล 3 ประเด็นดังนี้

1. สภาพปัญหาการพัฒนาของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ได้แก่ การบริหารจัดการ ส่งเสริมช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ บุคคล และการพัฒนาการผลิต เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการดำเนินงานของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนหากบริหารจัดการไม่ดีทำให้เกิดปัญหาขาดทุนทำให้มีรายได้น้อยและหากขาดความรู้และไม่มีการพัฒนาทักษะจะทำให้การผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวดี ผกามาต (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มอาชีพเพื่อพร้อมรับการเปิด AEC: กรณีศึกษากลุ่ม อาชีพไส้เมี่ยงสมุนไพร จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาของกลุ่มอาชีพได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถและทักษะ เนื่องจากทางกลุ่มยังขาดความรู้และทักษะความชำนาญในการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ที่นำออกจำหน่ายตามท้องตลาดซึ่งไม่เป็นที่ดึงดูดใจต่อผู้บริโภค 3. ปัญหาด้านความไม่สม่ำเสมอของแรงงานด้านการผลิตเนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม บางคนไม่มีเวลาที่จะเข้ามาช่วยตรงนี้ จะมาทำงานกับกลุ่มเฉพาะในเวลาที่จับหน้าฤดูกาลเกษตรกรรม ซึ่งบางครั้ง ถ้ามีออเดอร์จากลูกค้าเป็นจำนวนมากก็ไม่สามารถทำได้ตามความต้องการของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์พิสุทธิ์ อ้วนล้ำ และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (โอทอป) ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการดำเนินงานกลุ่มโอทอป ที่ควรได้รับการพัฒนามี 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ด้านการบริหารการผลิต ด้านการบริหารการตลาด และด้าน การบริหารการเงิน ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ คือ กลุ่มโอทอปขาดองค์ความรู้ในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและพึงพิงหน่วยงานภาครัฐ เงื่อนไขสู่ความสำเร็จคือกลุ่มโอทอปมีความรู้การบริหาร จัดการกลุ่ม การผลิตสินค้าโอทอปให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิต อาหาร (GMP – Good Manufacturing Practice) และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ความต้องการของผู้บริโภคที่ตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านผู้ผลิตชุมชน ด้านกระบวนการผลิต ด้านความเชื่อและด้านเทคโนโลยีในการผลิต และการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับงานวิจัย ของศศิพัชญ์ ทองแกม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการขายสินค้าโอทอป บนตลาดออนไลน์ เชิงพุทธในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพ

ปัญหาสินค้าโอท็อปจังหวัดอุดรธานีในการขายสินค้าโอท็อปบนตลาดออนไลน์ พบว่าผู้ประกอบการสินค้าโอท็อปจังหวัดอุดรธานี ได้ให้ความสนใจการขายสินค้าออนไลน์มากขึ้น โดยดูจากสถิติการเข้าอบรมที่หน่วยงานภาครัฐจัดขึ้น การขายสินค้าบนตลาดออนไลน์ มีทั้ง ข้อดีและข้อเสียจะเห็นได้จากการร้องเรียนของลูกค้าและการแสดงความคิดเห็นของลูกค้าบนสื่อออนไลน์

2. ผลการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอบึงสามพัน ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี พบว่า กำหนดกลยุทธ์ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 2 กิจกรรม 2) ด้านส่งเสริมช่องทางการการตลาดและการประชาสัมพันธ์จำนวน 3 กิจกรรม 3) ด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จำนวน 2 กิจกรรม 4) ด้านบุคคล จำนวน 3 กิจกรรม และ 5) ด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์จำนวน 2 กิจกรรม เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนจะต้องพัฒนาผลิตภัณฑ์พัฒนาการประชาสัมพันธ์และการตลาดซึ่งจะต้องอาศัยภาคส่วนต่างๆ ให้การสนับสนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของกิติภูมิ ทองแกม (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการขายสินค้าโอท็อป บนตลาดออนไลน์ เชียงพุดในจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมการขายสินค้าโอท็อปบนตลาดออนไลน์เชียงพุดในจังหวัด อุดรธานี สรุปได้ดังนี้ 1) สร้างองค์ความรู้สู่ชุมชน กล่าวคือหน่วยงานภาครัฐจะต้องให้การอบรม พื้นฐานแก่ผู้ประกอบการในด้านการขายสินค้าบนตลาดออนไลน์ ทักษะภาษา การถ่ายภาพ การใช้เครื่องมือออนไลน์และการสื่อสารการตลาดออนไลน์ ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการ จะต้องแสวงหาความรู้จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจเดียวกัน 2) หน่วยงาน ภาครัฐต้องสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ในการขายและการสื่อสารสินค้าออนไลน์ ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการ ต้องนำสินค้าและบริการไปสู่สายตาผู้คนให้ได้มากที่สุด ไม่รอให้ ลูกค้าเดินทางมา ซื้อแต่อย่างเดียว 3) ยกกระตักการตลาดสู่การตลาดออนไลน์ กล่าวคือ ผู้ประกอบการโอท็อปต้องพัฒนาการขายและเครื่องมือการขายสินค้าบนตลาดออนไลน์ ควบคู่ กับการพัฒนาตนเองตามหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในหลักปฐมปาณิกสูตร อันจะส่งผลต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจที่ถูกต้อง รู้จักเป้าหมายของการมีชีวิตและอยู่ร่วมกับสังคม ได้อย่างมีความสุข

3. ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอบึงสามพัน ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอบึงสามพันจังหวัดอุดรธานี มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการประเมินเป็นการวัดค่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกิจกรรมต่างๆ หากมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ก็จะทำให้มีความเชื่อมั่นในการที่จะดำเนินกิจกรรมต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินของ (ศิริชัย กาญจนวาสิ,

2547) กล่าวว่า การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อค้นหาคุณค่าของความจริง ภายใต้บริบทของสังคม ธรรมชาติของการประเมินจึงมีความละเอียดอ่อน สลับซับซ้อนและสัมพันธ์กับศาสตร์หลายสาขาที่สำคัญ ได้แก่ ปรัชญา วิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ การทำความเข้าใจถึงแก่นของการประเมิน จึงควรเริ่มต้นด้วยการศึกษาปรัชญา วิเคราะห์ถึงปรัชญาของการประเมินเพื่อเป็นรากฐานของความคิดสำหรับทำความเข้าใจความหมายของการประเมิน พัฒนาการของการประเมิน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติการประเมินผลต่อไป ดังนั้นผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้กลยุทธ์การพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานีหากเป็นไปตามเกณฑ์จะทำให้กลยุทธ์มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากข้อค้นพบสภาพปัญหาการพัฒนากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี ลำดับที่ 1 การบริหารจัดการ ลำดับที่ 2 ด้านส่งเสริมช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ ลำดับที่ 3 การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ลำดับที่ 4 ด้านบุคคล ลำดับที่ 5 การพัฒนาการผลิต มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการ เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นสำนักงานพัฒนาชุมชนและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการดังนี้ 1) ฝึกอบรมการจัดทำแผนปฏิบัติงานของกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชน 2) การฝึกอบรมกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกลุ่ม

1.2 ด้านส่งเสริมช่องทางการตลาดและการประชาสัมพันธ์ เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่นสำนักงานพัฒนาชุมชนและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น 1) อบรมวางแผนช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนโดยใช้ช่องทางการตลาดที่หลากหลาย 2) อบรมการคำนวณต้นทุนและการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ และ 3) อบรมการค้นหาอัตลักษณ์ความโดดเด่นผลิตภัณฑ์ชุมชน

1.3 ด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1) อบรมกระบวนการผลิต ขั้นตอนการผลิตสินค้าที่ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม และ 2) การอบรมยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้รับเครื่องหมายมาตรฐาน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของอำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

2.2 ศึกษากลยุทธ์การด้านการส่งเสริมช่องทางการการตลาดและการประชาสัมพันธ์ กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

2.3 ศึกษากลยุทธ์การด้านการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์กลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

- กตัญญู ทองแกม. (2562). ปัญหาและแนวทางส่งเสริมการขายสินค้าโอท็อปบนตลาดออนไลน์เชิงพุทธในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารมหาจุฬานาครธรรมสาร*, 6(9), 4627–4644.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์พิสุทธิ์ อ้วนล้ำ และคณะ. (2560). การพัฒนาศักยภาพการค้าเนืองงานกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (โอท็อป) ประเภทสมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(2), 207–238.
- วิยะดา แมนสัน,บุษกร สุขแสน.(2563). กลยุทธ์การพัฒนารตลาดของผลิตภัณฑ์เพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอหนองวัว จังหวัดอุดรธานี.*การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ครั้งที่ 13 วันที่ 31 ตุลาคม 2563*. PROCEEDINGS. 4590–4600. 3920–3933.
- วิภาวดี ผกามาต. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ OTOP ของกลุ่มอาชีพเพื่อพร้อมรับการเปิด AEC: กรณีศึกษา กลุ่ม อาชีพไส้เมี่ยงสมุนไพร จังหวัดเพชรบูรณ์. *การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17*.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544). *สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : บริษัทเฟื่องฟ้าพรินติ้ง จำกัด.
- สนธยา พลศรี. (2547). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดอุดรธานี, (2563). *หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP)*. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://udon.cdd.go.th/service/one-tambon-one-product>.

พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝาก ของที่ระลึก บ้านผาซ็อง ตำบลห้วยส้ม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

Consumer Behavior and Motivating Factor for Purchasing Souvenirs :
A Case study of Ban Pha Khong, Huai Som Sub-District,
Phu Kradueng District, Loei Province

กิตติยา คีรีวงศ์¹, วรณวิสา ไพบูลย์², อรจิต ชัชวาลย์³
Kitiya Kiriwong¹, Wanwisa Prisi², Orajit Chachawan³

Received: 5 ตุลาคม 2564 Revised: 16 พฤศจิกายน 2564 Accepted: 22 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก บ้านผาซ็อง ตำบลห้วยส้ม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนผู้บริโภค จำนวน 400 คน โดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและวิเคราะห์ผลทางสถิติโดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ในการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ไคสแควร์ (Chi-Square)

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาดดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย; Lecturer, Program in Digital Marketing, Loei Rajabhat University, Thailand; e-mail: mulanopal@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาดดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย; Lecturer, Program in Digital Marketing, Loei Rajabhat University, Thailand.

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการตลาดดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย; Lecturer, Program in Digital Marketing, Loei Rajabhat University, Thailand.

ผลการศึกษาพบว่า เพศผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นเพศชาย อายุของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากอายุ 25-35 ปี ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากอาชีพพนักงานสำนักงานเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีรายได้ 17,001 บาทขึ้นไป

ด้านพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเคยซื้อสินค้า การซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากซื้อเสื้อผ้า ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากไม่เกิน 1,000 บาท สถานที่ในการซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากซื้อจากผู้ผลิต / แหล่งผลิต สาเหตุในการซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ความเป็นเอกลักษณ์ เหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ซื้อเพราะเป็นของฝากให้แก่ผู้ที่รักและนับถือ บุคคลที่มีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ตัวเอง การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ เพื่อนร่วมเดินทาง

ด้านปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเลย โดยเฉลี่ยมีระดับความคิดเห็นในภาพรวม 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความคิดเห็นในด้านผลิตภัณฑ์เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญมากที่สุดในเรื่องความมีเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น อันดับสอง คือ ด้านสถานที่จัดจำหน่าย โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญมากที่สุดในเรื่องความสะดวกในการหาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน อันดับสาม คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญมากที่สุดในเรื่องการมีสินค้าตัวอย่างให้เลือกดู อันดับสุดท้ายคือ ด้านราคา โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญมากที่สุดในเรื่องการมีคุณภาพคุ้มค่ากับราคา ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก บ้านผาซ้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้บริโภค, ปัจจัยจูงใจ, ของฝากของที่ระลึก, บ้านผาซ้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ABSTRACT

The objective of this research of consumer behavior and motivating factor for purchasing souvenirs: a case study of Ban Pha Kong, Huai Som sub-district, Phu Kradueng district, Loei Province was to study consumer behavior, consumer behavior and motivating factors for purchasing souvenirs. The sample was 400 consumer representatives who were selected by a convenient sampling method. Data were collected by questionnaire and statistically analyzed by descriptive statistics for frequency, percentage, mean and standard deviation, and inferential statistic in order to test the relationship using the Chi-square.

The results showed that most respondents were male, having status as single, aging between 25 and 35 years old, holding bachelor's degree, working as private offices, and earning average monthly income of 17,001 baht or more.

In terms of purchasing behavior, most of the respondents used to buy products. The processed products, most of them purchased clothing which the cost of purchasing a product does not exceed 1,000 baht through the manufacturer or source of production directly. The product's uniqueness is the main reason for purchasing and they want to give their loved and respected persons souvenirs. The person who is involved or influenced in purchasing a product is most likely themselves. The product perceptions were their travel companions.

Regarding the tourists' motivating factors for purchasing souvenirs in Loei Province, the overall opinion level in 4 aspects was at a high level. Firstly, the local uniqueness of product was important. Secondly, the channel distribution was convenience in purchasing community products. Thirdly, the promotion was a sample product for considering decision. Lastly, the price is reasonable. The hypothesis testing results indicate that demographic data is related to consumer behavior in purchasing souvenir.

KEYWORDS: Consumer behavior, Motivating factor, Souvenir, Ban Pha Kong, Huai Som Sub-district, Phu Kradueng District, Loei Province

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยซึ่งรัฐบาลมีการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและสิ่งหนึ่งที่สามารถสร้างเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยวเพื่อชูจุดขายที่แตกต่างได้นั้น คือ การสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ สำหรับการสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อยกระดับรายได้ของชุมชนอย่างยั่งยืน เพราะจะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีจุดเด่นและมีมูลค่าเพิ่มเป็นที่ต้องการของตลาดและสามารถขายได้ (อมรรัตน์ อนันต์วราพงษ์, 2557 : 130) ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนจนกระทั่งสามารถเป็นผู้ประกอบการ startup ได้

จังหวัดเลยเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและทรัพยากรที่สามารถนำมาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ จากการลงพื้นที่ในปี 2562 ณ บ้านผาซ้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอกงกระด้าง จังหวัดเลยได้พบว่าชุมชนมีแหล่งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และทรัพยากรด้านพืชเศรษฐกิจที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สอดคล้องและผลักดันการท่องเที่ยวได้ ซึ่งนับเป็นต้นทุนทางสังคมที่ดี (ปฤษฎางค์ จันทร์บุญเรืองและพิชญา ชุนศรี, 2562 : 5) นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านผาซ้อยที่ประกอบไปด้วยข้าวเหนียวผลไม้ใช้สืธรรมชาติ เช่น สีสองไข่ฟักทอง สีแดงใช้ถั่วแดงและมันเทศ สีม่วงใช้ดอกอัญชัน อาหารพื้นถิ่น เช่น แจ่วบอง ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เช่น ผ้าทอ ผลิตภัณฑ์จักสาน เช่น ตะกร้า เลื่อ และผลผลิตจากสวนเกษตรอินทรีย์ไร้สารพิษ แต่ยังคงขาดการพัฒนาศักยภาพด้านการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีประสิทธิภาพรวมถึงการสร้างช่องทางจัดการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การจัดแสดงสินค้าผ่านกิจกรรมทางการตลาด เพื่อหาช่องทางในการขายผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน

การสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์โดยอาศัยการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อให้ลูกค้าได้รับในสิ่งที่ต้องการเพิ่มขึ้นจากเดิมหรือความคุ้มค่าของประโยชน์ที่ได้รับเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับจำนวนเงินที่ต้องจ่ายไป คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าต้องการ เช่น คุณภาพที่ลูกค้าต้องการ ราคาที่เหมาะสมที่ลูกค้าสามารถซื้อได้ ความสามารถในการส่งมอบสินค้าได้รวดเร็วและรูปแบบสินค้าใหม่ ๆ ที่ออกสู่ท้องตลาดอยู่เสมอ การสร้างรูปแบบใหม่ๆ เพื่อเพิ่มคุณค่าให้แก่ลูกค้าที่จะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจ (Kotler, 2003 : 50) ดังนั้นการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เป็นแนวทางที่แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์ในด้านต่าง ๆ ให้มีคุณค่าในสายตาของลูกค้าหรือเกิดความพึงพอใจสูงสุดและเกินความคาดหมายของลูกค้า ซึ่งชุมชนสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้โดยการสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ ตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก บ้านผาซ้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลย ผลจากงานวิจัยนี้จะทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองจากการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้ผลิตผลิตภัณฑ์ของชุมชนที่มีคุณค่าตรงกับความต้องการของลูกค้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก บ้านผาซ้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก บ้านผาซ้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลย

สมมติฐานของการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก บ้านผาซ้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนผู้บริโภค จำนวน 400 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ชุมชน แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบผลิตภัณฑ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ทำการศึกษา ได้แก่ บ้านผาซ้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ตัวแทนผู้บริโภคน จำนวน 400 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรสูงสุด (α) ในตารางของทาโรยามาเน (Taro Yamane, 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 และทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยจูงใจของผู้บริโภค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจของผู้บริโภคที่มีต่อการซื้อสินค้าในอำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามในการวิจัย โดยพิจารณาถึงแนวคิดให้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษา
3. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยแต่ละข้อคำถามที่ยอมรับได้ต้องมีคะแนนมากกว่า 0.5 ขึ้นไป
4. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามให้เครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ (Reliability Test) โดยทดลองเก็บข้อมูลนำร่อง (Try Out) จากกลุ่มเป้าหมายที่มีคุณลักษณะเหมือนประชากรในการวิจัยจำนวน 30 คน โดยใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการยอมรับพิจารณาว่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.8 (Cronbach, 1970)ซึ่งค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามได้ค่าเท่ากับ 0.957
6. ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

1. ขอบหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อขอความอนุเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยพร้อมผู้ช่วยวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนผู้บริโภค จำนวน 400 คน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) บริเวณแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้วิธีประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) ในการทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้ไคสแควร์ (Chi-Square) นำเสนอข้อมูลและสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอำเภอภูกระดึงซึ่งเป็นพื้นที่ภายในอำเภอเดียวกันกับบ้านผาช่องเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยจูงใจของผู้บริโภค พบว่า เพศของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 รองลงมา คือ เพศหญิง จำนวน 168 คิดเป็นร้อยละ 48.00 ตามลำดับ

สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากโสด จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 66.50 รองลงมา คือ สมรส จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00 ตามลำดับ

อายุของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากอายุ 25-35 ปี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75 รองลงมาคือ 36-45 ปี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.25 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.25 รองลงมา คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.25 ตามลำดับ

อาชีพของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีอาชีพพนักงานสำนักงานเอกชน จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00 รองลงมา คือ รับข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีรายได้ 17,001 บาทขึ้นไป จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.75 รองลงมา คือ ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75 ตามลำดับ

การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า การซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเคยซื้อสินค้าจำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 69.00

การซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากซื้อเสื้อผ้า จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 43.12 รองลงมา คือ อาหาร จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 40.58 เครื่องประดับและพวงกุญแจ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.71 ย่ามและกระเป๋าถือ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.17 กระเป๋าใส่เหรียญ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 และกล่องกระดาษ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.72ตามลำดับ

ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากไม่เกิน 1,000 บาท จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 70.29 รองลงมา คือ 1,001 – 1,500 บาท จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 19.57 มากกว่า 2,000 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และ 1,501 – 2,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 ตามลำดับ

สถานที่ในการซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากซื้อจากผู้ผลิต / แหล่งผลิต จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 51.81 รองลงมา คือ งานแสดงสินค้าของจังหวัดเลย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 34.78 และเทศกาลงานดอกไม้บาน มะขามหวานเมืองเลยของจังหวัดเลย จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 13.41 ตามลำดับ

สาเหตุในการซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ความเป็นเอกลักษณ์ จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 48.19 รองลงมา คือ ต้องการอุดหนุนผลิตภัณฑ์ของชุมชน จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 17.39 เป็นของฝากในโอกาสต่าง ๆ จำนวน 35 คิดเป็นร้อยละ 12.68 อรรถประโยชน์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 6.52 ราคาถูกและความคุ้มค่าเมื่อเทียบราคา จำนวน 10 คิดเป็นร้อยละ 3.62 มีผู้แนะนำ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.45 ต้องการทดลองใช้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.17 ความประณีต/ความละเอียดของผลิตภัณฑ์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.45 คุณภาพน่าเชื่อถือจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.09 และเห็นจากโฆษณา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.72 ตามลำดับ

เหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ซื้อเพราะเป็นของฝากให้แก่ผู้รักและนับถือ จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 36.96 รองลงมา คือ ซื้อเก็บเป็นที่ระลึกถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่มาเยือน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 28.62 ซื้อเพราะลักษณะสินค้าสะดุดตา จำนวน 44 คิดเป็นร้อยละ 15.94 ซื้อเพราะราคาอยู่ในระดับที่สามารถจับจ่ายได้ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.61 ซื้อเพราะผู้ขายแนะนำและเชิญชวนให้ซื้อ จำนวน 17 คิดเป็นร้อยละ 6.16

ซื้อเพราะผู้ร่วมทางแนะนำให้ซื้อ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.90 และซื้อเพราะมีญาติ เพื่อน คนรู้จัก ผাগซื้อจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.81 ตามลำดับ

บุคคลที่มีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ตัวเอง จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 46.01 รองลงมา คือ บิดา มารดา จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 19.93 เพื่อน จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 19.57 ญาติ พี่น้อง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 9.78 และคู่สมรส จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.71 ตามลำดับ

การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ เพื่อนร่วมเดินทาง จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 28.99 รองลงมา คือ อินเทอร์เน็ต จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 การบอกต่อของบุคคลอื่น จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 18.84 ป้ายโฆษณา จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 17.03 และการออกงานแสดงสินค้า /นิทรรศการ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 13.41 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 แสดงปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเลย ด้านผลิตภัณฑ์

ด้านผลิตภัณฑ์	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิด เห็น	ลำดับ
1. ความมีชื่อเสียง/ยี่ห้อ	3.61	0.770	มาก	8
2. รูปแบบของตัวสินค้า	3.87	0.672	มาก	4
3. สีลันของตัวสินค้า	3.75	0.688	มาก	7
4. รูปลักษณ์บรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม	3.85	0.799	มาก	5
5. คุณภาพของสินค้า	3.97	0.740	มาก	2
6. ประโยชน์ใช้สอย	3.96	0.746	มาก	3
7. ความมีเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น	4.13	0.804	มาก	1
8. ความหลากหลายของสินค้า	3.74	0.808	มาก	6
รวมด้านผลิตภัณฑ์	3.86	0.469	มาก	

พบว่า นักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยมีระดับความคิดเห็นด้านผลิตภัณฑ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.469) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญ

ในควมามีเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.804)

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวใน
แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเลย ด้านราคา

ด้านราคา	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	ลำดับ
1. มีคุณภาพคุ้มค่ากับราคา	3.83	0.826	มาก	1
2. สามารถต่อรองราคาได้	3.45	0.880	มาก	5
3. มีป้ายราคาระบุชัดเจน	3.79	0.854	มาก	2
4. มีราคาถูก	3.47	0.870	มาก	4
5. ราคาใกล้เคียงกับราคาท้องตลาด	3.66	0.826	มาก	3
รวมด้านราคา	3.64	0.678	มาก	

พบว่า นักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยมีระดับความคิดเห็นด้านราคาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.678) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญใน
มีคุณภาพคุ้มค่ากับราคา เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$,
S.D. = 0.826)

ตารางที่ 3 แสดงปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวใน
แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเลย ด้านสถานที่จัดจำหน่าย

ด้านสถานที่จัดจำหน่าย	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความ คิดเห็น	ลำดับ
1. การเดินทางไปยังสถานที่จำหน่ายมีความสะดวก	3.89	0.669	มาก	3
2. มีสถานที่จอดรถเพียงพอ สะดวกสบาย	3.93	0.741	มาก	2

ตารางที่ 3 (ต่อ) แสดงปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเลย ด้านสถานที่จัดจำหน่าย

ด้านสถานที่จัดจำหน่าย	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
3. การตกแต่งร้านค้า โชว์สินค้าดึงดูดน่าสนใจ	3.77	0.787	มาก	5
4. การจัดวางสินค้าเป็นหมวดหมู่/มีระเบียบเรียบร้อย	3.86	0.839	มาก	4
5. ความสะดวกในการหาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน	3.94	0.734	มาก	1
6. มีบริการส่งสินค้าผ่านทางไปรษณีย์	3.62	0.943	มาก	7
7. สามารถสั่งซื้อสินค้าผ่านทางออนไลน์	3.68	0.993	มาก	6
รวมด้านสถานที่จัดจำหน่าย	3.81	0.629	มาก	

พบว่า นักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยมีระดับความคิดเห็นด้านสถานที่จัดจำหน่ายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.629) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญในความสะดวกในการหาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.734)

ตารางที่ 4 แสดงปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเลย ด้านการส่งเสริมการตลาด

ด้านการส่งเสริมการตลาด	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
1. มีสินค้าตัวอย่างให้เลือกดู	3.95	0.850	มาก	1
2. ผู้ผลิตมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เป็นอย่างดี	3.89	0.811	มาก	2
3. มีการจัดงานแสดง/นิทรรศคของผลิตภัณฑ์ที่มีผลต่อการเผยแพร่ชื่อเสียงของแหล่งผลิต	3.79	0.815	มาก	3

**ตารางที่ 4 (ต่อ) แสดงปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวใน
แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเลย ด้านการส่งเสริมการตลาด**

ด้านการส่งเสริมการตลาด	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
4. มีการโฆษณาทางอินเทอร์เน็ตมีผลต่อการ รับรู้ของผู้บริโภค	3.71	0.952	มาก	5
5. มีการโฆษณา ณ จุดขาย เช่น ป้ายไว้นิล แพนพับ	3.74	0.890	มาก	4
6. มีของแถมให้กับลูกค้า	3.34	0.987	มาก	7
7. มีการรับประกันสินค้า	3.48	0.998	มาก	6
รวมด้านการส่งเสริมการตลาด	3.70	0.954	มาก	

พบว่า นักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยมีระดับความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการตลาดในภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.954) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับ
ความสำคัญในมีสินค้าตัวอย่างให้เลือกดู เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.850)

**ตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของข้อมูลส่วนบุคคลกับพฤติกรรมผู้บริโภคใน
การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก บ้านผาฮ่อม ตำบลห้วยส้ม อำเภอก
ภูกระดึง จังหวัดเลย**

ตัวแปร ต้น	ตัวแปรตาม	χ^2	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
อายุ	ประเภทผลิตภัณฑ์ แปรรูปของชุมชน	90.579 (df = 28)	0.000*	อายุมีความสัมพันธ์กับการ เลือกซื้อประเภทผลิตภัณฑ์แปรร รูปของชุมชน
อาชีพ	ประเภทผลิตภัณฑ์ แปรรูปของชุมชน	155.475 (df = 42)	0.000*	อาชีพมีความสัมพันธ์กับการ เลือกซื้อประเภทผลิตภัณฑ์แปรร รูปของชุมชน

ตารางที่ 5 (ต่อ) แสดงผลการทดสอบสมมติฐานของข้อมูลส่วนบุคคลกับพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก บ้านผาซ้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลย

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	χ^2	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
รายได้	ประเภทผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชน	78.216 (df = 42)	0.000*	รายได้มีความสัมพันธ์กับการเลือกซื้อประเภทผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชน
อายุ	สาเหตุในการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชน	213.643 (df = 48)	0.000*	อายุมีความสัมพันธ์กับสาเหตุในการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชน
อาชีพ	สาเหตุในการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชน	224.242 (df = 72)	0.000*	อาชีพมีความสัมพันธ์กับสาเหตุในการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชน
รายได้	สาเหตุในการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชน	138.547 (df = 60)	0.000*	รายได้มีความสัมพันธ์กับสาเหตุในการซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปของชุมชน
อายุ	เหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชน	114.256 (df = 24)	0.000*	อายุมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชน
อาชีพ	เหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชน	130.034 (df = 36)	0.000*	อาชีพมีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชน
รายได้	เหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชน	74.176 (df = 30)	0.000*	รายได้มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของชุมชน

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก บ้านผาซ้อย ตำบลห้วยส้ม อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลย

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นเพศชาย อายุของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากอายุ 25-35 ปี ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีอาชีพพนักงานสำนักงานเอกชน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากมีรายได้ 17,001 บาทขึ้นไป

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

การซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเคยซื้อสินค้า การซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากซื้อเสื้อผ้า ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากไม่เกิน 1,000 บาท สถานที่ในการซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากซื้อจากผู้ผลิต / แหล่งผลิต สาเหตุในการซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ความเป็นเอกลักษณ์ เหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ซื้อเพราะเป็นของฝากให้แก่ผู้ที่รักและนับถือ บุคคลที่มีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ตัวเอง การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ เพื่อนร่วมเดินทาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเลย

นักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยมีระดับความคิดเห็นในภาพรวม 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความคิดเห็นในด้านผลิตภัณฑ์เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญในควมมีเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

อันดับสอง คือ ด้านสถานที่จัดจำหน่าย โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญในความสะดวกในการหาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นอันดับหนึ่ง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

อันดับสาม คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญในมีสินค้าตัวอย่างให้เลือกดูเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

อันดับสุดท้าย คือ ด้านราคา โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญในมีคุณภาพคุ้มค่ากับราคาเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

อภิปรายผลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดเลย

การซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเคยซื้อสินค้า การซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากซื้อเสื้อผ้า ค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากไม่เกิน 1,000 บาท สถานที่ในการซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากซื้อจากผู้ผลิต / แหล่งผลิต สาเหตุในการซื้อสินค้าของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ความเป็นเอกลักษณ์ เหตุผลในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ซื้อเพราะเป็นของฝากให้แก่ผู้ที่รักและนับถือ บุคคลที่มีส่วนร่วมหรือมีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ ตัวเอง การรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก คือ เพื่อนร่วมเดินทาง ซึ่งเป็นพฤติกรรมของผู้บริโภคที่แสดงออกมาเกี่ยวกับการซื้อเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง สอดคล้องกับ Schiffman, Kanuk and Lazar (2007) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภคว่า พฤติกรรมที่ผู้บริโภคแสดงออกมาในลักษณะของการค้นหา การซื้อ การใช้ การประเมินผลิตภัณฑ์และบริการที่ผู้บริโภคคาดหวังว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ เมื่อผู้บริโภคได้ประเมินทางเลือกเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แล้ว จะทำการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม และตรงกับความต้องการของตนเองมากที่สุดภายใต้การประเมินทางเลือกที่ได้พิจารณาไว้แล้ว

ปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อสินค้าของฝากของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวโดยเฉลี่ยมีระดับความคิดเห็นในภาพรวม 4 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความคิดเห็นในด้านผลิตภัณฑ์เป็นอันดับหนึ่ง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญในความเป็นเอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น เป็นอันดับหนึ่ง อันดับสอง คือ ด้านสถานที่จัดจำหน่าย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญในความสะดวกในการหาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นอันดับหนึ่ง อันดับสาม คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญในมีสินค้าตัวอย่างให้เลือกดูเป็นอันดับหนึ่ง อันดับสุดท้าย คือ ด้านราคา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักท่องเที่ยวให้ระดับความสำคัญในมีคุณภาพคุ้มค่ากับราคาเป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับบุพดี ทองโคตร ดวงมณี วงศ์สายตา และอาภร สุนทรชัย (2559) ที่ระบุว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ OTOP มากที่สุด คือ ผลิตภัณฑ์เป็นองค์ประกอบที่มีความแข็งแกร่งที่ส่งผลต่อการซื้อรองลงมาคือ ด้านสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด และลำดับสุดท้ายคือ ด้านราคา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคพิจารณาในเรื่องความมีเอกลักษณ์ ความเป็นท้องถิ่น ของผลิตภัณฑ์เป็นอันดับแรก ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดควรสนับสนุน เกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่จะตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะมาเที่ยวชมและซื้อผลิตภัณฑ์ ที่แสดงให้เห็นถึงความมีเอกลักษณ์และความเป็นท้องถิ่นของชุมชนเป็นหลัก รวมไปถึงในเรื่องของ คุณภาพของตัวผลิตภัณฑ์ไม่ว่าจะเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่น การใช้ความเชี่ยวชาญที่คน ในท้องถิ่นมีมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ การนำสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ท้องถิ่นมาทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ เนื่องจากการซื้อผลิตภัณฑ์ของนักท่องเที่ยวจะนิยมซื้อไปเป็นของฝากให้แก่ผู้ที่รักและนับถือทำให้ ทั้งผู้ซื้อและผู้รับของฝากระลึกถึงแหล่งท่องเที่ยวได้หากผลิตภัณฑ์ที่ได้รับมีการใส่เอกลักษณ์และ ความเป็นท้องถิ่นลงไป

1.2 ด้านราคา การพิจารณาในเรื่องของราคาผู้บริโภคจะคำนึงถึงในเรื่องของปริมาณ ที่เหมาะสมกับราคา ดังนั้นทางชุมชนควรเพิ่มทางเลือกให้ผู้บริโภคได้เลือกตามความต้องการโดย กำหนดราคาหลายระดับ หรือจัดทำผลิตภัณฑ์ให้มีหลากหลายขนาดตามพฤติกรรมการบริโภค สินค้าของนักท่องเที่ยว เช่น ซื้อไปฝากครอบครัวเดียว ครอบครัวขยาย เพื่อนร่วมงาน รวมถึงการ แจกจ่าย แจกปริมาณแจกรายละเอียดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนบนป้ายฉลาก บรรจุภัณฑ์ ป้ายประชาสัมพันธ์จะสามารถสร้างความมั่นใจและทำให้มีการตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น

1.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้บริโภคให้ความสำคัญในเรื่องความสะดวกในการ หาซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน อาทิ สำนักงาน พัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ควรสนับสนุนและหา เครือข่ายผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ให้มีการกระจายสินค้าไปยังช่องทางต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อให้ผู้บริโภคหาซื้อสินค้าได้ง่ายและสะดวกในการเดินทางไปซื้อ เช่น จัดจำหน่ายใน แหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัด การประชาสัมพันธ์ผ่านการจัดแสดงสินค้าในระดับอำเภอ จังหวัด และประเทศเพิ่มขึ้น รวมถึงการจัดจำหน่ายผ่านทางออนไลน์เพื่อเข้าถึงผู้บริโภคได้อย่าง ทั่วถึง

1.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้บริโภคให้ความสำคัญในเรื่องมีผลิตภัณฑ์ให้ นักท่องเที่ยวได้ทดลองชิม ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชน อาทิ สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดควรสนับสนุน

การออกร้านจัดแสดงสินค้าเพื่อให้ผู้บริโภคได้ทดลองผลิตภัณฑ์ก่อนการตัดสินใจ ณ แหล่งจำหน่ายสินค้า รวมไปถึงจะต้องมีผู้ที่สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับสินค้าได้ หรืออาจจะมีการออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นสื่อ ณ จุดขายและสื่อออนไลน์ควบคู่กันเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับตัวผลิตภัณฑ์และช่วยในการตัดสินใจซื้อได้ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก บ้านผาซ้อง ตำบลห้วยส้ม อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลยซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากลุ่มนักท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดเลยที่มีความแตกต่างกันเพื่อการสร้างกลยุทธ์การตลาดจะได้ครอบคลุมผลิตภัณฑ์ของชุมชนมากยิ่งขึ้น

2.2 หากมีผู้วิจัยสนใจที่จะทำงานวิจัยที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับเรื่องนี้ ควรมีความรู้เกี่ยวกับการสร้างคุณค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนและกระบวนการการผลิตไปจนถึงกระบวนการการจัดจำหน่าย เนื่องจากการเป็นข้อมูลที่สำคัญในการทำงานวิจัย

2.3 ในการวิจัยควรดำเนินการวิจัยต่อหลังจากทดสอบตลาดเพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์ตามคำแนะนำของผู้บริโภค เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคที่สุด

2.4 ควรศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาตลาดและขยายตลาดสู่ความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างพลังทางสังคมโครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 และสำเร็จได้ด้วยดีโดยได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากตัวแทนหน่วยงานทุกภาคส่วนและประชาชนในบ้านผาซ้อง อำเภอกู่กระดิง จังหวัดเลย

แนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์ปลอดภัย ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

Approaches to Reduce The Cost of Growing Safe Hydroponics Vegetables in The Area of Udon Thani Province

เขมิกา เกลี้ยงไธสง¹, กฤตติกา แสนโกชน์²
khemika Kliengthaisong¹, Krittikar Sanposh²

Received: 29 กรกฎาคม 2564 Revised: 6 กันยายน 2564 Accepted: 8 กันยายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี 2) กำหนดแนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และ 3) ประเมินแนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์ปลอดภัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปลูกและผู้ขายผักไฮโดรโปนิิกส์ปลอดภัย จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยได้แก่ แบบสอบถาม ลักษณะมาตราส่วน 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ระยะที่ 2 กำหนดแนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี กลุ่มเป้าหมายได้แก่ผู้ เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หน่วยงานเกี่ยวข้องและผู้ปลูกและผู้ขายผักไฮโดรโปนิิกส์ปลอดภัย จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การลดต้นทุนการปลูกต้นหอมของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน

¹ นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Master Student of Arts Program, Program in Development Strategy, Udon Thani Rajabhat University, Thailand; e-mail: khemikakliengthaisong@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Associate prof. Dr., Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

ผลการวิจัยพบว่า

1. ต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ลำดับที่ 1) ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบ 2) ค่าแรงงานทางตรง และ 3) ค่าใช้จ่ายการผลิต
2. แนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี 3 ด้าน จำนวน 21 กิจกรรม ได้แก่ 1) ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบทางตรง มีจำนวน 6 กิจกรรม 2) ค่าแรงงานทางตรง จำนวน 7 กิจกรรม และ 3) ค่าใช้จ่ายการปลูก จำนวน 8 กิจกรรม
3. ผลประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ไปเทียบกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ คือ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป พบว่า ผลการประเมินสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกด้าน จึงถือว่าแนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี มีความเหมาะสม สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้

คำสำคัญ: แนวทางการลดต้นทุน, การปลูกผัก, ผักไฮโดรโปนิกส์

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the cost of growing safe hydroponics vegetables in the area of Udon Thani Province, 2) to determine approaches to reduce the cost of growing safe hydroponics vegetables in the area of Udon Thani Province, 3) to assess the Approaches to reduce the cost of growing safe hydroponics vegetables in the area of Udon Thani Province. This research was a mixed method research, and there were 3 phases of research as follows: Phase 1 was to study the cost of growing safe hydroponics vegetables. In this quantitative research, the sample group consisted of 30 growers and sellers. The research instrument was a 5-level scale questionnaire. Data were analyzed using basic statistics. Phase 2 was to determine the approaches to reduce the cost of growing safe hydroponics vegetables. The target group consisted of 15 experts. The research instruments were interview forms. Content analysis and overview summary were conducted. Phase 3 was to evaluate approaches to reduce the cost of growing safe hydroponics vegetables. The sample group were 30 onion growers. The research instruments were an Assessment form for the appropriateness and the feasibility of the approaches to reduce the cost of growing safe hydroponics vegetables in the area of Udon Thani Province. The data were analyzed by using basic statistics.

The research found that:

1. The cost of growing safe hydroponics vegetables in the area of Udon Thani Province plants 1) raw material costs, 2) direct labor costs and 3) production costs or factory costs.

2. Cost reduction approaches to reduce the cost of growing safe hydroponics vegetables in the area of Udon Thani Province were divided into 3 aspects, consisting of 21 activities, consisting of 1) direct cost of raw materials with 6 activities, 2) direct labor costs of 7 activities, and 3) Production costs or factory expenses, the amount of 8 activities.

3. The evaluation of the suitability and the possibility compared with the evaluation criteria that is defined as an average of 3.51 and above, found that the evaluation results are higher than the set criteria in all aspects Therefore, it is considered the approaches to reduce the cost of growing safe hydroponics vegetables in the area of Udon Thani Province, Mueang District, Udon Thani Province. This is appropriate and it can be put into practice.

KEYWORDS: Approaches to reduce the cost, Growing vegetables, Hydroponics vegetables

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันต้นทุนเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ เนื่องจากมีการแข่งขันทางด้านการตลาดสูงขึ้น ผู้ผลิตไม่สามารถเพิ่มกำไรโดยการเพิ่มราคาสินค้าได้ ดังนั้น การมุ่งเน้นในการลดต้นทุน แต่ไม่ลดคุณภาพและลดการสูญเสียในการผลิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและเพิ่มผลกำไรสูงสุดแก่ผู้ผลิต ในปี 2557 นโยบายคณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ คสช. มุ่งเน้นลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพื่อลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร กระทรวงเกษตรได้มอบหมายให้กรมการข้าวและกรมส่งเสริมการเกษตร จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปให้การช่วยเหลือเกษตรกรอย่างใกล้ชิดโดยให้โครงการหมู่บ้านชุมชนต้นแบบการลดต้นทุนการผลิตสินค้าทางการเกษตรต่าง ๆ เช่น ข้าว ผักไฮโดรโปนิคส์ และปัจจุบันมีเกษตรกรปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยทุกจังหวัด (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560)

การดำเนินธุรกิจจำเป็นต้องแสวงหากำไรสูงสุดโดยใช้กลยุทธ์การลดต้นทุนการผลิต ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งในการเพิ่มผลกำไรขององค์กรธุรกิจ และเป็นกลยุทธ์ที่เน้นการสำรวจและแก้ไขจุดบกพร่องภายในองค์กรธุรกิจ ซึ่งกลยุทธ์นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อความอยู่รอดขององค์กรธุรกิจในยุคที่เศรษฐกิจตกต่ำ และเพื่อการเพิ่มศักยภาพของการแข่งขันในยุคที่เศรษฐกิจรุ่งเรืองการลดต้นทุนสินค้าการเกษตรของเกษตรกรพบว่า ยังมีปัญหาอยู่อีกมาก เช่น ขาดแคลน

เมล็ดพันธุ์ สภาพภูมิอากาศไม่เอื้ออำนวยในการเพาะปลูก แรงงานคนไทยหายาก จึงต้องใช้แรงงานต่างด้าว น้ำหนักของผลผลิตลดลงระหว่างการเคลื่อนย้ายขนส่ง และ จากโรคเชื้อราแบคทีเรีย หรือแมลงศัตรูพืช ดังนั้น แนวทางที่เกษตรกรต้องการให้ช่วยเหลือและพัฒนาให้เกิดการลดต้นทุนคือ (1) การพัฒนาความรู้ด้านการเกษตรสมัยใหม่ (2) การให้ความรู้เกี่ยวกับการตลาดยุคใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการหาแหล่งการจัดจำหน่ายใหม่ ๆ การหาพันธมิตรทางการค้าทั้งใน และต่างประเทศ และ (3) การพัฒนาระบบการปฏิบัติทางการเกษตรให้ได้มาตรฐานการผลิต การใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่ปลอดภัย (ชาญศักดิ์ ตั้งสันติกุลานนท์, 2560)

จังหวัดอุดรธานี มีเกษตรกรที่เพาะปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัย มีอยู่ในพื้นที่ทุกอำเภอ และปลูกเพื่อเป็นสินค้าเกษตรปลอดภัยแบบเชิงเศรษฐกิจการค้าด้วย ราคาขายอยู่ที่ 65-100 บาทต่อกิโลกรัม โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ปริมาณการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยขายส่งตามโรงแรม ห้างสรรพสินค้า รวมวันละ 1,200 กิโลกรัม ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้นของคนที่หันมาดูแลสุขภาพจากการบริโภคผักไฮโดรโปนิคส์ แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ก็ยังประสบปัญหา มีรายได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากราคาเมล็ดพันธุ์ที่สูงขึ้นทุกปี สภาพอากาศร้อนในเดือนเมษายน ทำให้ผักไฮโดรโปนิคส์ มีการเจริญเติบโตช้า คุณภาพด้านรสชาติลดลง ทำให้ไม่สามารถควบคุมคุณภาพผักจำหน่ายให้ผู้บริโภคได้ประมาณ 1 เดือนซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่ผักมีราคาสูงถึง กิโลกรัมละ 130 บาท แม้ว่ามีเกษตรกรที่ผลิตผักปลอดภัยหลายรูปแบบ เช่น การปลูกผักแบบเกษตรอินทรีย์ การปลูกผักในโรงเรือน แต่ผลผลิตในช่วงระยะเวลาดังกล่าวมีปริมาณน้อย จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เกษตรกรหันมาปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยมากขึ้น ข้อดีของการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยจะตอบสนองต่อความต้องการทางการตลาดและสร้างรายได้ดีกว่าการปลูกผักแบบอื่น ๆ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2560)

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่า ถ้าเกษตรกรมีแนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัย เกษตรกรจะทำอาชีพปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยเป็นอาชีพหลักเพื่อใช้ดำรงชีวิต และเลี้ยงครอบครัว เพราะผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยเป็นที่ต้องการของผู้ประกอบการ นับว่าเป็นโอกาสสำคัญของเกษตรกรที่จะยึดอาชีพปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัย เพราะมีตลาดรองรับตลอดปี จึงสนใจที่จะศึกษาหากกลยุทธ์ในการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เกษตรกรควรกระทำ เพราะราคาพืชผล อาจผันผวนได้ตามราคาตลาด แต่ถ้าเกษตรกรสามารถลดต้นทุนได้ โดยผลิตสินค้ามีคุณภาพและปริมาณในการเก็บผลผลิตเพิ่มขึ้นได้ย่อมส่งผลต่อความมั่นคงของอาชีพ ความมั่งคั่งและความยั่งยืนของเกษตรกรตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อกำหนดแนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัย แนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) แบ่งขั้นตอนการวิจัยได้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ ทั้งด้านการผลิตและการตลาดการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 ราย เลือกแบบเจาะจง ผู้เชี่ยวชาญการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 คน 2) เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 3 คน 3) นักวิชาการเกษตร จำนวน 2 คน รวมจำนวน 15 คนที่ให้ข้อคิดเห็นในการเสนอแนวทางการลดต้นทุน และผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย 1) ตัวแทนผู้ผลิตการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี 15 คน 2) ตัวแทนผู้จำหน่ายการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 คน 3) ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักวิชาการ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 30 คน ให้ข้อคิดเห็นในการประเมินแนวทาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะเป็นส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) และแบบสอบถามประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการโดยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงประชากรเพื่อประสานและชี้แจงเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชื่อเรื่องการวิจัย วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ การเก็บข้อมูลที่เป็นความลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการนำเสนอลักษณะเป็นแบบตารางประกอบความเรียง โดยวิเคราะห์ค่าสถิติคือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ขอค้นพบจากการวิจัยนำเสนอประเด็นที่สำคัญ 3 ประเด็นดังนี้

1. ผลศึกษาต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ค่าใช้จ่ายในการปลูกการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัย ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ค่าใช้จ่ายในการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัย ได้แก่ 1) ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบทางตรง 2) ค่าแรงงานทางตรง และ 3) ค่าใช้จ่ายการปลูก ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบทางตรง โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ได้แก่ ค่าปุ๋ย ค่าพันธุ์ และ ค่ายาปราบศัตรูพืช ตามลำดับ ค่าแรงงานทางตรง โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ค่าแรงในการเพาะปลูก ค่าแรงในการเก็บเกี่ยว ค่าแรงในการเตรียมพื้นที่ ค่าแรงในการขนย้าย ค่าแรงในการดูแลรักษา ตามลำดับ ค่าใช้จ่ายการปลูกโดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ค่าเช่าที่ดิน ค่ากระแสไฟฟ้า ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซมอุปกรณ์ ตามลำดับ

2. ผลการกำหนดแนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีพบว่า มี 3 ด้าน จำนวน 21 กิจกรรม ได้แก่ 1) ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบทางตรง มีจำนวน 6 กิจกรรมประกอบด้วย (1) กิจกรรมการวิเคราะห์และวางแผนตนเองในการลดต้นทุนค่าปุ๋ย (2) กิจกรรมกิจกรรมการวิเคราะห์และวางแผนตนเองในการลดต้นทุนลดต้นทุนค่าพันธุ์ผักไฮโดรโปนิกส์ (3) กิจกรรมการวิเคราะห์และวางแผนตนเองในการลดต้นทุน ค่ายาปราบศัตรูพืช (4) กิจกรรมการใช้พันธุ์ผักไฮโดรโปนิกส์ในพื้นที่เพื่อลดต้นทุน (5) กิจกรรมการสร้างเครือข่ายผู้ปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี (6) กิจกรรมลดต้นทุนค่ายาปราบศัตรูพืชด้วยการใช้ปุ๋ยชีวภาพ 2) ค่าแรงงานทางตรง จำนวน 7 กิจกรรม ประกอบด้วย (1) กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้แก่เกษตรกรในการลดต้นทุน ค่าแรงการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัย (2) กิจกรรมการ

เพิ่มพูนความรู้แก่เกษตรกรในการลดต้นทุนค่าแรงในการเก็บ (3) กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้แก่เกษตรกรในการต้นทุนค่าแรงในการดูแลรักษา (4) กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้แก่เกษตรกรในการลดต้นทุนค่าแรงในการขนย้าย (5) กิจกรรมการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทุกระดับทั้งภายในและภายนอกชุมชน (6) กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาในการ เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเกษตรกร ทั้งภาครัฐ เอกชน สถานศึกษา เกษตรกรและผู้บริโภคเพื่อลดต้นทุน ค่าแรงในการเพาะปลูก (7) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้วิชาการและการ ศึกษาดูงานการ ลดต้นทุนค่าแรง และ 3) ค่าใช้จ่ายการปลูก จำนวน 8 กิจกรรม ได้แก่ (1) กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้ การเตรียมพื้นที่ปลูกของเกษตรกรปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ (2) กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้การใช้พื้นที่ปลูกให้มีประสิทธิภาพ (3) กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้ ลดต้นทุนค่าไฟฟ้าในการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ (4) กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้ การลดต้นทุนค่าบำรุงรักษาการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ (5) กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้ การปลูก และการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (6) กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้ การลดการใช้ปุ๋ยเคมี ในการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ (7) กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้ การลดต้นทุนค่าการซ่อมแซมอุปกรณ์ในการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัย (8) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้วิชาการ และการศึกษาดูงานในการใช้พลังงานแสงอาทิตย์

3. ผลการประเมินแนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านได้แก่ 1) ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบทางตรง 2) ค่าแรงงานทางตรง และ 3) ค่าใช้จ่ายการผลิต และผลการประเมินความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี มีข้อค้นพบที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล 2 ประเด็นดังนี้

1. ต้นทุนการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี

จากข้อค้นพบการศึกษาต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี การศึกษาต้นทุนของเกษตรกรพบว่า 1) ค่าปุ๋ย 2) ค่าเมล็ดพันธุ์ และ 3) ค่ายาปราบศัตรูพืช เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากต้นทุนการปลูกผักต้องมีค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมถึงค่าวัสดุอุปกรณ์ รวมถึงค่าแรง จึงถือว่าเป็นต้นทุน สอดคล้องกับชาญศักดิ์ ตั้งสันติกุลานนท์ (2560) กล่าวถึงต้นทุน (Cost) ว่าเป็นมูลค่าของทรัพยากรที่องค์กรใช้ประโยชน์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ เช่น ต้นทุนของวัตถุดิบและแรงงานที่เกิดขึ้นเพื่อผลิตสินค้าหรือบริการ และเมื่อ

ต้นทุนได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจแล้ว ต้นทุนส่วนนั้นจะเปลี่ยนสภาพไปเป็นค่าใช้จ่าย (Expense) ซึ่งจะนำไปหักจากรายได้ในแต่ละงวดบัญชี จำแนกได้เป็น 3 ส่วน ได้แก่ ต้นทุนทางตรง คือ วัตถุดิบ ส่วนสำคัญที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการ สามารถคำนวณได้ง่ายว่าสินค้า 1 หน่วย ต้องใช้ วัตถุดิบเท่าใด เช่น ไม้ที่ใช้ทำเฟอร์นิเจอร์ ผ้าที่ใช้ในการตัดชุด เป็นต้น 2) ค่าแรงงานทางตรง คือ ค่าแรงที่เกิดขึ้นเพื่อเปลี่ยนสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป หรือเป็นค่าแรงที่เกิดจากการผลิตสินค้าโดยตรง สามารถคำนวณต้นทุนค่าแรงที่ใช้ในการผลิตได้โดยง่าย เช่น ค่าแรงของ พนักงานตัดเย็บเสื้อผ้า ค่าแรงพนักงานควบคุมเครื่องจักรภายในโรงงาน เป็นต้น 3) ค่าใช้จ่ายการผลิตหรือค่าใช้จ่ายโรงงาน คือ ต้นทุนทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการสนับสนุนการผลิตสินค้าหรือบริการ ไม่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงงานทางตรง และไม่เกี่ยวข้องกับส่วนของสำนักงาน ซึ่ง ต้นทุนทางตรงและค่าแรงงานทางตรง เป็นส่วนประกอบหลักที่นำไปคิดเข้ากับตัวสินค้าโดยตรง ผลรวมของต้นทุนวัตถุดิบทางตรงและค่าแรงทางตรง จัดเป็นต้นทุนขั้นต้น สอดคล้องกับงานวิจัย ของพิกุล พงษ์กลาง (2559) ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการลดต้นทุนผลิตของการปลูกข้าว กล่าวถึงแนวทางการลดต้นทุนการผลิตข้าวว่าชาวนาเป็นอาชีพเกษตรกรที่มีความสำคัญอันดับต้น ของประเทศไทย เนื่องจากข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจ ที่สำคัญที่สุดในสังคมเกษตรกรไทย โดยในการ ผลิตข้าวนั้นมีต้นทุนการผลิตที่เกี่ยวข้อง คือ วัตถุดิบทางตรงในการปลูก ข้าว ประกอบด้วย ค่าเมล็ด พันธุ์ ค่าปุ๋ย และค่ายาปราบศัตรูพืช ที่ใช้ในการเพาะปลูก ค่าแรงงานทางตรงในการ ปลูกข้าว คือ ค่าจ้างแรงงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการปลูกข้าวโดยตรง โดยค่าแรงงานในการปลูกข้าวยังหมาย รวม ถึง ค่าจ้างเหมาเครื่องจักรทางการเกษตร เช่น รถไถนา รถปลูกข้าว และรถเกี่ยวข้าวด้วย และค่าใช้จ่ายการผลิต ในการปลูกข้าว ประกอบด้วย ค่าวัสดุการเกษตร ค่ากระแสไฟฟ้า ค่าน้ำา มั่นเชื้อเพลิง ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม อุปกรณ์ ค่าเสื่อมสภาพของอุปกรณ์ค่าเช่าพื้นที่ในการ เพาะปลูกและค่าภาษีที่ดินที่ทำการเพาะปลูก เมื่อการผลิต ข้าวในปัจจุบันของชาวนาได้มีการ เปลี่ยนแปลงจากการปลูกแบบพอมิพอกินไปเป็นการปลูกเพื่อการแข่งขันทางการ ตลาด ดังนั้น ชาวนาจึงให้ความสำคัญต่อแนวทางในการลดต้นทุนผลิตที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การผลิตที่ชาวนาจะ ได้รับ กำไรสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญแข ธรรมเสนานุภาพ ดาวเรือง มาจันทร์ และ นิจพร มาจันทร์ (2559) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเสริมรายได้และลดต้นทุนการผลิตผักใน ท้องถิ่นของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักตำบลเวียงนาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม.พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตด้านทรัพยากรด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนเอง ตลอดจนมีเทคนิคและวิธีการส่งเสริมการขาย แต่ยังคงขาด 1) เมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูก มีให้ มี ต้นทุนสูงขึ้น 2) ค่าสารเคมีทางการเกษตร เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ยากำจัดแมลง

2. ผลการกำหนดแนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีจากข้อค้นพบการวิจัย พบว่า แนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี 3 ด้าน จำนวน 21 กิจกรรม ได้แก่ 1) ค่าใช้จ่ายวัตถุดิบทางตรง มีจำนวน 6 กิจกรรม 2) ค่าแรงงานทางตรง จำนวน 7 กิจกรรม และ 3) ค่าใช้จ่ายการผลิตหรือค่าใช้จ่ายโรงงาน จำนวน 8 กิจกรรม เกษตรกรจึงควรหากลยุทธ์ในการลดต้นทุน เหตุผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากเมื่อทราบต้นทุนในการปลูกผักแล้วผู้ปลูกต้องมีการบริหารการเงินเบื้องต้น โดยเฉพาะการจัดทำบัญชี เพื่อบริหารการเงิน จะได้ทราบต้นทุน และกำไร สอดคล้องกับกอบชัย นิกรพิทยา (2560) เนื่องจากการเงินถือเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่ง ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ดังนั้นขอบเขตของการบริหารการเงิน บทบาทของการบริหารการเงินหน้าที่ของผู้บริหารทางการเงิน เป้าหมายของธุรกิจ กำไรสูงสุด ความมั่นคงสูงสุด ได้แก่ 1) กำหนดขอบเขตของการบริหารการเงิน เกี่ยวกับการจัดหาเงินทุนมาเพื่อดำเนินธุรกิจ และกำหนดหลักวิธีการที่ดีที่สุดในการใช้เงินทุนในตลาดที่มีการแข่งขัน ให้สามารถเข้าใจและรู้ถึงหลักพื้นฐานของการบริหารการเงินซึ่งมี 3 ประการ 1.1) การคาดการณ์ถึงความต้องการเงินทุน (Anticipating Financial Need) เป็นเรื่องของการวิเคราะห์ การวางแผนและควบคุมทางการเงิน เครื่องมือพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์และวางแผนทางการเงิน โดยเน้นที่อัตราส่วนทางการเงิน Leverage การจัดทำงบการเงินล่วงหน้า การควบคุมและรายงานผลทางการเงิน 1.2) การจัดหาเงินทุน (Acquiring Financial Resources) กล่าวถึง ต้นทุนของทุนแหล่งที่มาของเงินทุนภายนอก ระยะสั้น ระยะปานกลางและระยะยาว ตลอดจนแหล่งเงินทุนภายใน และ 1.3) การจัดสรรเงินทุนไปในธุรกิจ (Allocating Funds in the Business) คือการจัดสรรเงินทุนไปในธุรกิจ กล่าวถึง การจัดทำงบประมาณลงทุน การจัดลำดับ การประเมินและเลือกข้อเสนอลงทุน การบริหารสินทรัพย์ระยะสั้นและสินทรัพย์ระยะยาว 2) บทบาทของการบริหารการเงิน 3 ประการ (ธนิดา จิตรนอมรัตน์, 2540)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากข้อค้นพบต้นทุนการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัยในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีต้นทุน 1) ค่าปุ๋ย 2) ค่าพันธุ์ผัก และ 3) ค่ายาปราบศัตรูพืช เสนอให้กรมส่งเสริมการเกษตรจังหวัดอุดรธานี และเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ ดำเนินการ

1.1 เพิ่มพูนความรู้และพัฒนาเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิต การใช้ และการซื้อปุ๋ย

- 1.2 จัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับปุ๋ยที่ใช้ในการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์
- 1.3 สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์ผักไฮโดรโปนิกส์ เพื่อลดต้นทุนในการเดินทางไปซื้อต่างจังหวัด
- 1.4 ส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ยาปราบศัตรูพืช
- 1.5 จัดกิจกรรมศึกษาดูงานและเชื่อมโยงเครือข่ายปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด
2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ศึกษาการพัฒนาเครือข่ายปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในการลดต้นทุนในการปลูกผัก
 - 2.2 ศึกษากลยุทธ์การลดต้นทุนค่าแรงการปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัย
 - 2.3 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมเกษตรกรปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ปลอดภัยในการใช้ลดการใช้ยาปราบศัตรูพืช

เอกสารอ้างอิง

- กอบชัย นิกรพิทยา. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. สารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2560). ระบบจัดเก็บและรายงานข้อมูลภาวะการผลิตพืชรายเดือนระดับตำบล (รต.) กรมส่งเสริมการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2561, จาก <http://www.agriinfo.doe.go.th/year60/plant/rortor/veget/77.pdf>.
- ชาญศักดิ์ ตั้งสันติกุลานนท์. (2560). *การวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตชาเขียวโดยใช้ระบบต้นทุนฐานกิจกรรม*. สืบค้นเมื่อ 16 ธันวาคม 2561, จาก http://mim12bibiiham.blogspot.com/2017/11/blog-post_5.html.
- ธนิดา จิตรน้อมรัตน์. (2540). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเติบโตของประกันภัยรายย่อย: การทบทวนวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ. วิทยาลัยบริหารธุรกิจนวัตกรรมและการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ธานีินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: บริษัทวี.อินเตอร์พรินท์.

พิกุล พงษ์กลาง. (2559). แนวทางการลดต้นทุนผลิตของการปลูกข้าว. *วารสารเกษตรศาสตร์
ธุรกิจประยุกต์*, 10(13), 17-26.

เพ็ญแข ธรรมเสนานุภาพ ดาวเรือง มาจันทร์และนิจพร มาจันทร์. (2559). *กระบวนการเรียนรู้
ร่วมกันเพื่อเสริมรายได้และลดต้นทุนการผลิตผักในท้องถิ่นของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผัก
ตำบลแว้งนาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. สารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.

การเรียนรู้แบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อความเข้าใจ
 มโนทัศน์สารชีวโมเลกุลและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

Cippa Learning Model Supplemented Wite Scienctific Model to
 Conceptual Understanding Biomolecule and
 Analytical Thinking of Grade 12 Students

เอกพล จิตตะโส¹, หนูกร ปฐมพรพร²

Akkapon Jittaso¹, Nookorn Pathompat²

Received: 26 สิงหาคม 2564 Revised: 31 ตุลาคม 2564 Accepted: 2 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเข้าใจมโนทัศน์ ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนทัศน์สารชีวโมเลกุล ศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขนาดกลางแห่งหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ เรื่องสารชีวโมเลกุล จำนวน 7 แผน แบบวัดความเข้าใจมโนทัศน์สารชีวโมเลกุล 2 ระดับ และแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน โดยการทดสอบที่แบบไม่อิสระและการทดสอบ

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Master Student of Education Program, Department of Science Education, Udon Thani Rajabhat University, Thailand; e-mail: akkapon.1906@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Assistant Prof. Dr., Udon Thani Rajabhat University, Thailand.

ไคสแควร์แบบ McNemar ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความเข้าใจโมโนทัศน์สารชีวโมเลกุลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจโมโนทัศน์สารชีวโมเลกุลระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยเปลี่ยนจากความเข้าใจไม่สอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์ไปเป็นสอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์มากกว่าเปลี่ยนจากความเข้าใจที่สอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์ไปเป็นไม่สอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: โมโนทัศน์สารชีวโมเลกุล, ทักษะการคิดวิเคราะห์, การเรียนรู้แบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were to study and compare the understanding of biomolecules concepts. Changes in concept uses understanding and analytical thinking abilities before and after learning by CIPPA learning model supplemented with scientific models. The sample consisted 30 students in a middle-sized school under the Secondary Educational Service Area Office 25, who are studying in the second semester of the 2019 academic year, selected by random sampling. The research instruments consisted of a CIPPA learning model supplemented with scientific models, a two-tier biomolecules, concept use understanding test and an analytical ability test. The data were analyzed by using, mean, percentage, standard deviation, and t-test for dependent sample and McNemar chi-square test. The results showed that 1) The students' understanding of the concept of biomolecules after school was significantly higher than before at the statistical significance level of .01. 2) The Students had a change in their understanding of the concept of biomolecules between before and after school. There was a shift from comprehension inconsistent with scientific concept to inconsistent with scientific concept rather than from understanding inconsistent with scientific concept to inconsistent with scientific concept at a statistically significant level of .01. 3) The students' analytical thinking ability after study was significantly higher than before at the level of .01.

KEYWORDS: Conceptual understanding biomolecule, Analytical thinking, Cippa learning model supplemented wite scientetific model

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในโลกสังคมปัจจุบันและอนาคตเพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตทุกคนทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่าง ๆ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนผลผลิตต่าง ๆ และวิทยาศาสตร์มีส่วนในการพัฒนามนุษย์ทั้งความเจริญทางวัตถุและทางด้านจิตใจทำให้มนุษย์ได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผลคิดสร้างสรรค์คิดวิเคราะห์คิดวิจารณ์มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ รวมทั้งวิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ที่ทุกคนจำเป็นต้องได้รับ

จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนหนองนาคำวิทยาคม วิชาเคมี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนนอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับการศึกษามัธยมเขตพื้นฐานเขต 25 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2560: 2) ซึ่งสาระที่ 4 สารชีวโมเลกุล เกิดจากความไม่เข้าใจในโมโนทัศน์วิทยาศาสตร์ โมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในเนื้อหา เรื่องสารชีวโมเลกุล จึงควรถูกปรับเปลี่ยน เพราะการเปลี่ยน โมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ เป็นกระบวนการที่โมโนทัศน์แกนกลางที่ถูกจัดระเบียบไว้ของบุคคล เปลี่ยนเป็นกลุ่มโมโนทัศน์ใหม่อันเนื่องมาจากโมโนทัศน์เดิม ไม่สอดคล้องโดยกิจกรรมที่ใช้เหตุผลได้รับการยอมรับเมื่อแนวคิดนั้นเป็นที่เข้าใจได้และ ต้องการเปลี่ยนโมโนทัศน์ของนักเรียนตามแนวคิดชิปปา เนื่องจากรูปแบบการสอนแบบชิปปา เกิดขึ้นจากหลักการตามแนวคิดทางการศึกษาที่ได้ผลดีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยประกอบด้วย 5 หลักการได้แก่ 1) หลักการสร้างความรู้ (Constructivism) 2) หลักกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Group process and cooperative learning) 3) หลักความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning readiness) 4) หลักการเรียนรู้กระบวนการ (Process learning) และ 5) หลักการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of learning คือ 1) โดยการให้ 6 ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง C (Construction of knowledge) 2) การมีปฏิสัมพันธ์ I (Interaction) การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน บุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัวหลาย ๆ ด้าน 3) ทักษะกระบวนการ P (Process skills) ทักษะกระบวนการต่าง เป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้ เช่น กระบวนการคิดกระบวนการแก้ปัญหากระบวนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เป็นขั้นตอน 4) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้กระทำ / ปฏิบัติกิจกรรมต่าง P (Physical participation) และ 5) การนำความรู้ที่

ได้รับไปประยุกต์ใช้ (Application) ในสถานการณ์ที่หลากหลายด้วยแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้มีคุณภาพ และรูปแบบนี้ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิเช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้.

แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ เป็นนวัตกรรมด้านสื่อมีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากเป็นการนำสื่อประสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ต่อมโนคติเรื่อง พันธะเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนในรูปแบบแบบจำลอง มีคะแนนมโนคติเรื่อง พันธะเคมี ก่อนเรียนเฉลี่ย 27.45 คะแนน (ร้อยละ 45.76) หลังเรียนเฉลี่ย 49.77 คะแนน (ร้อยละ 82.95) นักเรียนที่มีคะแนนมโนคติหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 95.45 และมีคะแนนมโนคติเรื่อง พันธะเคมี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (ภาณุ บุตรวิเศษ, 2558:5)

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนวิชาเคมี เรื่องสารชีวโมเลกุล ดังกล่าว ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้ทำการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาพบว่า มีสาเหตุมาจากทั้งตัวผู้เรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งผู้สอนก็มองเห็นปัญหาด้านผู้เรียนส่วนใหญ่ขาดมโนทัศน์และทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์วิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ และกระบวนการคิด โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูง ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการคิดทั้งหมด ส่วนปัญหาที่เกิดจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนพบว่า ยังขาดสื่อที่มีประสิทธิภาพสำหรับฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ จึงไม่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างแท้จริง อันส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้สอนได้เล็งเห็นว่าการเรียนรู้แบบชิปปาโมเดลเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์จะส่งผลให้นักเรียนมีมโนทัศน์ที่สูงขึ้นเพราะในการเรียนรู้รูปแบบชิปปาจะมีการเรียนรู้เป็นขั้นตอนและนำมาทบทวนในกลุ่มและมีการเสนอผลงานส่วนแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ที่นำมาเสริมจะทำให้นักเรียนเห็นภาพการเรียนรู้เรื่องสารชีวโมเลกุลมากขึ้นเพราะว่าเป็นมวลงขนาดเล็กไม่สามารถมองด้วยตาเปล่าชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความเข้าใจในทัศนศาสตร์ชีวโมเลกุล ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์
2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจในทัศนศาสตร์ชีวโมเลกุลก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์
3. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

สมมุติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ มีความเข้าใจในทัศนศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ เปลี่ยนแปลงระดับความไม่เข้าใจในทัศนศาสตร์ชีวโมเลกุล ไปสู่ความเข้าใจในมิติที่ดีขึ้น
3. นักเรียนที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ ในการสอนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งของ จังหวัดขอนแก่น ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 79 คน จาก 3 ห้องเรียน

ตัวแปรการศึกษา

1. ตัวแปรต้นการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์
2. ตัวแปรตาม
 - 2.1 มโนทัศน์ศาสตร์ชีวโมเลกุล
 - 2.2 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษา

เนื้อหาที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ เคมีเพิ่มเติม เรื่องสารชีวโมเลกุล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวนแผนที่ใช้ 7 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 21 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมขนาดกลางแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2560 จำนวน 79 คน จาก 3 ห้องเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมัธยมขนาดกลางแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาเสริมด้วยแบบจำลองวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารชีวโมเลกุล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 7 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลา 21 ชั่วโมงซึ่งวิเคราะห์ความเหมาะสมของทั้ง 7 แผนมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.33 – 5.00 ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับดีมากถึงดีมากที่สุด
2. แบบทดสอบมโนทัศน์ เรื่องสารชีวโมเลกุลเป็นแบบ 2 ระดับ โดยระดับที่ 1 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก และระดับที่ 2 เป็นอัตนัยเพื่อให้เหตุผลประกอบการตอบในระดับที่ 1 จำนวน 8 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 – 1.00 ค่าความยากง่าย (p) เท่ากับ 0.40 – 0.68 ค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.31 – 0.83 โดยใช้เทคนิค 33 % แขนงนักเรียนกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน และค่าความเชื่อมั่น (rtt) มีค่าเท่ากับ 0.840 ของแบบทดสอบทั้งหมด
3. แบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นแบบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 – 1.00 มีค่าความยากง่าย (p) เท่ากับ 0.53 – 0.70 และค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.38 – 0.63 โดยใช้เทคนิค 33 % แขนงนักเรียนกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน และค่าความเชื่อมั่น (rtt) มีค่าเท่ากับ 0.87 ของแบบทดสอบทั้งหมด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนเรียนให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ชีวโมเลกุล และแบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แล้วนำแบบวัดที่นักเรียนทดสอบมาตรวจให้คะแนนเป็นคะแนนก่อนเรียน

2. ระหว่างผู้เรียน ผู้วิจัยดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา เสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ เรื่องสารชีวโมเลกุล ที่ผู้วิจัยสร้าง ขึ้นจำนวน 7 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวมเป็น 21 ชั่วโมง คิดเป็น 7 สัปดาห์ โดยเรียนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

3. หลังเรียน ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยการทำแบบทดสอบมโนทัศน์สารชีวโมเลกุล และแบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน แล้วนำแบบวัดที่นักเรียนนำแล้วมาตรวจให้คะแนนเป็นคะแนนหลังเรียน

4. หลังการทดลอง นำคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของแบบทดสอบความเข้าใจมโนทัศน์สารชีวโมเลกุล และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ไปวิเคราะห์และทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ศึกษาและเปรียบเทียบความเข้าใจมโนทัศน์สารชีวโมเลกุล ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ โดยนำคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วมาเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทดสอบโดยใช้การทดสอบ t-test for Dependent Samples จากนั้นพิจารณาจากความถี่ของจำนวนนักเรียนของความเข้าใจมโนทัศน์ในระดับต่างๆ คือ NU, SM, PU และ SU โดยศึกษาการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนทัศน์ตามแนวคิดของ Westbrook (1991) 3 ระดับ คือ 1) การเปลี่ยนแปลงเชิงวก ถ้าเปลี่ยนจากระดับต่ำเป็นสูงขึ้น 2) การเปลี่ยนแปลงเชิงลบ ถ้าเปลี่ยนจากระดับสูงเป็นต่ำลง และ 3) ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากระดับความเข้าใจมโนทัศน์อยู่ระดับเดิม จากนั้นวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความเข้าใจมโนทัศน์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจำแนกมโนทัศน์ในระดับต่างๆ คือ NU, SM, PU และ SU โดยให้ NU และ SM อยู่ในกลุ่มมโนทัศน์ไม่สอดคล้องกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์และ PU กับ SU อยู่ในกลุ่มมโนทัศน์สอดคล้องกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์จากนั้นศึกษาความแตกต่างของสัดส่วนของความเข้าใจมโนทัศน์ที่เปลี่ยนจากสอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์(+) เป็นไม่สอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์(-) กับ ความเข้าใจมโนทัศน์ที่เปลี่ยนจากไม่สอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์ (-) เป็น สอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์(+) ด้วยเปรียบเทียบความถี่ของจำนวนนักเรียนที่มีความเข้าใจมโนทัศน์สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการแจกแจงเป็นตาราง Crosstab การทดสอบของ McNemar

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนของ Costu, Ayas & Niaz, (2011)

ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	การแปลผล	คะแนน
/	/	มีความเข้าใจเชิงวิทยาศาสตร์(Sound Understanding)	SU 3
X	X	มีความเข้าใจบางส่วน(Partial Understanding)	PU 2
/	ไม่ตอบ/ไม่ตรง แต่ไม่ผิด	มีความเข้าใจบางส่วน(Partial Understanding)	PU 2
X	X	มีความเข้าใจคลาดเคลื่อน (Specific Misconception)	SM 1
X	ไม่ตอบ	ไม่มีความเข้าใจ(No Understanding)	NU 0
X	X	ไม่มีความเข้าใจ(No Understanding)	NU 0
ไม่ตอบ	ไม่ตอบ	ไม่ตอบ(No response)	NR 0

ผู้วิจัยทำการตรวจคำตอบของนักเรียนจากการทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์จากนั้นนำคะแนนแบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนมาหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การทดสอบ t-test for Dependent Sample โดยการวิเคราะห์ทั้งรายด้านและวิเคราะห์ภาพรวม

ผลการศึกษา

1. ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจมโนทัศน์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้นำคะแนนจากแบบวัดมโนทัศน์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ มาทดสอบการแจกแจงแบบปกติ คะแนนมโนทัศน์สารชีวโมเลกุล ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนมีการแจกแจงเข้าใกล้การแจกแจงแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากนั้นจึงนำคะแนนมโนทัศน์ก่อนเรียนและหลังเรียนไปเปรียบเทียบเพื่อทดสอบว่าหลังเรียนนักเรียนมีความเข้าใจมโนทัศน์สารชีวโมเลกุลมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หรือไม่ โดยการทดสอบที่แบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Sample) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความเข้าใจในทัศนศาสตร์ชีวโมเลกุล ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

การทดสอบ	N	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	t	p
ก่อนเรียน	30	3.77	1.07	15.69	53.64	.000**
หลังเรียน	30	21.60	1.28	90.00		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 3.77 คิดเป็นร้อยละ 15.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียนเท่ากับ 1.07 หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 21.60 คิดเป็นร้อยละ 90.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ 1.28 และ มีความเข้าใจในทัศนศาสตร์ชีวโมเลกุลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความเข้าใจในทัศนศาสตร์ชีวโมเลกุลที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้นำความถี่ของจำนวนนักเรียนที่มีความเข้าใจในทัศนศาสตร์ชีวโมเลกุลที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ มาวิเคราะห์เป็นรายข้อ เปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบ Chi-square McNemar ดังแสดงตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาคความเข้าใจในทัศนศาสตร์ชีวโมเลกุล ที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

แบบวัด	ก่อนเรียน	หลังเรียน		รวม	χ^2	p
		มโนคติที่ไม่สอดคล้อง	มโนคติที่สอดคล้อง			
1. ข้อที่	มโนคติที่ไม่สอดคล้อง	0(0.00)	27(90.00)	27(90.00)	27.00	.000**
	มโนคติที่สอดคล้อง	0(0.00)	3(10.00)	3(10.00)		
	รวม	0(0.00)	30(100.00)	30(100.00)		

	มโนมติที่ไม่สอดคล้อง	0(0.00)	29(96.67)	29(36.67)		
2.	มโนมติที่สอดคล้อง	0(0.00)	1(3.33)	1(3.33)	29.00	.000**
	รวม	0(0.00)	30(100.00)	30(100.00)		
	มโนมติที่ไม่สอดคล้อง	0(0.00)	28(93.34)	28(93.34)		
3.	มโนมติที่สอดคล้อง	0(0.00)	2(6.66)	2(6.66)	28.00	.000**
	รวม	0(0.00)	30(100.00)	30(100.00)		
	มโนมติที่ไม่สอดคล้อง	0(0.00)	29(96.67)	29(96.67)		
4.	มโนมติที่สอดคล้อง	0(0.00)	1(3.33)	1(3.33)	29.00	.000**
	รวม	0(0.00)	30(100.00)))30(100.00)		
	มโนมติที่ไม่สอดคล้อง	0(0.00)	27(90.00)	27(90.00)		
5.	มโนมติที่สอดคล้อง	0(0.00)	3(10.00)	3(10.00)	27.00	.000**
	รวม	0(0.00)	30(100.00)	30(100.00))		
	มโนมติที่ไม่สอดคล้อง	0(0.00)	28(93.34)	28(93.34)		
6.	มโนมติที่สอดคล้อง	0(0.00)	2(6.66)	2(6.66)	28.00	.000**
	รวม	0(0.00)	30(100.00)	30(100.00)		
	มโนมติที่ไม่สอดคล้อง	0(0.00)	27(90.00)	27(90.00)		
7	มโนมติที่สอดคล้อง	0(0.00)	3(10.00)	33(10.00)	27.00	.000**
	รวม	0(0.00)	30(100.00)	30(100.00)		
	มโนมติที่ไม่สอดคล้อง	0(0.00)	30(100.00)	30(100.00)		
8	มโนมติที่สอดคล้อง	0(0.00)	0(0.00)	0(0.00)	30.00	.000**
	รวม	0(0.00)	30(100.00)	30(100.00)		
	มโนมติที่ไม่	0(0.00)	225(93.75)	225(93.75)		
	สอดคล้อง					
รวม	มโนมติที่สอดคล้อง	0(0.00)	15(6.25)	15(6.25)	-	-
	รวม	0(0.00)	240(100.00)	240(100.00)		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจโมทัศน์ไม่สอดคล้องกับโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ความเข้าใจโมทัศน์ที่ไม่สอดคล้องกับโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นรายข้อพบว่า ข้อ 1 ถึง ข้อ 8 มีการเปลี่ยนแปลงจากความเข้าใจโมทัศน์สารชีวโมเลกุลที่ไม่สอดคล้องกับโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เปลี่ยนเป็นความเข้าใจโมทัศน์สารชีวโมเลกุลที่สอดคล้องกับโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์มากกว่าการเปลี่ยนแปลงจากความเข้าใจโมทัศน์ที่สอดคล้องกับโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์เปลี่ยนเป็นความเข้าใจโมทัศน์สารชีวโมเลกุลไม่สอดคล้องกับโมทัศน์ทางวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ระหว่าง ก่อนเรียนและหลังเรียนการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยนำคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนจากการทำแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์มาเปรียบเทียบโดยใช้การทดสอบ t-test Dependent ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

การคิดวิเคราะห์	การทดลอง	\bar{X}	S.D.	ร้อยละ	t	p
ด้านที่ 1 ความสำคัญ	ก่อนเรียน	8.90	1.85	29.67	11.21	.000**
	หลังเรียน	22.40	2.99	74.67		
ด้านที่ 2 ความสัมพันธ์	ก่อนเรียน	9.70	2.00	32.33	13.78	.000**
	หลังเรียน	22.60	4.06	75.30		
ด้านที่ 3 ด้านหลักการ	ก่อนเรียน	10.90	3.67	36.33	13.50	.000**
	หลังเรียน	23.50	3.24	78.33		
รวม	ก่อนเรียน	9.83	2.68	32.78	22.43	.000**
	หลังเรียน	22.83	3.37	76.11		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนรูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ มีความเข้าใจโมโนทัศน์สารชีวโมเลกุลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เรียนรูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์มีการเปลี่ยนแปลงความเข้าใจโมโนทัศน์จากไม่สอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์ไปเป็นสอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์มากกว่าเปลี่ยนจากมีโมโนทัศน์ที่สอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์ไปเป็นไม่สอดคล้องกับแนวคิดวิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผล

1. โมโนทัศน์สารชีวโมเลกุล

รูปแบบการสอนแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น จากหลักการตามแนวคิดทางการศึกษาที่ได้ผลดีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยประกอบด้วย 5 หลักการได้แก่ 1) หลักการสร้างความรู้ (Constructivism) 2) หลักกระบวนการกลุ่มและการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Group process and cooperative learning) 3) หลักความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning readiness) 4) หลักการเรียนรู้กระบวนการ (Process learning) และ 5) หลักการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of learning) โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ จำนวนมาก อาทิ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้ รูปแบบการเรียนการสอนแบบซิปปาประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจ/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกลุ่ม ขั้น

ที่ 5 การสรุปจัดระเบียบความรู้ และวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ ขั้นที่ 6 การปฏิบัติ หรือแสดงผลงาน และขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งแต่ละขั้นตอนต่าง ๆ รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง (ทิตนา แชมมณี, 2556: 87-89) ซึ่งสอดคล้องกับ อารมณ์ ใจเที่ยง (2550: 109) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนแบบซิปปาว่าเป็น การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาส ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่าง กระตือรือร้น โดยการใช้กระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา เป็นต้น จนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถศึกษาได้จากงานวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามาใช้ในการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความเข้าใจในโมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ สูงขึ้น (บุญฤดี แซ่ล้อ, 2545; กาญจนากาฬภักดี, 2550; รชาดา บัวโพธิ์, 2552; วิไลรัตน์พลที, 2548; วันทนา สิงห์นา 2560) นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาที่เสริมด้วย แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในโมโนทัศน์สารชีวโมเลกุล ซึ่งแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ เป็นนวัตกรรมด้านสื่อมีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากการนำสื่อประสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยครูคือผู้แนะนำแนวทางการเรียนรู้

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วย แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ พบว่า ในด้านวิเคราะห์ความสำคัญ นักเรียนมีความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ความสำคัญหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ในด้านวิเคราะห์ความสัมพันธ์ นักเรียนมี ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ในด้านวิเคราะห์ หลักการ นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลักการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และ โดยรวม นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจเป็นผล มาจากมีการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ รูปแบบการเรียน การสอนแบบซิปปาประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 7 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจ/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับ ความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกลุ่ม ขั้นที่ 5 การสรุปจัดระเบียบความรู้ และวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ ขั้นที่ 6 การปฏิบัติ และ/ หรือ แสดงผลงาน และขั้นที่ 7 การ ประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งแต่ละขั้นตอนต่าง ๆ รูปแบบนี้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจใน เรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง (ทิตนา แชมมณี, 2556: 87-89) ซึ่งสอดคล้องกับ การพัฒนาการ

จัดการเรียนรู้แบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ต่อมโนมติเรื่อง พันธะเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่านักเรียนที่ได้รับการเรียนในรูปแบบแบบจำลอง มีคะแนนมโนมติเรื่อง พันธะเคมี ก่อนเรียนเฉลี่ย 27.45 คะแนน (ร้อยละ 45.76) หลังเรียนเฉลี่ย 49.77 คะแนน (ร้อยละ 82.95) นักเรียนที่มีคะแนนมโนมติหลังเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 95.45 และมีคะแนนมโนมติเรื่อง พันธะเคมี หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (ภาณุ บุตรวิเศษ, 2558) ดังนั้นจึงเห็นได้ชัดว่าหลังมีการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนจึงมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่สูงกว่าก่อนเรียนเนื่องจาก นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์ความสำคัญ แยกแยะองค์ประกอบหาความสัมพันธ์ และสรุปเป็นหลักการ ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวคิดการที่นักเรียนได้รับตัวอย่างของหลักการคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์หรือเหตุการณ์เดียวกันที่หลากหลาย โดยรับความรู้ผ่านการดูดซึม (Assimilation) ถ้าความรู้ที่ได้รับนั้นมีความคล้ายคลึงกับความรู้เดิม หรือการปรับโครงสร้าง (Accommodation) ถ้าความรู้ที่ได้รับนั้นเป็นความรู้ใหม่หรือไม่คล้ายคลึงกับความรู้เดิม เพื่อให้ความรู้ที่นั้นเหมาะสมก่อนที่จะเข้าไปสู่โครงสร้างการรับรู้ (Schema) ตามแนวคิดการสร้างความรู้ด้วยกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Constructivism) ของ Piaget (1952: 236–247) ซึ่งนักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้สูงกว่าระดับศักยภาพในการเรียนรู้ลำพังด้วยตนเองโดยการช่วยเหลือจากตัวอย่างที่หลากหลาย ทำให้พื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development) ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่างระดับพัฒนาการจริงกับระดับพัฒนาการที่สามารถเป็นไปได้นั้นแคบลง ส่งผลให้บุคคลนั้นสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ที่คล้ายคลึงกับการเรียนรู้ที่ตนเองได้ทำขึ้น แล้วนำความรู้ที่นั้นมาวิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการ จนสามารถสรุปเป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ในการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ ครูต้องมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมี และการใช้อุปกรณ์ การเก็บอุปกรณ์ เพราะสารบางอย่างอาจทำให้เกิดอันตรายแก่เด็กได้

1.2 ในระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ครูควรคอยดูแลให้คำแนะนำนักเรียนเมื่อมีปัญหา ในการเรียนรู้ครูต้องมีการดูนักเรียนให้ทั่วถึง

1.3 หลังกิจกรรมการเรียนการสอนในการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ มีนักเรียนบางคนที่ยังคงมีมีโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในบางมีโนทัศน์ ครูควรศึกษามีโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเหล่านี้แล้ววิเคราะห์ว่าสาเหตุว่าทำไมถึงนักเรียนถึงมีมีโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน แล้วนำไปปรับปรุงแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีมีโนทัศน์ที่ถูกต้องมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการจัดการเรียนรู้รูปแบบชิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์พบว่านักเรียนมีความสามารถทางทักษะทางกระบวนการวิทยาศาสตร์เพิ่มมากขึ้น เช่นทักษะการสังเกต ทักษะการทดลอง ผู้วิจัยเลยได้สังเกตเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์สามารถส่งเสริมทักษะวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้น โดยเฉพาะทักษะการทดลองและจะเห็นความแตกต่างระหว่างการทดลองตอนที่ยังไม่ได้เรียนรู้ด้วยรูปแบบชิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ เด็กไม่สามารถออกแบบการทดลองได้ ไม่สามารถระบุและเลือกอุปกรณ์ได้ พอเรียนรู้รูปแบบชิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ เด็กสามารถออกแบบการทดลองได้ เลือกอุปกรณ์ในการทดลองและขั้นตอนที่ถูกต้องได้ เพื่อเสริมทักษะทางวิทยาศาสตร์ให้สูงขึ้นจึงแนะนำให้ใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบชิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- ทิตินา แซมมณี. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมนเนจเม้นท์ จำกัด.
- _____. (2551). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาณุ บุตรวิเศษ. (2558). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ MCIS ต่อโมโนมิติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องพันธะเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรม ศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่งระวี ศิริบุญนาม. (2551). *ได้ทำการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องกรด-เบส และเจตคติต่อการเรียนเคมี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนรู้แบบ 7E การเรียนรู้แบบ KWL*

- และการเรียนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต. สาขา
วิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วันทนา สิงหา. (2560). *ผลการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาเสริมด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ต่อ
มโนคติ สม พ้า อากาศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วรัญญา จีระวิพลวรรณ. (2557). การเปลี่ยนมโนทัศน์. *วารสารวิชาการ*, 2 (2), 1-20.
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2560). *ประกาศผลทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน
(O-NET)*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- Al-Shaye. (2003). The Effectiveness of Metacognitive Strategies on Reading Comprehension
and Comprehension Strategies of Eleventh Grade Students in Kuwaiti High Schools.
Dissertation Abstracts. *International*, 63(8) : 2777-A ;February.
- Ausubel. D. P. (1968). *Education Psychology: Cognitive View*. New York: Hold Rinehatt And Winston.
- Ausubel, D. P., Novak, J.D., & Hanesian, H. (1978). *Educational psychology: A cognitive view*. 2nd
edition. New York: Holt, Rinehart, and Winston..
- Buckley, B.C. & Boulter, C.J. (2000). *Investigating the Role of Representations and Expressed Models
in Building Mental Models*. In Gilbert, J.K. Boulter, C.J., *Developing Models in Science
Education*, pp.120-135. Netherlands: Kluwer Academic Publishers.

การศึกษามผลการเรียนรู้ภาษาไทย หน่วยก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล

The Study of Thai Language Learning Outcomes on Goes a Long Way to Reach Unit of Grade 5 by Using CIPPA Model

วสุมดี บุปผาวลัย¹, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม², กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์³
Wasumdee Bupphawan¹, Charoenwit Sompongtham², Kanokkam Srisurin³

Received: 10 กรกฎาคม 2564 Revised: 8 กันยายน 2564 Accepted: 9 กันยายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษามผลการเรียนรู้หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะทางภาษา ทักษะกระบวนการกลุ่มและควมามีวินัย 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านหนองสะโนโนนจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำนวน 25 คนได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบประเมินทักษะทางภาษา แบบประเมินทักษะทำงานกลุ่มและแบบประเมินควมามีวินัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test for Dependent Samples

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชธานี; Master Student of Education, Program in Curriculum and Instruction, Ratchathani University, Thailand; e-mail : ckzomza@gmail.com

² ผศ.ดร., มหาวิทยาลัยราชธานี; Asst. Prof. Dr., Ratchathani University, Thailand.

³ อาจารย์, มหาวิทยาลัยราชธานี; Lecturer, Ratchathani University, Thailand.

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรณีก่อนเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับต่ำ และหลังเรียนอยู่ในระดับสูง

2. ผลการเรียนรู้ทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล โดยภาพรวมและทุกรายทักษะอยู่ในระดับปานกลาง ลำดับแรก ทักษะการอ่าน รองลงมา ทักษะการฟัง ทักษะการเขียน และทักษะการพูดตามลำดับ

3. ผลการเรียนรู้ทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

4. ผลการเรียนรู้ความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะทางภาษา, ทักษะการทำงานกลุ่ม, ความมีวินัย

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study of Thai language learning outcomes of “Goes a long way to reach” unit of 5th graders by using CIPPA Model in terms of academic achievement, language skills, group process skills and discipline; 2) compare the Thai language learning outcomes of “Goes a long way to reach” unit of 5th graders in terms of learning achievement before and after learning by using CIPPA Model. The samples of the research were 25 5th graders at Chumchonbannongsanononjan School under the Office of Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area 5 obtained through cluster random sampling. The research instruments were 8 learning management plans, a 20-item learning achievement

test, a language skill assessment form, group work skills assessment form, and discipline assessment form. The obtained data were analysed by percentage, mean, standard deviation, and t-test for Dependent Samples.

The results of the study were as follows;

1. The results of learning achievement in Thai language of grade 5 students before the treatment, it was found that the academic achievement did not pass the criteria at a low level, but after the treatment, they achieved at a high level.

2. The language skills learning outcomes after being taught by using CIPPA Model were at a moderate level, ranking from reading skills, followed by listening skills, writing skills and speaking skills respectively.

3. Group work skills of the students after being taught using CIPPA Model the overview was high level.

4. Discipline learning outcomes of the students after being taught by using CIPPA Model, the overview was high level.

5. The learning achievement of the Thai language subject of the students who were taught by using CIPPA Model after the treatment was significantly higher than before the treatment at the 0.05 level.

KEYWORDS: CIPPA model, Learning achievement, Language skills, Group work skills, Discipline

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการงานและดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุขและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพเป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, หน้า 37) ด้วยความสำคัญดังกล่าว หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง

ดังนั้น เด็กไทยทุกคนควรเรียนรู้และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องทุกโอกาส ซึ่งการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่าน และการฟังเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้ ประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ การเรียนภาษาไทย จึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสาร ให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ ความคิดมาเลือกใช้เรียงเรียงคำมาใช้ตามหลักภาษาได้ถูกต้องตรงตามความหมาย กาลเทศะและใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549, หน้า 80)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

ธรรมชาติของภาษาไทยเป็นเรื่องทักษะ จะแยกเนื้อหาสาระของทักษะแต่ละชั้นปีโดยเด็ดขาดไม่ได้ จำเป็นจะต้องมีกระบวนการฝึกทักษะต่าง ๆ ให้ต่อเนื่องกันไป เนื้อหา เช่น การอ่านและการเขียน สะกิดคำ การอ่านจับใจความ การเลือกใช้คำให้ตรงตามความหมาย การเขียนแสดงความรู้สึก ความคิดประสบการณ์ ความต้องการ จินตนาการ การนำความรู้จากการอ่านไปใช้ในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิต จำเป็นต้องสอนทุกชั้นในเรื่องของทักษะภาษา และแต่ละชั้นจะมีเนื้อหาในการฝึกทักษะที่เพิ่มความซับซ้อนและยากมากขึ้น เช่น จำนวนคำเพิ่มมากขึ้น ประโยคที่ซับซ้อนและซับซ้อนขึ้น เรื่องที่นำมาอ่านยาวขึ้น (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 22)

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประเมินสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ในโรงเรียนประถมศึกษาแล้วพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สมรรถภาพที่มีปัญหาได้แก่ ทักษะการอ่านและการเขียน ปัญหาคือการออกเสียงพยัญชนะ สระ คำควบกล้ำไม่ชัดเจน การแจกลูกสะกิดคำ การ

ใช้หลักภาษาไทยไม่ถูกต้อง การแจกลูกสะกดคำเป็นเรื่องจำเป็นมากสำหรับผู้เริ่มเรียน หากครูไม่ได้สอนแจกลูกสะกดคำแก่นักเรียนในระยะเริ่มเรียน การอ่านของนักเรียนจะขาดหลักเกณฑ์การประสมคำ เมื่ออ่านหนังสือมากขึ้น ทำให้สับสนอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือผิด ซึ่งเป็นปัญหามากของนักเรียนไทยในปัจจุบัน ผลจากการอ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในวิชาอื่น ๆ ด้วย เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำหรับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (กรมวิชาการ, 2546, หน้า134) การสอนภาษาไทยให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องฝึกทักษะต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันทั้งการรับเข้ามา คือ การอ่านและการฟังกับทักษะการถ่ายทอดออกไป คือ การพูดและการเขียน ในด้านการเขียน ถือเป็นทักษะที่ยุ่ยากซับซ้อนและเป็นทักษะถ่ายทอดที่สำคัญต่อการสื่อสารอย่างยิ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2562 มีปัญหาการอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 37.12 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีนโยบายการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภาษาไทยอ่านออกเขียนได้ครบ 100 % นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 โดยกำหนดให้ทุกโรงเรียนจัดการเรียนการสอนเน้นนักเรียนอ่านออกเขียนได้ 100% ปัจจุบันโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาหนองสะโนโนนค้อ อำเภอบุญทริก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ยังมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บางคนที่ยังอ่านหนังสือไม่คล่อง ซึ่งมีสาเหตุมาจากการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ที่ยังจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบท่องจำ รูปแบบการจัดกิจกรรมไม่น่าสนใจ ไม่กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่ตั้งใจเรียน อันส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การจัดการเรียนรู้แบบชิปปาโมเดล (CIPPA model) เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอีกวิธีหนึ่งที่มีผู้วิจัยมีความสนใจนำมาศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมมีลักษณะที่มุ่งเน้นให้นักเรียนศึกษารวบรวมข้อมูล การมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และการแลกเปลี่ยนความรู้ การได้เคลื่อนไหวทางกาย การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการจัดการ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่แปลกใหม่ ทำให้นักเรียนภาคในการเรียนรู้ได้ไปด้วยความกระตือรือร้นตื่นเต้น ไม่เบื่อหน่าย นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มศักยภาพ มีโอกาสแสดงความคิดเห็น มีอิสระในการตัดสินใจ การตอบคำถาม และการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่ม มีเสรีภาพในการแสดงความคิด ซึ่งผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจใน

สิ่งที่เรียน สามารถอธิบาย ชี้แจง ตอบคำถามได้ดี และยังพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสาร รวมทั้งเกิดความรู้ (ทิตินา แชมมณี, 2547, หน้า 113)

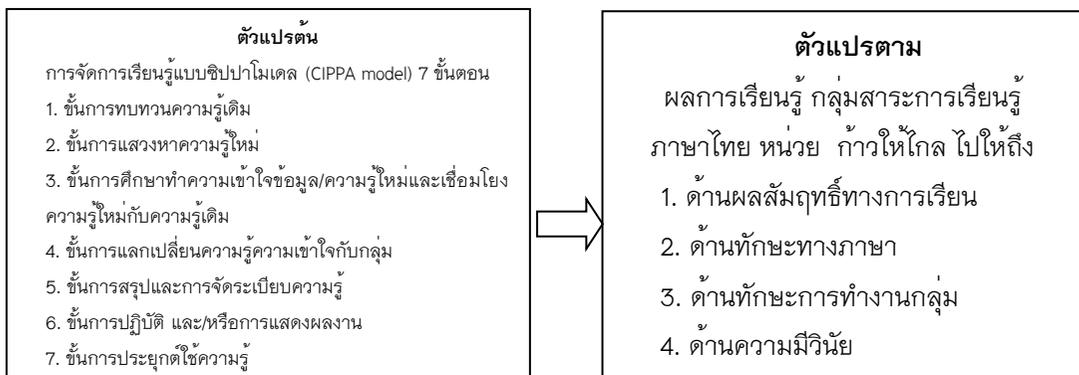
จากข้อมูลสภาพปัญหา ความสำคัญ และหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาผลการเรียนรู้ภาษาไทย หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล เพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย ทักษะทางภาษา ทักษะกระบวนการกลุ่มและความมีวินัยของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล ในด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียน ทักษะทางภาษา ทักษะกระบวนการกลุ่มและความมีวินัย
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยหน่วยก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดลส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาหนองสะโนโนนค้อ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรราชธานี เขต 5 อำเภอบุญทริก จังหวัดอุดรราชธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 232 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านหนองสะโนโนนจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรราชธานี เขต 5 อำเภอบุญทริก จังหวัดอุดรราชธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 25 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

การออกแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยก่อนการทดลอง นักเรียนกลุ่มเดียว โดยมีการทดสอบ ก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest Posttest Design)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า มี 5 ชนิด ได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูกุ่มสาระการภาษาไทย หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 8 แผน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ
3. แบบประเมินทักษะทางภาษา 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการพูด ทักษะการฟัง ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน
4. แบบประเมินทักษะการทำงานกลุ่ม 3 ด้าน ได้แก่ การคิดร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติงาน และผลงานของกลุ่ม
5. แบบประเมินความมีวินัย 3 ด้าน ได้แก่ การเข้าเรียน การส่งงานและการแต่งกาย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนกลุ่มเดียว โดยมีการทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

1. ทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียน ทำความเข้าใจกับครู และนักเรียนในโรงเรียน แจ้งวัตถุประสงค์กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชนบ้านหนองสะโนโนนจันทร์ จำนวน 25 คน

2. ดำเนินการทดสอบแบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-Test) โดยใช้แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง จำนวน 20 ข้อ

3. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ที่สร้างขึ้นทั้งหมด จำนวน 8 แผน 10 ชั่วโมง ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1.เรื่องอ่านพินิจคิดเรื่องราว เวลา 2 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2.เรื่องอ่านพินิจคิดเรื่องราว เวลา 1 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3.เรื่องสร้างสรรค์เรื่องด้วยแผนที่ความคิด เวลา 1 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4.เรื่องอ่านเพิ่มเติมอ่านพินิจคิดเรื่องราว “ลูกยางเดินทาง” เวลา 1 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5.เรื่องอ่านคิดวิเคราะห์ข่าว เวลา 1 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6.เรื่องบันทึกการอ่าน เวลา 1 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7.เรื่องอ่านตีมีวิจารณ์ญาณ เวลา 2 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8.เรื่องอ่านตีมีวิจารณ์ญาณ เวลา 1 ชั่วโมง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระหว่างวันที่ 1 – 12 พฤศจิกายน 2563 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยให้นักเรียนเรียนในชั่วโมงเรียน ในรายวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยได้ประเมินด้านทักษะทางภาษา ทักษะการทำงานกลุ่ม และควมมีวินัยในการเรียนตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนทุกแผน

4. หลังการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ครบทั้ง 8 แผน แล้วดำเนินการ ทดสอบแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post - Test) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิมที่ใช้ในการทดสอบก่อนเรียน (Pre - Test)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนทักษะทางภาษา ทักษะการทำงานกลุ่ม และควมมีวินัย

2. เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้สถิติ t - test ในกรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent Samples)

ผลการศึกษา

1. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนทักษะทางภาษา ทักษะการทำงานกลุ่ม และควมมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

แผนการจัดการเรียนรู้	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	8.8	0.92	ระดับสูง
2. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	8.9	0.74	ระดับสูง
3. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	8.6	0.84	ระดับสูง
4. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	8.9	1.20	ระดับสูง
5. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	8.5	0.85	ระดับสูง
6. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	8.9	0.99	ระดับสูง
7. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	8.8	1.03	ระดับสูง
8. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	9	0.67	ระดับสูง
รวม	70.4	7.24	ระดับสูง

จากตารางที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับสูง

2. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ทักษะทางภาษา	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ทักษะการฟัง	8.80	0.42	ระดับปานกลาง
ทักษะพูด	10.90	1.20	ระดับปานกลาง
ทักษะการอ่าน	8.90	0.32	ระดับปานกลาง
ทักษะการเขียน	31.00	1.94	ระดับปานกลาง
ทักษะทางภาษา	59.60	3.41	ระดับปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้	ทักษะการทำงานกลุ่ม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	9.80	0.42	ระดับสูง
1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	9.40	0.52	ระดับสูง
1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	9.70	0.48	ระดับสูง
1.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	9.80	0.42	ระดับสูง
1.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	8.90	0.32	ระดับสูง
1.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	9.90	0.32	ระดับสูง
1.7 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	9.70	0.48	ระดับสูง
1.8 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	9.90	0.32	ระดับสูง
รวม	77.10	1.73	ระดับสูง

จากตารางที่ 3 พบว่าทักษะทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

4. ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกตามแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้	ด้านความมีวินัย		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	9.70	0.48	ระดับสูง
1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	9.00	0.00	ระดับสูง
1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	9.00	0.00	ระดับสูง
1.4 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	10.00	0.00	ระดับสูง
1.5 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	9.80	0.42	ระดับสูง

1.6 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	9.70	0.48	ระดับสูง
1.7 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	9.00	0.00	ระดับสูง
1.8 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	10.90	0.00	ระดับสูง
รวม	76.20	1.03	ระดับสูง

จากตารางที่ 4 พบว่าด้านความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

5. เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	\bar{X}	SD	Z	p-value
ก่อนเรียน	11.50	1.08	= 2.831	= .005
หลังเรียน	18.40	1.43		

จากตารางที่ 5 พบว่าผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของวิชาภาษาไทย หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล พบว่า ค่า Z เท่ากับ 2.831 และค่า p - value เท่ากับ .005 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 นั่นคือปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H0) หมายความว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย หน่วย ก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล สูงกว่าก่อนเรียน

สรุปผลการวิจัย

1.1 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กรณีก่อนเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับต่ำ (\bar{X} = 11.50, S.D. = 1.08) และหลังเรียนอยู่ในระดับสูง (\bar{X} = 18.40, S.D. = 1.43)

1.2 ผลการเรียนรู้ทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยภาพรวมและทุกรายทักษะอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 59.60$, S.D. = 3.41) ลำดับแรก ทักษะการอ่าน ($\bar{X} = 8.90$, S.D. = 0.32) รองลงมา ทักษะการฟัง ($\bar{X} = 8.80$, S.D. = 0.42) ทักษะการเขียน ($\bar{X} = 31.0$, S.D. = 1.94) และทักษะการพูด ($\bar{X} = 10.90$, S.D. = 1.20) ตามลำดับ

1.3 ผลการเรียนรู้ทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 77.10$, S.D. = 1.73)

1.4 ผลการเรียนรู้ความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 76.20$, S.D. = 1.03)

1.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผล ตามรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับต่ำ และหลังเรียนอยู่ในระดับสูง เนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม เป็นการดึงความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน ซึ่งผู้สอนอาจใช้วิธีการต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่ เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ของผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งครูอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาก็คได้ ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาทำความเข้าใจแล้วใช้กระบวนการคิดในการประมวลข้อมูลที่รับเข้ามาใหม่กับข้อมูลเดิมทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ หรือสิ่งใหม่ ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเมื่อได้เรียนรู้แล้ว นำ

องค์ความรู้นั้นมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อสะท้อนความคิดของตน ชั้นที่ 5 การสรุปและการจัดระเบียบความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนได้ง่าย เป็นกิจกรรมสรุปร่วมกัน โดยสังเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้ ชั้นที่ 6 การแสดงผลงาน เป็นกิจกรรมเสนอสิ่งที่เรียนรู้ในรูปของการจัดกิจกรรม และชั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือเพื่อแก้ปัญหาในสิ่งที่ต้องการคำตอบต่อไป ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. ผลการเรียนรู้ทักษะทางภาษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบชิปปาโมเดล โดยภาพรวมและทุกรายทักษะอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยด้วยการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา ทำให้ครูสามารถจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเริ่มต้นกระบวนการ จากการทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง แล้วนำมาแลกเปลี่ยนความรู้จากเพื่อน โดยให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และการทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคุมไปกับผลงานและสามารถ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน นักเรียนสามารถอ่าน เขียน พูดด้วยตนเองทำให้นักเรียนเกิดทักษะทางภาษาเพิ่มขึ้นจากเดิม สอดคล้องกับแนวคิดของ ทิตนา แหมมฉณี (2542, หน้า 10)

3. ผลการเรียนรู้ทักษะการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชิปปาโมเดลเป็นกระบวนการของการสร้างความรู้โดยครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน มีการฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ตามการออกแบบกิจกรรมทั้ง 7 ชั้นได้แก่ ชั้นทบทวนความรู้เดิม เพิ่มเติมความรู้ใหม่ เชื่อมโยงความเข้าใจ ใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมคิด พิสูจน์สรุปความรู้ สู่การฝึกฝนผลงานและชำนาญการประยุกต์ใช้ เนื่องจากขั้นตอนแต่ละขั้นตอนช่วยให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายลักษณะให้ผู้เรียนได้มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และทางสังคมอย่างเหมาะสมจึงช่วยให้ผู้เรียนตื่นตัว สามารถเรียนและรับรู้ได้อย่างดี จึงกล่าวได้ว่าการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชิปปาโมเดล ทำให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังปรากฏในกิจกรรม ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด มีความร่วมมือทั้งด้านความคิด การทำงานและความรับผิดชอบร่วมกันจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะช่วยให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายนั้น กลุ่มจะต้องมีหัวหน้าที่ดี สมาชิกที่ดีและกระบวนการทำงานที่ดี นั่นคือ มีการเข้าใจ ในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับทฤษฎีของ Johnson

and Johnson (1994, หน้า 13–14) ที่ว่า การที่สมาชิกในกลุ่มปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด มีการพึ่งพาช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นปัจจัยที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันในทางที่จะช่วยให้กลุ่มบรรลุเป้าหมายสมาชิกกลุ่มจะห่วงใย ใ่วางใจ ส่งเสริม และช่วยเหลือกันและกันในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกันส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

4. ผลการเรียนรู้ความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังได้รับการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบชิปปาโมเดล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยใช้รูปแบบโมเดลชิปปาโมเดล ทำให้ผู้เรียนมีระเบียบแบบแผนการปฏิบัติตามกฎกติกา ข้อบังคับ รวมทั้งการเข้าเรียน ส่งงานตรงเวลา แต่งกายสุภาพเรียบร้อยและความรับผิดชอบความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ความอดทน ความซื่อสัตย์ และการรักษาระเบียบ สอดคล้องกับงานวิจัยของอารีรัตน์ มะธู (2563, หน้า 456) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CIPPA พบว่า ในด้านความมีวินัยในการเรียนภาพรวมนักเรียนมีความมีวินัยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม คิดเป็นร้อยละ 100 นักเรียนมีวินัยในการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อทดสอบแล้วนักเรียนมีวินัยในการเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนพบว่า นักเรียนมีความมีวินัยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม คิดเป็น ร้อยละ 100

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบชิปปา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการเรียนรู้ชิปปาโมเดล (CIPPA Model) ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว ผ่านกิจกรรมหลากหลายที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวในการเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระควบคู่ไปกับการเรียนรู้กระบวนการรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกฝนการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะกระบวนการนั้นๆ จนเกิดเป็นความสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับแนวคิดของปัทมา เล็กยินดี (2558, หน้า 137) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบชิปปา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และงานวิจัยของสุชาติา ชั้นเชื้อ (2550) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะทางการเขียนของนักเรียนในโรงเรียนลำานารายณ์ สำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษาลพบุรี เขต 2 ที่ได้รับการเรียนการสอนรูปแบบชิปปาหลังเรียนและก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล กิจกรรมแต่ละขั้นผู้สอนต้องควบคุมเวลาอย่างชัดเจน เพราะอาจทำให้การปฏิบัติกิจกรรมล่าช้าไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล ในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มควรคำนึงถึงความเหมาะสม คือ กลุ่มละ 4-5 คน เพื่อให้เด็กได้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

1.3 การให้ผู้เรียนประเมินพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม ทำให้ครูทราบปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนรายบุคคล และทำให้ผู้เรียนรู้ข้อบกพร่องในการทำงานของตนเองซึ่งทำให้แก้ปัญหาในการเรียนครั้งต่อไปได้ตรงจุด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หน่วยก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล กับรูปแบบการสอนแบบอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดลกับตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความสามารถในการคิดขั้นสูง ความสามารถในการทำงานเป็นทีม

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความช่วยเหลือและให้คำปรึกษา อย่างดีเยี่ยมจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร.เจริญวิษญ์ สมพงษ์ธรรม ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้กำลังใจ ให้การสนับสนุนและเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึง ความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของคณาจารย์ทุกท่าน และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ส.ต.ต.ประกาศ ลอดคูบอน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านหนองสะโนโนนจันทร์ นางศิริพัฒน์ บุปผาวลัย ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านหนองสะโนโนนจันทร์และนางรินดา หอมสิทธิ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสร้างม่วงส้มเสี้ยวที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ และแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว เพื่อนทุกคน ที่ให้กำลังใจ และสนับสนุนอยู่เบื้องหลังทุกด้านในการศึกษาครั้งนี้

คุณประโยชน์และความดีอันพึงมีจากการทำวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา มารดา ครอบครัว ญาติพี่น้อง บุรพคุณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนชี้แนะแนวทางที่ดีและหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจตามสมควร

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2544). *คู่มือการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (ฉบับปรับปรุง 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์ และคณะ. (2551). *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิตนา แชมมณี. (2542). *การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ทิพย์สุคนธ์ นิลปัทม์. (2554). *การศึกษาความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยรูปแบบการเรียนการสอนโมเดลชิปปา (CIPPA model)*. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปัทมา เล็กยินดี. (2558). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการแปลความและทักษะการตีความ เรื่อง สิ่งแวดล้อมในภูมิภาค ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยรูปแบบชิปปา*. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2549). *นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสารคาม.
- สุชาดา ชั้นเชื้อ. (2550). *การเปรียบเทียบผลการเรียนเรื่องมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการสอนตามรูปแบบชิปปา (CIPPA MODEL) กับการสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี/ลพบุรี.

อารีรัตน์ มะณู. (2563). การศึกษาผลการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ รายวิชา ภาษาอังกฤษ หน่วย *What do you want to be?* ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 โดยใช้ชุดกิจกรรมการสอนแบบ CIPPA. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยราชธานี.

Johnson, R.T. & Johnson, D.W. (1994). An Overview of Cooperative Learning. In J.S. Thousand, R.A. Villa & A.I. Nevin (Ed.). *Creativity and Collaborative Learning*. 31–34. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing

ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการกับกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ ในการสอนแบบบูรณาการ

English Academic Writing Skills and Interactive Activities in Genre-based Approach

นภาพรพีย์ เลิศปรีดากร¹

Napasup Lerdpreedakorn¹

Received: 24 เมษายน 2564 Revised: 28 พฤษภาคม 2564 Accepted: 2 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาในระดับปริญญาโทที่ได้เรียนโดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบบูรณาการ และศึกษาเจตคติต่อการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบบูรณาการ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีจำนวน 21 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเลือกสุ่มแบบกลุ่ม แบบแผนของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วยแผนการสอนการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการจำนวน 8 แผน โดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบบูรณาการ แบบทดสอบวัดความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบบูรณาการ ดำเนินการทดลองใช้ระยะเวลาทั้งหมด 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 24 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบแบบที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้ 1. นักศึกษามีคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 8.93 คิดเป็นร้อยละ

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Associate prof. Dr., Program in Teaching English to Speakers of Other Languages, Udon Thani Rajabhat University, Thailand; e-mail: napasup.le@udru.ac.th

ละ 35.72 และคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.89 คิดเป็นร้อยละ 63.58 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพบว่า ความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการสูงกว่าก่อนเรียน 2. นักเรียนมีเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ, กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐาน

ABSTRACT

The purposes of this study were to study and compare English academic writing of TESOL Program students before and after teaching by using interactive activities in Genre-based Approach and to investigate students' attitude toward teaching English academic writing using interactive activities in Genre-based Approach. The sample consisted of 21 TESOL Program students studying in the 2st semester of the academic year 2019 at Udon Thani Rajabhat University selected by cluster random sampling. The design of this study was a one group pretest-posttest design. The research instruments were lesson plans on teaching English academic writing, a students' attitude questionnaire. The experiment lasted 8 weeks, 3 hours a week, or 24 hours in total. The mean, percentage, standard deviation and t-test for dependent samples were employed to analyze data. The findings of the study were as follows: 1) the students' pretest and posttest mean scores on English academic writing were 8.93 or 35.72 percent and 15.89 or 63.58 percent respectively. The mean score on the posttest was higher than the pretest. 2) The students' attitude toward teaching academic English writing using interactive activities in Genre-based Approach was at a good level.

KEYWORDS: English academic writing skills, Interactive activities in genre-based approach

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศในประเทศไทย ผู้เรียน จำเป็นต้องเรียนรู้ทั้ง 4 ทักษะคือ ฟัง พูด อ่านและเขียนเพื่อที่จะสามารถติดต่อสื่อสารได้กับคนทั่วโลกและภาษาอังกฤษมีบทบาทสำคัญ

อย่างมาก เพราะเป็นภาษากลางที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนที่เรียนเป็นภาษาที่สองหรือเป็นภาษาต่างประเทศต่างประสบปัญหา ยังไม่สามารถพัฒนาไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีนักทฤษฎีทางด้านภาษา และการสอนภาษา ศึกษาแสวงหากลวิธีต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จที่จะนำไปพัฒนาการเรียนการสอนภาษาในปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น ริชาร์ดส์ (Richards, 2001) กล่าวถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษว่าผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษย่อมได้เปรียบผู้อื่น เพราะความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ การพาณิชย์ เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีส่วนใหญ่เขียนและตีพิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันผู้เรียนต้องการเพิ่มพูนทักษะในการสื่อสาร เพื่อให้สามารถแสดงความรู้สึกของตนเองในการเรียนรู้วัฒนธรรมและสังคมของประเทศต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม การสอนภาษาอังกฤษ ทั้งสี่ทักษะคือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน ครูผู้สอนจำเป็นต้องแสวงหา นวัตกรรมทางการสอนภาษาที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนมีประสิทธิภาพซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ไฮแลนด์ (Hyland, 2002) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการสอนเขียนได้เปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็นมาในอดีต ผู้เขียนไม่เพียงแต่สามารถเขียนได้เท่านั้น ผู้เขียนจำเป็นต้องเรียนรู้บริบททางสังคมที่ต้องการนำเสนอในงานเขียนของตนเองด้วย

ปัญหาในปัจจุบันเกี่ยวกับการเรียนการสอนเขียนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษาที่ผู้สอนประสบคือผู้เรียนไม่ชอบเขียนภาษาอังกฤษ ไม่มีแรงจูงใจที่อยากจะเขียนอาจเป็นเพราะว่าผู้เรียนไม่มีความรู้ในเรื่องของคำศัพท์ที่จะนำมาใช้เขียน รวมไปถึงโครงสร้างไวยากรณ์และประโยคที่ซับซ้อนได้อย่างถูกต้องเพื่อสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจ ผู้เรียนไม่สามารถนำภาษาอังกฤษที่เรียนไปใช้ในการเขียนสื่อสารในสถานการณ์จริงได้อย่างมั่นใจแม้จะเห็นประโยชน์และความสำคัญของภาษาอังกฤษก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อใช้ในการศึกษาต่อในชั้นสูงและการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฮินเกล (Hingel, 2004) ได้อธิบายว่าการเขียนเชิงวิชาการมีความสำคัญต่อผู้เรียนในระดับสูงมากเพราะผู้เรียนจำเป็นต้องเขียนงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายออกมาให้ได้ตามจุดประสงค์ของแต่ละประเภท ผู้เรียนจึงต้องรู้คำศัพท์และโครงสร้างประโยคเป็นอย่างดี

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ (English as a Foreign Language) ของประเทศไทยซึ่งในบริบทการเรียนการสอนดังกล่าวการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในชั้นเรียน เนื่องจากเป็นการเรียนภาษาในประเทศที่ภาษาอังกฤษไม่ใช่ภาษาแม่หรือภาษาราชการ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศนี้ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษดีกว่าการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง (English as a Second Language)

ซึ่งเป็นการเรียนภาษาอังกฤษในบริบทที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่หรือภาษาราชการ ที่ผู้เรียนสามารถนำบทเรียนภาษาอังกฤษที่เรียนในชั้นเรียนมาใช้กับสถานการณ์จริงนอกชั้นเรียนได้ตลอดเวลา ซึ่งโฟรเดซีแซ็นและโฮลเทน (Frodesen & Holten: 2003) ได้เสนอแนะว่าผู้สอนการเขียนในห้องเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศควรฝึกฝนให้ผู้เรียนเขียนโดยที่มีครูเป็นผู้คอยกระตุ้นและให้ความช่วยเหลือในขณะทำการสอน

นักศึกษาศาขากการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น (TESOL) เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่กำลังศึกษาระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ในภาคเรียนที่ 2 นักศึกษาเหล่านี้ ใช้เวลา 2 ปีที่จะจบการศึกษา และเป็นครูสอนภาษาอังกฤษในสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนในจังหวัดอุดรธานีและจังหวัดใกล้เคียง เมื่อเข้าศึกษาในสาขานี้แล้ว นักศึกษายังมีปัญหาในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ ปัญหาที่พบคือการเลือกใช้คำศัพท์ ไวยากรณ์ การเรียบเรียงประโยค และการเขียนเป็นขั้นตอนยังไม่เชื่อมโยงเป็นลำดับขั้นตอนและสมเหตุสมผลในเรื่องของการเรียบเรียงความคิด ซึ่งผู้เรียนต้องได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ในการพัฒนาความคิดขั้นสูงผู้เรียนต้องผ่านกระบวนการเขียนในระดับต้นโดยการฝึกคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ จะเขียนมาก่อน เพื่อที่จะเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจ ครูผู้สอนเขียนจำเป็นต้องหากิจกรรมฝึกให้ผู้เรียนได้ คิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น ฝึกเขียนมากๆ เพราะการเขียนบ่อยครั้งจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องดังที่รีด (Reid, 1993) ให้ความคิดเห็นว่า การเขียนภาษาอังกฤษเป็นกระบวนการที่ ซับซ้อนและมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ จุดมุ่งหมายของการ เขียนตัวภาษา การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ซึ่งตัวผู้เขียนเองต้องได้รับการฝึกการใช้ภาษาทั้งคำศัพท์ ไวยากรณ์ โครงสร้างให้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา การเขียนเป็น กระบวนการคิดแล้วถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาในรูปแบบการเขียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของเฮดจ์ (Hedge, 2000)

นอกจากนี้ ฮาร์เมอร์ (Harmer, 2012) ได้ชี้ให้เห็นว่าขั้นตอนการสอนเขียนที่มีกิจกรรม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันที่เห็นได้ชัดเจนคือในการสอนแบบบรรณฐาน (Genre-based Approach) ผู้เรียนช่วยกันเขียนแสดงความคิดเห็นในระหว่างการเขียนซึ่งทำให้งาน เขียนออกมาตามได้ตามสิ่งที่ต้องการจะเขียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมากกว่าการทำงาน โดยลำพัง

จากความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าวิธีการสอนเขียนที่มี ประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาการเขียนในขั้นสูงและน่าจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเขียน ได้ดีขึ้นคือการสอนเขียนที่เน้นกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ (Interactive Activities) เพื่อที่จะให้ผู้เรียน

สามารถสื่อความหมายในการเขียนให้ผู้อ่านเข้าใจได้ ซึ่งกิจกรรมปฏิสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในขั้นตอนการสอนเขียนที่ชัดเจน ของการสอนแบบบรรทัดฐาน (Genre-based Approach) มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการฝึกทักษะเขียนตามรูปแบบที่ถูกต้อง วิธีการสอนเขียนด้วยวิธีนี้พัฒนามาจากกลุ่มนักภาษาศาสตร์ชาวออสเตรเลียคือ มาร์ตินและโรเธอรี (Martin & Rothery, 1997) คริสตี้ (Christie, 1999) และ แฮมมอนด์ เบอห์น จอยล์, (Hammond, 1992) การสอนตามแนวทฤษฎีนี้เริ่มต้นจากหลักการสอนภาษาศาสตร์เชิงระบบ (Systemic Linguistic Theory) ของฮาลลiday (Halliday, 1985) แฮมมอนด์ กิบบอนด์ เบอห์นส์และ ดีรีเวียนกา (Hammond & Gibbon, 2001 Burns, 2001, Derewianka, 2003) ได้พัฒนาการสอนเขียนภาษาอังกฤษตามแนวบรรทัดฐานซึ่งอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีภาษาศาสตร์เชิงระบบเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาทางบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ทฤษฎีการสอนเขียนตามแนวบรรทัดฐาน มีขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอนคือ 1 ขั้นตอนการให้รูปแบบการเขียน (Modelling) ผู้สอนให้รูปแบบการเขียนที่ถูกต้อง 2 ขั้นฝึกเขียนเป็นกลุ่ม (Joint Construction of Text) ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการทำกิจกรรมการเขียนร่วมกับเพื่อนและผู้สอน 3 ขั้นฝึกเขียนโดยอิสระ (Independent Construction of Text) ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนสามารถเขียนด้วยตนเองได้หลังจากได้รับการฝึกฝนมาจากขั้นที่ 2

ผู้วิจัยได้นำการจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนเขียนเชิงวิชาการในการสอนแบบบรรทัดฐานมาบูรณาการตามขั้นตอนการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการที่ใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนเขียนแบบบรรทัดฐานโดยเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนอย่างมีระบบ เริ่มจากการคิดอย่างมีระบบ การใช้ภาษาที่ถูกต้องตามโครงสร้างและรูปแบบการเขียนเรียงความเชิงอภิปราย (Discussion Genre) จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในขั้นตอนการสอนแบบบรรทัดฐานมาช่วยพัฒนาและแก้ปัญหาด้านการเขียนของนักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ตามแนวการสอนแบบบรรทัดฐาน
2. เพื่อศึกษาเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการตามแนวการสอนแบบบรรทัดฐาน

สมมุติฐานของการวิจัย

นักศึกษาที่ได้รับการสอนเขียนเชิงวิชาการภาษาอังกฤษโดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐาน มีความสามารถเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาปริญญาโทที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีที่เปิดทำการสอนในภาคเรียนที่ 2/2562

กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงคือนักศึกษาปริญญาโทสาขาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น จำนวน 21 คน ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

เครื่องมือในการวิจัย

แผนการสอนการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ โดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานและแบบวัดเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐาน ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ใช้เวลาการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งหมด 24 ชั่วโมง

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นทดสอบก่อนเรียน ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ
2. ขั้นการทดลองสอน ใช้แบบฝึกกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ตามแนวการสอนแบบอรรถฐาน โดยมี 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การให้รูปแบบ (Modeling of text) ในขั้นนี้ผู้สอนและผู้เรียนช่วยกันวิเคราะห์รูปแบบของภาษาโดยเริ่มจากรูปแบบของภาษาที่ใช้ในอรรถฐานของการวิจัยครั้งนี้เป็นการสอนเขียนเรียงความภาษาอังกฤษเชิงโต้แย้งและการเขียนอภิปรายประเด็นปัญหาตามหัวข้อที่กำหนดให้ ได้แก่โครงสร้างประโยค คำศัพท์ สารของเนื้อหา ว่าเกี่ยวกับเรื่องอะไร ลักษณะของภาษาที่ใช้ในการเขียนอรรถฐานภาษาอังกฤษเชิงโต้แย้งและการเขียนอภิปรายประเด็นปัญหาตามหัวข้อที่กำหนดให้ ไวยากรณ์และบริบท ขั้นตอนที่ 2 การฝึกเขียนเป็นกลุ่ม (Joint construction of text) ในขั้นนี้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจกับอรรถฐานที่จะต้องฝึกเขียนคือการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษเชิงอภิปรายโต้แย้งประเด็นปัญหาตามหัวข้อที่กำหนดให้โดยฝึกเขียนเป็นกลุ่มโดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มละความสามารถ เก่ง กลาง อ่อน กลุ่มละ 3 คน ขั้นนี้เป็นการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ โดยผู้เรียนภายในกลุ่มฝึกการเขียนเรียงความเชิงอภิปรายโต้แย้งโดยเลือกจากหัวข้อที่อยู่ในความสนใจของกลุ่ม ๆ ละ 1 เรื่องเมื่อได้หัวข้อแล้วแต่ละคนภายในกลุ่มช่วยกันระดม

ความคิด จัดลำดับเนื้อหา ตามโครงสร้างของการเขียนเรียงความเชิงอภิปรายโต้แย้ง ในแต่ละกิจกรรมสมาชิกมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยกันบันทึกและเขียนฉบับร่างก่อนโดยยึดตามหลักในการเขียนเรียงความเชิงอภิปรายโต้แย้ง ในขณะที่เขียนครูจะคอยช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนมีปัญหาในเรื่องไวยากรณ์ การใช้คำศัพท์การจัดลำดับเนื้อหา เมื่อทุกกลุ่มเขียนเสร็จแล้ว นำเอางานของตนเองมานำเสนอแลกเปลี่ยนกันในห้องเรียน ในขณะที่นำเสนอ เพื่อนในห้องที่นำเสนอ การเขียนหัวข้อไม่เหมือนกันสามารถแสดงความคิดเห็นได้รวมทั้งข้อเสนอแนะจากครูผู้สอนสามารถนำมาปรับตามความเหมาะสมและเขียนเป็นฉบับร่างที่สองหรือที่สามจนกว่าจะดีและสมบูรณ์ในเรื่องที่เขียน ทุกกลุ่มได้ร่วมกันทำงานและสามารถเขียนได้ตามโครงสร้างของการเขียนเรียงความเชิงอภิปรายโต้แย้งอย่างมีความเชื่อมั่นในการเขียน หลังจากนั้นแต่ละคนได้กลับบ้านไปเขียนเรียงความเชิงอภิปรายโต้แย้งแล้วนำมาส่งครูเป็นรายบุคคล ชั้นตอนที่ 3 การเขียนโดยอิสระ (Independent construction of text) ในขั้นนี้เป็นการทำกิจกรรมต่อเนื่องจากขั้นที่สอง เมื่อผู้เรียนทำกิจกรรมกลุ่มแล้ว กิจกรรมต่อไปเป็นการเขียนด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเขียนเรียงความแบบอภิปรายตามหัวข้อที่ตนเองเลือกเขียนได้ และนำมาส่งครู

3. ให้ผู้เรียนทำแบบวัดเจตคติต่อการสอนเขียนโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังการเรียนโดยการเขียนเรียงความเชิงอภิปรายโต้แย้ง

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนเรียงความเชิงอภิปรายโต้แย้งภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ข้อคะแนนเต็ม 25 คะแนน นำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างก่อนทำการสอนโดยใช้เวลา 2 ชั่วโมง และหลังจากผู้วิจัยได้ทำการสอนครบตามจำนวนแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 8 แผนการสอนเขียนเรียงความภาษาอังกฤษเชิงอภิปรายโต้แย้งโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐาน แล้ว จึงได้ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษเชิงอภิปรายโต้แย้งที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ข้อคะแนนเต็ม 25 คะแนน ใช้เวลา 2 ชั่วโมงจากนั้นนำผลคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาทำการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบทีแบบไม่อิสระ (t-test for Dependent Samples) ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษเชิงอภิปรายโต้แย้งโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	เฉลี่ยร้อยละ	t
ก่อนเรียน	21	8.93	1.65	35.72	
หลังเรียน	21	15.89	1.35	63.58	22.47**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานของนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่นพบว่านักศึกษาจำนวน 21 คนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 8.93 คิดเป็นร้อยละ 35.72 และค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 15.89 คิดเป็นร้อยละ 63.58 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพบว่าคะแนนความสามารถด้านการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการศึกษาเจตคติของนักศึกษาผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานกับนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่นหลังเสร็จสิ้นการทดลองดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาเจตคติต่อการสอนเขียนเรียงความภาษาอังกฤษเชิงอภิปรายโต้แย้งโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานของนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น

การวัดเจตคติ	n	\bar{X}	S. D.	ระดับเจตคติ
เจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐาน	21	3.96	0.14	ดี

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานของนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่นพบว่านักศึกษามีค่าเฉลี่ยของเจตคติโดยรวมเท่ากับ 3.96 แสดงว่า นักศึกษามีเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานในภาพรวมอยู่ในระดับดี

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานก่อนเรียนและหลังเรียนและคะแนนจากแบบวัดเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานของนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่นพบว่า

1. นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่นคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 8.93 คิดเป็นร้อยละ 35.72 และค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 15.89 คิดเป็นร้อยละ 63.58 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนพบว่าคะแนนความสามารถด้านการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักศึกษามีเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานอยู่ในระดับดี

การอภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าการสอนเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการโดยการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานช่วยให้ผู้เรียนสามารถเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการได้โดยเริ่มจากขั้นตอนแรกผู้สอนและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันโดยผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาจากรูปแบบการสอนเขียนเชิงวิชาการโดยขั้นตอนนี้ผู้เรียนดูรูปแบบของการเขียนเชิงวิชาการที่ครูผู้สอนสร้างขึ้นโดยมีรูปแบบของภาษาในการเขียนตามทฤษฎีที่นักภาษาศาสตร์เชิงระบบ (Systemic Linguistic Theory) ของฮาลิเดย์ (Halliday, 1985) โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์มาเป็น 3 ขั้นตอนคือขั้นตอนที่ 1 ขั้นให้รูปแบบ (Modelling) เป็นขั้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจในรูปแบบของภาษาของอรรถลักษณะที่เขียน การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้รูปแบบอรรถลักษณะของการเขียนเชิงวิชาการซึ่งเป็นการเขียนเรียงความภาษาอังกฤษเชิงอภิปรายโต้แย้งขั้นตอนที่ 2 ขั้นฝึกเขียนเป็นกลุ่ม (Joint Construction)

ในขั้นนี้เน้นการจัดกิจกรรมกลุ่มปฏิสัมพันธ์ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มละความสามารถเก่ง กลาง อ่อน ซึ่งเป็นขั้นตอนในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ในขั้นตอนนี้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ช่วยให้ผู้เรียนมีเจตคติต่อการสอนเขียนภาษาอังกฤษ จากแบบสอบถามเจตคติต่อการสอนเขียนเชิงวิชาการที่ได้จากข้อมูลของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามนักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการเขียนโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนเขียนแบบอรรถฐาน กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่ม เริ่มต้นด้วยการวางแผนการเขียนร่วมกันหลังจากได้หัวข้อการเขียนแล้ว การนำรูปแบบการเขียนตามอรรถลักษณะที่ได้รับมอบหมายมาปรึกษากันภายในกลุ่มและช่วยกันวางแผนการเขียนซึ่งสอดคล้องกับความคิดของเบอร์น(Burns, 2001)ที่ว่าการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนผู้เรียนจะมีความกระตือรือร้นในการคิดหาวิธีช่วยกันแก้ปัญหาและมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันภายในกลุ่มนอกจากนี้แล้วผู้เรียนมีโอกาสสร้างความรู้ใหม่โดยเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการในอรรถฐานเชิงโต้แย้งในหัวข้อใหม่ในขั้นที่ 3 ซึ่งเป็นขั้นตอนการเขียนอิสระ หลังจากขั้นตอนที่ทำงานเป็นกลุ่มแล้วครูให้นักเรียนแต่ละคนเลือกหัวข้อที่จะมาเขียนเองตามความสามารถด้วยตนเอง จากนั้นนักศึกษานำโครงสร้างประโยคและคำศัพท์ที่ใช้ในการเขียนเชิงวิชาการของอรรถฐานเชิงโต้แย้งมาเขียนได้อย่างมีเหตุผลที่สามารถนำมาสนับสนุนได้ชัดเจนและสอดคล้องกับงานวิจัยของเอมมีเลีย(Emillia, E. (2005) ได้ทำการวิจัยกับนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาเรื่องการสอนเขียนเชิงวิชาการ ในประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัยสรุปได้ว่ากิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนเขียนตามแนวการสอนแบบอรรถฐานได้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดวิเคราะห์ในการนำข้อมูลไปเขียนเชิงโต้แย้งได้และงานวิจัยของ วูดเวอร์-ครอน(Woodward-Kron, 2005) ได้นำการสอนแบบอรรถฐานไปศึกษากับนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศออสเตรเลียผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีการพัฒนาการสอนเขียนอย่างเป็นระบบ สามารถเขียนเรียงความเชิงโต้แย้งโดยให้รายละเอียดมากขึ้นมีการยกตัวอย่างที่ชัดเจน

กล่าวโดยสรุปการใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ในการสอนแบบอรรถฐานช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และคิดเป็นขั้นตอน รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อที่จะนำความรู้ที่ได้จากการทำงานกลุ่มมาใช้ในงานเขียนของตนเองได้ดีตรงตามประเด็นการเขียนอีกทั้งได้เรียนรู้โครงสร้างประโยค การใช้คำอย่างเหมาะสมเข้ากับบริบทของเรื่องที่ตนเองนำเสนอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1.1 ควรมีการศึกษาเรื่องการเขียนอรรถฐานรูปแบบอื่นกับนักศึกษาเพื่อพัฒนาการเขียนภาษาอังกฤษในรูปแบบการจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์

1.2 การศึกษาเรื่องการใช้ไวยากรณ์และคำศัพท์ในแต่ละอรรถฐานจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเขียนได้ตามขั้นตอนของการสอนแบบอรรถฐาน

1.3 การสอนเขียนโดยใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์จะช่วยลดความวิตกกังวลในขณะที่เขียนได้

เอกสารอ้างอิง

Burns, A. (2001). Genre-based approach to writing and beginning adult ESL Learners.

In C.N. Candlin and N. Mercer.(Eds.) *English Language Teaching in Its Social Context*, (pp 200–207).London: Rourledge.

Christie, F. (1999). Genre theory and ESL writing : A systemic functional perspective. *TESOL Quarterly*, 33,759–763.

Derewianka, B. (2003). Trend and issues in genre-based approach. *RELC* , 34 (2),133–154.

Emilia, E. (2005). *A Critical Genre-based Approach to Teaching Academic Writing in a Tertiary Level EFL Context in Indonesia*. Unpublished PhD. University of Melbourne.

Frodesen, J. and C. Holten. (2003). Grammar and ESL writing class. In B. Kroll (Ed.), *Exploring the dynamics of second language writing* (pp 141–161). Cambridge: Cambridge University Press.

Halliday, MAK & Hasan.R. (1985). *Language context and Text: Aspects of Language Social-Semiotic Perspective*. Victoria: Deakin University Press.

Hammond, J., Burns, A., Joyce, H., Gerot, L. (1992). *English for Specific Purposes; A Handbook for Teacher*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hammond, J and P. Gibbons. (2001). What is scaffolding? In J. Hammond(Ed) *Scaffolding : Teaching and Learning in Language and Literacy Education* (pp.1–14).Sydney: Primary English Teaching Association.

- Harmer, J. (2012). *The Practice of Language Teaching*. Essex: Pearson.
- Hedge, T. (2000). *Teaching and Learning in Language Classroom*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press.
- Hinkel, E. (2004). *Teaching Academic ESL Writing : Practical Techniques in Vocabulary And Grammar*. Marwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Hyland, K. (2002). *Teaching and Researching Writing*. Edinburgh : Pearson Education Ltd.
- Martin, J & Rothery, J. (1997). Grammar: making meaning in writing . In B. Cope and M. Kalantzis (Eds), *The Power of Literacy: A Genre Approach to Teaching Writing*. (pp. 137–153). London: The Falmer Press.
- Reid, J. M. (1993). *Teaching ESL Writing*. Englewoods Cliffs, New Jersey. Prentice Hall Regents.
- Richards, J.C. (1990). *The Language Teaching Matrix*. Cambridge: Cambridge University Press.
- _____. (2001). *Curriculum Development in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Woodward–kron, R. (2005). The Role of Genre and Embedded genres in Tertiary Students' Writing. *Prospect*. 20 (3), 24–25.

บทบาทของความผูกพันของชุมชนออนไลน์และการจัดกลุ่มของผู้ซื้อช่วยสร้าง
ความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์โดยมีความพึงพอใจใน
การซื้อออนไลน์เป็นตัวแปรเชื่อมโยง

The Role of Online Community Engagement and Self-Categorization in
Building Customer Loyalty on Social Networking Sites:
A Mediating Effect of Electronic Satisfaction

ประสิทธิ์ชัย นรากรณ์¹, ทัมมะทินนา ศรีสุพรรณ², กมลทิพย์ เดชประกร³
Prasittichai Narakorn¹, Tummatinna Seesuphan², Kamolthip Dechaprakrom³

Received: 13 ตุลาคม 2564 Revised: 26 พฤศจิกายน 2564 Accepted: 29 พฤศจิกายน 2564

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ ความผูกพันของชุมชนออนไลน์ การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ และความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ซื้อสินค้าบนสังคมออนไลน์ 599 คน ใช้สถิติพรรณนาวิเคราะห์ค่าร้อยละและใช้สถิติอนุมานวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (SEM) ด้วยโปรแกรม AMOS ผลการวิจัยพบว่าโมเดลความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ ความผูกพันของชุมชนออนไลน์ การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ และความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ผลการวิจัยชี้ว่าความผูกพันของชุมชนออนไลน์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; Asst. Prof. Dr., Doctor of Philosophy Program, Program in Business Administration, Faculty of Management Science, Phibunsongkhram Rajabhat University, Thailand; e-mail: prasittichai@psru.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; Asst. Prof. Dr., Doctor of Philosophy Program, Program in Business Administration, Faculty of Management Science, Phibunsongkhram Rajabhat University, Thailand.

³ อาจารย์ประจำ., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; Lecturer, Faculty of Management Science, Phibunsongkhram Rajabhat University, Thailand.

การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ และความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์เป็นปัจจัยเชื่อมโยงบางส่วนที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์

คำสำคัญ: ความผูกพันบนชุมชนออนไลน์, การจัดกลุ่มของผู้ซื้อในสังคม, ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์, ความภักดีของลูกค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์

ABSTRACT

The objective of this research was to study the relationship between customer loyalty on social networks sites, online community engagement, self-categorization, and satisfaction with online shopping. The researchers applied the quantitative method to 599 customers who bought products from social network business and analyzed in terms of frequency, and structural equation model (SEM) analysis by AMOS program. The results showed that our data explained the model very well whereby customer loyalty on social networks sites was driven by online community engagement, self-categorization, and satisfaction with online shopping. Our findings could help entrepreneurs to understand the importance of online community engagement, self-categorization, and satisfaction in online shopping as partial mediation effect which directly influence to customer loyalty on social networks sites.

KEYWORDS: Online community engagement, Self-categorization, Satisfaction in online shopping, Customer loyalty on social networking sites

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การตลาดในยุคดิจิทัล มีข้อมูลข่าวสาร การโฆษณาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากผู้ขายออนไลน์เกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ตเป็นจำนวนมากในแต่ละวัน ดังนั้นผู้ใช้ (User) ที่ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) หรือ อินสตาแกรม (Instagram) เป็นต้น ควรกลั่นกรองและการประเมินข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับเบื้องต้นก่อนว่ามีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหนก่อนที่จะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บนออนไลน์ โดย Lu, Zhao, and Wang (2010) กล่าวว่าการโพสต์ (Post) ตามเพื่อนบนชุมชนออนไลน์ หรือได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นประโยชน์จากกลุ่มเพื่อนของชุมชนออนไลน์จะช่วยกลั่นกรองให้ข้อมูลข่าวสารจากผู้ขายมีความ

น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แล้ว Wang, Meng, and Wang (2013) พบว่าการจัดกลุ่มของผู้ซื้อ (Self-Categorization) ที่จะให้คุณค่าของคนในกลุ่ม (Ingroup) มากกว่าคนนอกกลุ่ม (Outgroup) มีการจัดสรรทรัพยากร การช่วยเหลือกันและมีแนวโน้มที่จะให้ความน่าเชื่อถือคนในกลุ่มมากกว่า คนนอกกลุ่ม ก็จะเป็นตัวช่วยกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารการโฆษณาจากผู้ขายได้อีกด้วย ซึ่งทั้งหมดนี้ จะส่งผลให้ผู้ซื้อเกิดความพึงพอใจในการซื้อสินค้าออนไลน์และมีความตั้งใจซื้ออย่างต่อเนื่อง (Narakorn & Seesupan, 2018)

Hsu, Chiang, & Huang (2012) พบว่าความผูกพันของชุมชนออนไลน์และการจัดกลุ่มของผู้ซื้อจะช่วยเพิ่มระดับความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ให้สูงขึ้นด้วย เพราะเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network Sites) เป็นแพลตฟอร์ม (Platform) บนอินเทอร์เน็ตที่ใช้สำหรับการติดต่อ สื่อสารกันในกลุ่มเพื่อน โดยที่ผู้ใช้แต่ละคนจะต้องเปิดเผยตัวตนด้วยการสร้างประวัติส่วนตัวและได้รับการเชิญชวนจากเพื่อนในกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารกัน เมื่อผู้ใช้สื่อสารกันภายในกลุ่มสังคมออนไลน์กันอย่างต่อเนื่องจะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน จนเกิดเป็นความผูกพันกับกลุ่ม สร้างความนับถือกับสมาชิกในกลุ่ม (Narakorn, 2015; Tsiotsou, 2015) ซึ่ง Laroch, Habibi, Richard, and Sankaranarayanan (2012) พบว่าการที่สมาชิกของชุมชนออนไลน์มีการปฏิสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ระหว่างกันมาก ก็จะช่วยสร้างความผูกพันกับกลุ่มสูงขึ้นส่งผลให้เพิ่มระดับความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ (Satisfaction in online shopping) และความภักดีของลูกค้า (Customer loyalty) สูงตามไปด้วย ตรงกันข้ามข้อมูลข่าวสารบนอินเทอร์เน็ตที่มีจำนวนมากก็ยิ่งเป็นประโยชน์กับผู้ซื้อ ในการเปรียบเทียบคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์กับคู่แข่งรายอื่นๆ ก่อนตัดสินใจซื้อ และถ้าพบว่าผู้ขายรายอื่นๆ ที่มีผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะเหมือนกันแต่มีราคาที่ถูกกว่าผู้ซื้อ ก็พร้อมเปลี่ยนใจไปซื้อรายอื่นทันที โดย Chiu, Cheng, Huang, and Chen (2013) กล่าวว่า การสร้างความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์จึงมีความสำคัญมากในการช่วยรักษาให้ผู้ซื้อรายเดิมให้ซื้ออย่างต่อเนื่องและเกิดความภักดี (Loyalty)

จากการทบทวนวรรณกรรมของคณะผู้วิจัย พบว่าขาดข้อมูลการวิจัย (Research Paper) เกี่ยวกับการสร้างความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ (Customer loyalty on social networking sites) ที่เกิดจากความผูกพันของชุมชนออนไลน์ การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ และความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ ดังนั้นเพื่อเติมเต็มช่องว่างงานวิจัยข้างต้น (Research Gap) และเพิ่มความรู้อย่างเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ คณะผู้วิจัยได้พัฒนาโมเดลการวิจัยเพื่อหาความเชื่อมโยงของปัจจัยดังกล่าวเพื่อแก้ปัญหา โดยใช้แนวคิดความผูกพันของชุมชนออนไลน์

ของ Lim, Hwang, Kim, & Biocca (2015) การจัดกลุ่มของผู้ซื้อของ Tajfel and Turner (1986) ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ของ Ou & Davison (2011) และความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ของ Cry, Head & Ivanov (2009)

งานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยเน้นตอบคำถามการวิจัย (Research Question) ที่ว่าความผูกพันของชุมชนออนไลน์ การจัดกลุ่มของผู้ซื้อและความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์หรือไม่ ?

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาโมเดลความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ที่เกิดจากความผูกพันของชุมชนออนไลน์ การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ โดยมีความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์เป็นตัวแปรเชื่อมโยง

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันของชุมชนออนไลน์กับความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ โดย Kim, Kim, & Wachter (2013) กล่าวว่าความผูกพันบนชุมชนออนไลน์ ได้แก่ ความผูกพันที่เกิดจากประโยชน์การใช้งาน ความผูกพันด้านอารมณ์ และความผูกพันในกลุ่มสังคมออนไลน์จะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ และ See-to, Papagiannidis, & Cho (2012) พบว่าความผูกพันของผู้ใช้มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจของกลุ่มผู้ซื้อสินค้าออนไลน์และความผูกพันที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้ใช้จะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ (Ogara, Kho, & Prybutok, 2014) คณะผู้วิจัยได้สร้างสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

H1: ความผูกพันของชุมชนออนไลน์ส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดกลุ่มของผู้ซื้อกับความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ โดย Chou (2010) พบว่าการจัดประเภทของตนเองทางสังคม ได้แก่ ภูมิใจกับกลุ่ม ให้ความนับถือกับสมาชิกในกลุ่มมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าการจัดกลุ่มของผู้ซื้อที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการซื้อสินค้าออนไลน์ โดย Chou (2010, p. 835) พบว่าการจัดกลุ่มของผู้ซื้อแต่ละคนในกลุ่มสังคมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ ดังนั้นคณะผู้วิจัยสรุปว่าการจัดกลุ่มของผู้ซื้อมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ คณะผู้วิจัยได้สร้างสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

H2: การจัดกลุ่มของผู้ซื้อส่งผลต่อความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันของชุมชนออนไลน์กับความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ โดย Bryce, Curran, O’Gorman, and Taheri (2015) พบว่าความผูกพันของชุมชนออนไลน์ที่ประกอบด้วย การแบ่งปันความคิดเห็น ข้อมูลที่มีประโยชน์ และการโต้ตอบกัน มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าความผูกพันของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของลูกค้า นอกจากนี้ Lim, Hwang, Kim, and Biocca (2015) พบว่าความผูกพันที่มีกับสื่อสังคมออนไลน์ (social media) จะมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของลูกค้าให้กลับมาซื้อซ้ำ ดังนั้นคณะผู้คณะผู้วิจัยได้สร้างสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H3: ความผูกพันของชุมชนออนไลน์ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดกลุ่มของผู้ซื้อกับความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ โดย Chiu et al. (2013) พบว่าการจัดกลุ่มของผู้ซื้อทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจกับกลุ่ม มีความรู้สึกที่ดีกับกลุ่ม และให้ความนับถือกับสมาชิกในกลุ่มมีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าและมีการสื่อสารปากต่อปากบนออนไลน์และตั้งใจกลับมาซื้อซ้ำ (Cheung and Lee, 2010) จากข้อมูลเชิงประจักษ์พบว่าการจัดกลุ่มของผู้ซื้อส่งผลมีความตั้งใจซื้อต่อไป (Yoo, Sanders, & Moon, 2013) ดังนั้นคณะผู้คณะผู้วิจัยได้สร้างสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H4: การจัดกลุ่มของผู้ซื้อส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์

5. ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์กับความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ โดย Ergun, & Kuscu (2013) พบว่าความพึงพอใจบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ พึงพอใจกับสินค้า พึงพอใจกับการซื้อออนไลน์ มีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับ Kim, Jin, & Swinney (2009) ที่ว่าความพึงพอใจของการใช้บริการร้านค้าออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของร้านค้าออนไลน์ (Seesupan & Narakorn, 2018) ดังนั้นคณะผู้คณะผู้วิจัยได้สร้างสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H5: ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและขนาดตัวอย่าง (Population and Sample Size) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือผู้ซื้อสินค้าสังคมออนไลน์ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับกลุ่มของประชากร โดยคณะผู้วิจัยกำหนดตามแนวคิดของ Hair, Black, Babin, and Anderson (2010) ที่แนะนำว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมเพื่อวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ควรอยู่ระหว่าง 10–20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ (Observer Variables) และงานวิจัยนี้มีตัวแปร

สังเกตได้ 16 ข้อ ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ควรอยู่ระหว่าง 160 ถึง 320 ตัวอย่าง สอดคล้องกับแนวคิดของ Comrey and Lee (1992, p.125) ซึ่งแนะนำว่าขนาดกลุ่มตัวอย่าง 500 ชุดเป็นจำนวนที่อยู่ในเกณฑ์ดีมาก คณะผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง 599 ชุด การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accident sampling) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ออนไลน์ 599 คน (ใช้แบบสอบถามออนไลน์) ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) ความผูกพันของชุมชนออนไลน์ การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ และความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์

โดยตัวชี้วัดของตัวแปรของความผูกพันของชุมชนออนไลน์ประกอบด้วย CE1, CE2, CE3 และ CE4 ดัดแปลงจากงานวิจัยของ Lim et al. (2015) และ Brodie et al., (2013) การจัดกลุ่มของผู้ซื้อประกอบด้วย GE1, GE2, GE3 และ GE4 คณะผู้วิจัยดัดแปลงจากงานวิจัยของ Tajfel & Turner (1986) ตัวชี้วัดของความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ประกอบด้วย ES1, ES2, ES3 และ ES4 ดัดแปลงจากงานวิจัยของ Ou & Davison (2011) และตัวชี้วัดของความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ประกอบด้วย LO1, LO2, LO3 และ LO4 ดัดแปลงจากงานวิจัยของ Oliver (1999) แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การตรวจสอบความเที่ยงและการตรวจสอบความตรงแบบคุณธรรม

ตัวแปรแฝง/ตัวแปรสังเกตได้		Factor Loading	Cronbach's Alpha	AVE	CR
ความผูกพันบนชุมชนออนไลน์ (Brodie et al. 2013; Lim et al., 2015)			0.870	0.612	0.863
CE1	แบ่งปันความคิดเห็นเกี่ยวกับการซื้อออนไลน์	0.805			
CE2	แบ่งปันข้อมูลพิเศษๆ ให้กับสมาชิก	0.802			
CE3	แบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์	0.791			
CE4	โต้ตอบกับสมาชิกคนอื่น ๆ เกี่ยวกับการซื้อออนไลน์	0.728			
การจัดกลุ่มของตนเองในสังคม (Tajfel & Turner, 1986)			0.894	0.666	0.889
GE1	รู้สึกภูมิใจกับกลุ่มผู้ซื้อออนไลน์	0.817			
GE2	รู้สึกที่ดีกับกลุ่มผู้ซื้อออนไลน์	0.830			
GE3	ให้ความนับถือกับสมาชิกในกลุ่มผู้ซื้อออนไลน์	0.825			

GE4	บอกคนอื่นเสมอว่าเป็นสมาชิกในกลุ่มผู้ซื้อออนไลน์	0.793			
ความพึงพอใจในพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์			0.880	0.642	0.877
ES1	พึงพอใจการเป็นสมาชิกของกลุ่มผู้ซื้อออนไลน์	0.696			
ES2	พึงพอใจกับสินค้าจากออนไลน์	0.815			
ES3	พึงพอใจกับการซื้อสินค้าจากออนไลน์	0.826			
ES4	การซื้อสินค้าจากออนไลน์เป็นการเลือกที่สมเหตุสมผล	0.858			
ความภักดีบนสังคมออนไลน์ (Oliver, 1999)			0.855	0.526	0.816
LO1	ตั้งใจที่จะซื้อสินค้าบนสังคมออนไลน์ต่อไป	0.702			
LO2	ชื่นชอบซื้อสินค้าบนสังคมออนไลน์มากกว่าหน้าร้าน	0.719			
LO3	แนะนำให้เพื่อนซื้อสินค้าบนสังคมออนไลน์	0.751			
LO4	แนะนำเว็บไซต์ที่ซื้อสินค้าให้กับเพื่อนบนสังคมออนไลน์	0.728			

หมายเหตุ : เมื่อ $CR = \frac{(\sum \lambda)^2}{(\sum \lambda)^2 + \sum(\theta)}$; และ $AVE = \frac{(\sum \lambda^2)}{(\sum \lambda^2) + \sum(\theta)}$

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยวิธีดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Corrected item-total correlation) โดยทุกข้อควรมีค่ามากกว่า 0.3 (Field, 2005) กับวัตถุประสงค์จากผู้เชี่ยวชาญด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์จำนวน 3 ท่าน (มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ทุกตัว) และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง (n = 30) โดยตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) มากกว่า 0.7 (Nunnally, 1978) (ดูตาราง 1 ประกอบ) และค่า KMO (Kaiser-Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.923 (ค่า KMO ควรมากกว่า 0.5 ถือว่าดี) แสดงว่าตัวแปรทุกตัวสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบได้ร้อยละ 92.30 ดังนั้นสรุปว่าการทดสอบความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างในโมเดลที่ถูกรสร้างขึ้นมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity)

	AVE	ความผูกพัน บนชุมชน ออนไลน์	การจัดกลุ่ม ของผู้ซื้อใน สังคม	ความพึงพอใจ ในการซื้อ ออนไลน์	ความภักดี ของลูกค้า
ความผูกพันบนชุมชนออนไลน์	0.612	0.782			
การจัดกลุ่มของผู้ซื้อในสังคม	0.666	0.582	0.816		

ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์	0.642	0.614	0.767	0.801	
ความภักดีของลูกค้า	0.526	0.641	0.753	0.799	0.725

จากตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงจำแนก (Discriminant Validity) เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลมาตรวัด (measurement model) ของแต่ละตัวแปรแฝง (construct) ที่สามารถวัดได้เฉพาะเรื่องของตัวแปรไม่ปะปนกับตัวแปรแฝงอื่น พิจารณาด้วยค่า \sqrt{AVE} จะสูงกว่าค่า Correlation ระหว่างตัวแปรแฝงในแถวเดียวกัน แสดงว่ามาตรวัดมีความเที่ยงตรงเชิงจำแนก

สรุปผลการวิจัย

1) กลุ่มตัวอย่างผู้ซื้อออนไลน์จำนวน 599 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.50 การศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาโท ตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนคือ อยู่ระหว่าง 10,000–19,999 บาท รองลงมา 20,000–29,999 บาท และน้อยกว่า 10,000 บาท ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นพนักงานเอกชน รองลงมาคือ ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ ฯ เจ้าของธุรกิจ/ธุรกิจส่วนตัว และนักเรียน/นักศึกษา ตามลำดับ (ดูตาราง 3)

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 599)

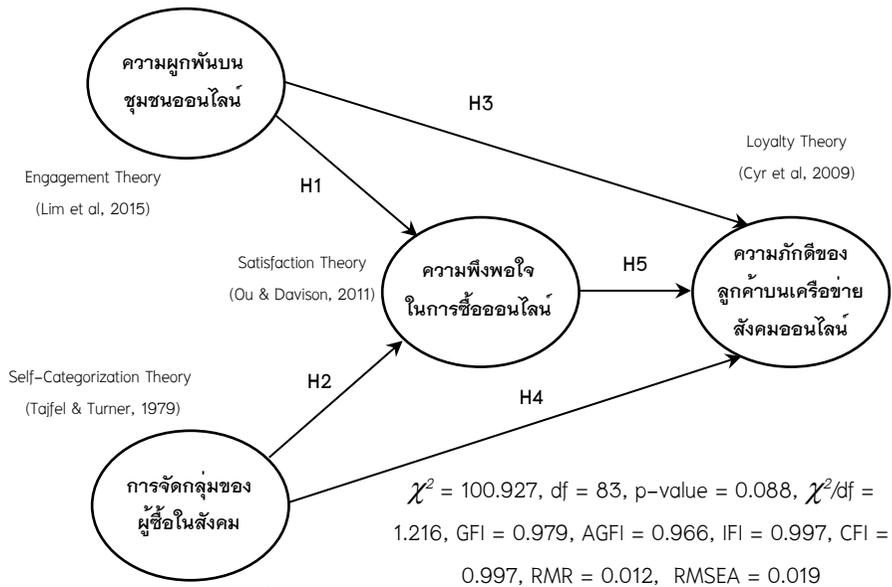
ลักษณะทางประชากร		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	177	29.50
	หญิง	422	70.50
การศึกษา	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	155	25.90
	ปริญญาตรี	355	59.30
	ปริญญาโท	81	13.50
	สูงกว่าปริญญาโท	8	1.30
รายได้	น้อยกว่า 10,000 บาท	94	15.70
	10,000–19,999 บาท	292	48.70
	20,000–29,999 บาท	101	16.90
	30,000–39,999 บาท	61	10.20
	40,000–49,999 บาท	21	3.50

	มากกว่า 50,000 บาท	30	5.00
การทำงาน	ข้าราชการ/พนักงานของรัฐฯ	137	22.90
	พนักงานเอกชน	268	44.70
	นักเรียน/นักศึกษา	104	17.40
	เจ้าของกิจการ/ธุรกิจส่วนตัว	79	13.20
	อื่นๆ	11	1.80

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์

เป็นการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วยโปรแกรม AMOS พบว่าโมเดลความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ (หลังปรับโมเดล) ประกอบด้วย ความผูกพันของชุมชนออนไลน์ การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ และความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ($\chi^2 = 100.927$, $df = 83$, $p\text{-value} = 0.088$, $\chi^2/df = 1.216$, $GFI = 0.979$, $AGFI = 0.966$, $IFI = 0.997$, $CFI = 0.997$, $RMR = 0.012$, $RMSEA = 0.019$) สรุปว่าความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์มีความสอดคล้องกลมกลืนกับโมเดลทางทฤษฎีที่กำหนดไว้ในระดับที่ยอมรับได้ (ภาพ 1)

จากภาพ 1 พบว่าสมมติฐานที่ 1 ความผูกพันของชุมชนออนไลน์มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.230 ($\beta_1 = 0.230$, $t = 5.645$, $p < 0.001$) สมมติฐานที่ 2 การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.534 ($\beta_2 = 0.534$, $t = 10.889$, $p < 0.001$) สมมติฐานที่ 3 ความผูกพันของชุมชนออนไลน์มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.189 ($\beta_3 = 0.189$, $t = 3.672$, $p < 0.001$) สมมติฐานที่ 4 ความผูกพันของชุมชนออนไลน์มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.271 ($\beta_4 = 0.271$, $t = 4.525$, $p < 0.001$) และสมมติฐานที่ 5 ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์มีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง 0.503 ($\beta_5 = 0.503$, $t = 6.368$, $p < 0.001$) (ดูตารางที่ 4)

ภาพ 1 : กรอบแนวคิดการวิจัย

ตาราง 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

	Path	β	t-value	Result
H1	ความผูกพันบนชุมชนออนไลน์ → ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์	0.230	5.645***	สนับสนุน
H2	การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ → ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์	0.534	10.889***	สนับสนุน
H3	ความผูกพันบนชุมชนออนไลน์ → ความภักดีของลูกค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์	0.189	3.672***	สนับสนุน
H4	การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ → ความภักดีของลูกค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์	0.271	4.525***	สนับสนุน
H5	ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ → ความภักดีของลูกค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์	0.503	6.368***	สนับสนุน

หมายเหตุ (1) * หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$) ($1.96 \leq t\text{-value} < 2.576$), (2) ** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$) ($t\text{-value} \geq 2.576$), (3) *** หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($p < 0.001$) ($t\text{-value} \geq 3.291$)

จากตาราง 5 พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลรวม (Total Effect) ต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์สูงสุดคือ การจัดกลุ่มของผู้ซื้อ (TE = 0.540) รองลงมาคือความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ (TE = 0.503) และความผูกพันของชุมชนออนไลน์ (TE = 0.305) ตามลำดับ โดยปัจจัยทั้งหมดรวมกันพยากรณ์ความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ได้ร้อยละ 70.70 ($R^2 = 0.707$)

ตาราง 5 อิทธิพลของตัวแปรบุพปัจจัย (Antecedents) ที่มีต่อตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ตัวแปรตาม (Latent Variable)	R ²	อิทธิพล (Effect)	ตัวแปรบุพปัจจัย (Antecedents)		
			ความผูกพันของ ชุมชนออนไลน์	การจัดกลุ่มของ ผู้ซื้อ	ความพึงพอใจใน การซื้อออนไลน์
ความพึงพอใจใน การซื้อออนไลน์	0.631	DE	0.230	0.534	0.000
		IE	0.000	0.000	0.000
		TE	0.230	0.534	0.000
ความภักดีของ ลูกค้าบนสังคม ออนไลน์	0.707	DE	0.189	0.271	0.503
		IE	0.116	0.269	0.000
		TE	0.305	0.540	0.503

หมายเหตุ DE = อิทธิพลทางตรง (DE), อิทธิพลทางอ้อม (IE), อิทธิพลรวม (TE)

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลจะอภิปรายตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ความผูกพันของชุมชนออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่าความผูกพันของชุมชนออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim, Kim, & Wachter (2013) กล่าวว่าผู้ใช้ที่มีการแบ่งปันความคิดเห็นและแบ่งปันข้อมูลที่มีประโยชน์ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจการเป็นสมาชิกในกลุ่มและพึงพอใจกับสินค้าออนไลน์ และสอดคล้องกับ See-to, Papagiannidis, & Cho (2012) ที่ว่าความผูกพันของชุมชนออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในการซื้อสินค้าออนไลน์

2. การจัดกลุ่มของผู้ซื้อมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่าการจัดกลุ่มของผู้ซื้อมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์ สอดคล้องกับ Chou (2010) ที่ว่าความรู้สึกที่ดีกับกลุ่มและความภูมิใจในกลุ่มที่ตนเองสังกัดจะส่งผลทางบวกให้มีความพึงพอใจกับการเป็นสมาชิกและพึงพอใจกับการซื้อสินค้าออนไลน์คล้ายๆ กับสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม

3. ความผูกพันของชุมชนออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยพบว่าความผูกพันของชุมชนออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับ Bryce, Curran, O’Gorman, and Taheri (2015) พบว่าการแบ่งปันข้อมูลและการแสดงความคิดเห็นในกลุ่มผู้ซื้อจะส่งผลบวกต่อความชื่นชอบที่จะซื้อสินค้าออนไลน์มากกว่าหน้าร้าน สอดคล้องกับ Lim et al. (2015) พบว่าความผูกพันที่มีกับสื่อสังคมออนไลน์จะมีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีของลูกค้าให้กลับมาซื้อซ้ำ

4. การจัดกลุ่มของผู้ซื้อที่มีความสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ ผลงานวิจัยพบว่าการจัดกลุ่มของผู้ซื้อในสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความภักดีของลูกค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับ Chiu et al. (2013) พบว่าการจัดกลุ่มของผู้ซื้อในสังคมทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจกับกลุ่ม มีความรู้สึกที่ดีกับกลุ่ม จะมีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้ใช้ให้มีการสื่อสารปากต่อปากบนออนไลน์และตั้งใจกลับมาใช้ใหม่

5. ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ ผลงานวิจัยพบว่าความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความภักดีของลูกค้าบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับ Ergun, & Kuscu (2013) พบว่าความพึงพอใจบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ ได้แก่ พึงพอใจกับสินค้าและ พึงพอใจกับการซื้อออนไลน์จะมีอิทธิพลต่อความภักดีของผู้ใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์

6. ความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์เป็นตัวแปรเชื่อมโยงบางส่วน (Partial Mediating Variable) ระหว่างความผูกพันของชุมชนออนไลน์และการจัดกลุ่มของผู้ซื้อกับความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับ Bohlmann, et al. (2006) พบว่าความผูกพันของชุมชนออนไลน์และการจัดกลุ่มของผู้ซื้อส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์ ถ้ามีความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์มากจะยิ่งสร้างความภักดีของลูกค้าบนสังคมออนไลน์มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ ผู้ขายบนสังคมออนไลน์ควรสร้างบรรยากาศให้ผู้ซื้อมีการจัดกลุ่มกันและเปิดเผยการใช้ผลิตภัณฑ์บนสังคมออนไลน์ว่าได้ใช้ตราผลิตภัณฑ์ของตน เพราะจะเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดีทำให้เกิดความพึงพอใจในสินค้า เพิ่มความภูมิใจให้กับสมาชิกคนอื่นๆ ของชุมชนออนไลน์ สร้างความน่าเชื่อถือให้กับกลุ่มสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับตราผลิตภัณฑ์ และส่งผลให้เกิดความภักดีบนสังคมออนไลน์สูงขึ้นตามมา

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในระดับชาติ ภาครัฐบาลควรเร่งพัฒนาและสร้างระบบโครงสร้างสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นและครอบคลุมทุกส่วนของประเทศ เพื่อรองรับกับการเจริญเติบโตของผู้ใช้งานในระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และการค้าบนสังคมออนไลน์ที่มากขึ้น นอกจากนี้ควรมีหน่วยงานสำหรับการตรวจสอบความถูกต้องและความปลอดภัยของข้อมูลข่าวสารต่างๆ บนอินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้ผู้ใช้งานได้ใช้แหล่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ บนอินเทอร์เน็ตได้อย่างถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งต่อไปควรนำกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้กับธุรกิจออนไลน์จริง เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของงานวิจัย

2.2 ในการวิจัยนี้ตัวแปรต้นทั้งหมดสามารถพยากรณ์ตัวแปรตามได้ร้อยละ 70.70 ส่วนอีกร้อยละ 29.30 เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ดังนั้นครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปรอื่นๆ ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่อง นอกเหนือจากตัวแปรที่ได้ผ่านการศึกษากิจการงานวิจัยนี้ เช่น เนื้อหาที่สร้างจากผู้ใช้งาน เนื้อหาที่สร้างจากองค์กร หรือ Content marketing เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Bohlmann, J. D., Rosa, J. A., Bolton, R. N., & Qualls, W. J. (2006). The effect of group interactions on satisfaction judgments: satisfaction escalation. *Marketing science*, 1–20.
- Brodie, R.J., Ilic, A., Juric, B., & Hollebeek, L. (2013). Consumer engagement in a virtual brand community: an exploratory analysis. *Journal of business research*, 66, 105–114.
- Bryce, D., Curran, R., O’Gorman, K., & Taheri, B. (2015). Visitors’ engagement and authenticity: Japanese heritage consumption. *Tourism Management*, 46, 571– 581.
- Chen, H–L., Fan, H–L., & Tsai, C–C. (2014). The role of community trust and altruism in knowledge sharing: An investigation of a virtual community of teacher professionals. *Educational Technology & Society*, 17(3), 168–179.
- Cheung, C. M. K., & Lee, M. K. O. (2010). A theoretical model of intentional social action in online social networks. *Decision Support Systems*, 49, 24–30.
- Chiu, C–H., Cheng, H–L., Huang, H–Y., & Chen, C–F. (2013). Exploring individuals’ subjective well–being and loyalty towards social network sites from the perspective of network

- externalities: The Facebook use. *International journal of information management*, 33, 539–552.
- Chou, S. W. (2010). Why do members contribute knowledge to online communities ?. *Online Information Review*, 34(6), 829–854.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Hillsdals, NJ: Erlbaum.
- Cyr, D. , Head, M. , & Ivanov, A. (2009) . Perceived interactivity leading to e– loyalty: Development of model cognitive– affective user responses. *Interaction Journal of Human–Computer Studies*, 67, 850–869.
- Dholakia, U. M., Bagozzi, R. P., & Pearo, L. K. (2004). A social influence model of consumer participation in network and small–group–base virtual communities. *International Journal of Research in Marketing*, 21, 241–263.
- Durmus, B. , Ulusu, Y. , & Erdem, S. (2013) . Which dimensions affect private shopping e– customer loyalty?. *Procedia– Social and Behavior Sciences*, 99, 420–427.
- Ergun, H. S., & Kuscu, Z. K. (2013). Innovation orientation, marketing orientation and e–loyalty: evidence from Turkish e–commerce customers. *Procedia–Social and Behavioral Sciences*, 99, 509–516.
- Field, A. (2005) . *Discovering statistics using SPSS (2 ed.)*. Thousand Okes, CA: Sage Publications.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis, 7th ed.*, Prentice Hall, Upper Saddle River, NJ.
- Hsu, C– P. , Chiang, Y– F. , & Huang, H– C. (2012) . How experience– driven community identification generates trust and engagement. *Online Information Review*, 36 (1) , 72–88.
- Johnson, D. S. & Lowe, B. (2014). Emotional Support, Perceived Corporate Ownership and Skepticism toward out–group in virtual communities. *Journal of interactivity marketing*, 29: 1–10.
- Kim, J., Jin, B., & Swinney, J. L. (2009). The role of –tail quality, e–satisfaction and e–trust in online loyalty development process. *Journal of retailing and consumer services*, 16, 239–247.

- Kim, Y. H., Kim, D. J., & Wachter, K. (2013). A study of mobile user engagement (MoEn): Engagement motivations, perceived value, satisfaction, and continued engagement intention. *Decision Support System*, 56, 361–370.
- Laroche, M., Habibi, M. R., Richard, M-O., & Sankaranarayanan, R. (2012). The effects of social media based brand communities on brand community markers, value creation practices, brand trust and brand loyalty. *Computers in Human Behavior*, 28, 1755–1767.
- Lim, J. S., Hwang, Y., Kim, S., & Biocca, F. A. (2015). How social media engagement leads to sports channel loyalty: Mediating roles of social presence and channel commitment. *Computer in Human Behavior*, 46, 158–167.
- Lin, H. F. (2008). Determinants of successful virtual communities: Contributions from system characteristics and social factors. *Information & Management*, 45, 522–523.
- Lu, Y., Zhao, L., & Wang, B. (2010). From virtual community members to C2C e-commerce buyers: Trust in virtual communities and its effect on consumers' purchase intention. *Electronic Commerce Research and Applications*, 9, 346–360.
- Nunnally, J. (1978). *Psychometric Theory*, McGraw-Hill, New York, NY.
- Narakorn, P. (2015). *The influence of Flow, Trust in Members, and Social Network Site Identity as Mediating Factors in Interactivity and User Engagement in Online Purchase Group Outcomes and Electronic Loyalty*. Bangkok: Ramkhamheang University.
- Narakorn, P. (2018). Relationship Quality and Social Support as the Mediating Role Between Social Commerce Constructs and Continuance Intention. *Journal of Management Science Chiangrai Rajabhat University*, 13(1), 44–69. Retrieved from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jmscruru/article/view/128070>.
- Narakorn, P., & Seesupan, T. (2018). The influence of social network site identity, active control, flow, trust in members and customer loyalty of Facebooks users. *Silpakorn University Journal*, 38 (2), 121–145.
- Narakorn, P., & Seesupan, T. (2018). Trust in Seller Catalyst Social Commerce Construct to Continuance Intention. *Journal of Business Administration*, 41 (159), 24–44.

- Ogara, S. O., Koh, C.E., & Prybutok, V. R. (2014). Investigating factors affecting social presence and user satisfaction with Mobile Instant Messaging. *Computers in Human behavior*, 36, 453–459.
- Oliver, R. (1999). Whence consumer loyalty?. *Journal of marketing*, 63, 33–44.
- Ou, C-X., Davison, R. M., (2011). Interactive or interruptive ? Instant messaging at work. *Decision Support System*, 52, 61–72.
- Ou, C. X. J., Davison, R. M., Zhong, X., & Liang, Y. (2010). Empowering employees through instant messaging. *Information Technology & People*, 23(2), 193–211.
- Shun, C., & Yunjie., X. (2006). Effects of outcome, process and shopping enjoyment on online consumer behavior. *Electronic commerce research and Application*, 5, 272–281.
- Srinivasoan, S. S., Anderson, R., & Ponnnavolu. (2002). Customer loyalty in e-commerce: an exploration of its antecedents and consequences. *Journal of Retailing*, 78, 41–50.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In stephan Worchel & Willam Austin (Eds.). *Psychology of intergroup relations*, 7–24.
- See-To, E.W.K., Papagiannidis, S., & Cho, V. (2012). User experience on mobile video appreciation : How to engross uncross users and to enhance their enjoyment in watching mobile video clips. *Technological Forecasting & Social Changes*, 79, 1484–1494.
- Seesupan, T., & Narakorn, P. (2018). The influence of Social Commerce, Social Support, Satisfaction, Commitment and Trust to Intention to Co-Creation in Brand and Continuance Intention. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 18(1), 209–235.
- Tsiotsou, R. H. (2015). The role of social and prosocial relationship on social networking sites loyalty. *Computers in Humane Behavior*, 48, 401–414.
- Wang, H., Meng, Y., & Wang, W. (2013). The role of perceived intercity in virtual communities: building trust and increasing stickiness. *Connection Science*, 25(1), 55–73.
- Yoo, C. W., Sanders, G., & Moon, J. (2013). Exploring the effect of e-Wom participation on e-Loyalty in e-commerce. *Decision Support Systems*, 55, 669–678.
- Yoo, S-J. (2014). Does social capital affect SNS usage?. A look at the roles of subjective well-being and social identity. *Computers in Human behavior*, 41, 295–303.

แนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของ โรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

Guidelines for The Development of The Quality of Medical Record Services of The Kumphawapi Hospital Udon Thani Province

ศิวากาน จันทะไทย¹

Siwakan Janthathai¹

Received: 29 กรกฎาคม 2564 Revised: 12 กันยายน 2564 Accepted: 14 กันยายน 2564

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี 2) กำหนดแนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้รับบริการภายนอกและผู้รับบริการภายในเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จำนวน 377 คน สุ่มโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือวิจัยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 กำหนดแนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาล และตัวแทนผู้รับบริการจำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า ภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้าน

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี; Master Student of Arts Program, Program in Development Strategy, Udon Thani Rajabhat University, Thailand; e-mail: janthathaisiwakan@gmail.com

การเข้าถึงได้ ลำดับที่ 2 ด้านการตอบสนองความต้องการ ลำดับที่ 3 ด้านความปลอดภัย ลำดับที่ 4 ด้านความเชื่อถือได้ ลำดับที่ 5 ด้านสามารถจับต้องรู้สึกได้ ลำดับที่ 6 ด้านความสุภาพ ลำดับที่ 7 ด้านความเข้าใจผู้รับบริการ ลำดับที่ 8 ด้านความน่าไว้วางใจ ลำดับที่ 9 ด้านความสามารถ และลำดับที่ 10 ด้านการติดต่อสื่อสาร

2. ผลกำหนดผลการกำหนดแนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานีพบว่า ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/กิจกรรม วิธีประเมินผล ซึ่งมีทั้งหมด 6 แนวทาง จำนวน 18 กิจกรรม ได้แก่ แนวทางที่ 1 ด้านการเข้าถึงได้ จำนวน 3 กิจกรรม แนวทางที่ 2 ด้านการตอบสนองความต้องการ จำนวน 3 กิจกรรม แนวทางที่ 3 ด้านความปลอดภัย จำนวน 3 กิจกรรม แนวทางที่ 4 ด้านความเชื่อถือได้ จำนวน 3 กิจกรรม แนวทางที่ 5 ด้านสามารถจับต้องรู้สึกได้ จำนวน 3 กิจกรรม และแนวทางที่ 6 ด้านความสุภาพ จำนวน 3 กิจกรรม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การให้บริการ, งานเวชระเบียน

ABSTRACT

The objectives of this research article were: 1) to study problems in providing medical records at Kumphawapi Hospital; and 2) to determine guidelines for the development of medical records services of Kumphawapi Hospital. The mixed method research used for the research. The research was conducted in 2 phases. Phase 1 was to identify the problems in providing medical records. The sample group were 377 external service recipients and internal medical records recipients of Kumphawapi Hospital by simple random sampling. A questionnaire was used for the data collection. The data were analyzed by using percentage, mean and standard deviation. Phase 2 was to determine the guidelines for the development of medical records services of Kumphawapi Hospital. The target group were 10 medical record service provider and service representatives. The tool used was semi-structured Interview and the data were analyzed by content analysis.

1. Regarding the problems in providing medical records at Kumphawapi Hospital, it was found that the overall was at a moderate level related to 1) accessibility, 2) demand

response, 3) security, 4) reliability, 5) affective, 6) courtesy, 7) client understanding, 8) trustworthy, 9) competence and 10) communication.

2. In terms of the guidelines for the development of medical records services of Kumphawapi Hospital, we found the principles, objectives, projects / activities evaluation method having a total of 6 approaches 18 activities, including 1) 3 activities for accessibility, 2) 3 activities for demand response, 3) 3 activities for safety, 4) 3 activities for reliability, 5) 3 activities for tactile and 6) 3 activities for politeness.

KEYWORDS: Guidelines for the development, Services, Medical record

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องกำหนดมาตรฐานบริการสาธารณสุขเพื่อให้เจ้าหน้าที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุขได้ยึดถือ ว่าการบริการที่ส่งมอบให้แก่ประชาชน ผู้รับบริการต้องมีคุณภาพได้มาตรฐานให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจโดยกระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดเกณฑ์ความพึงพอใจของผู้รับบริการไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 และการตื่นตัวของสภาวิชาชีพผู้ประกอบโรคศิลปะ ได้ลงนามประกาศสิทธิผู้ป่วยในคำประกาศสิทธิผู้ป่วย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้ประกอบโรคศิลปะเกี่ยวกับการบริการสุขภาพประชาชน ด้านความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการ ด้านสุขภาพ การได้รับข่าวสารด้านสุขภาพที่ถูกต้อง การได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของตนตามที่ปรากฏในเวชระเบียน และการได้รับการปกปิดข้อมูลความลับส่วนบุคคล (วิสูตร พงศ์ศิริไพบูลย์, 2544) รวมทั้งสถาบันรับรองคุณภาพโรงพยาบาลซึ่งเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่กำหนดมาตรฐานระบบบริหารคุณภาพโรงพยาบาลได้กำหนดกรอบมาตรฐานในการพัฒนาและการรับรองคุณภาพโรงพยาบาลในส่วนของงานเวชระเบียนสำหรับโรงพยาบาลที่ขอรับรองคุณภาพโรงพยาบาลไว้ว่า องค์กรต้องจัดให้มีระบบบริหารเวชระเบียนที่มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การออกแบบระบบ การรักษาความปลอดภัย และการควบคุมข้อมูลผู้ป่วย (สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล, 2551)

โรงพยาบาลกุมภวาปี อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็นโรงพยาบาลทั่วไปขนาด 180 เตียง ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข เปิดให้บริการประชาชนในเขตอำเภอกุมภวาปี และอำเภอใกล้เคียง มีเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลทั้งหมด 539 คน มีประชากรในเขตรับผิดชอบประมาณ 150,000 คน ผู้มารับบริการประเภทผู้ป่วยนอกประมาณ 17,000 คนต่อเดือน และผู้ป่วยที่รับไว้

นอนรักษาในโรงพยาบาลประมาณ 1,000 คนต่อเดือน (โรงพยาบาลกุมภวาปี งานแผนงานและยุทธศาสตร์, 2560) เพื่อให้ได้มาตรฐานบริการสาธารณสุขโรงพยาบาลกุมภวาปีจึงมีนโยบายมุ่งเน้นให้บริการประชาชนตามมาตรฐานระบบบริการคุณภาพของกระทรวงสาธารณสุขและของสถาบันรับรองคุณภาพโรงพยาบาล ดังนั้น งานเวชระเบียนซึ่งเป็นหน่วยงานในโรงพยาบาลจึงต้องให้บริการอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน เพื่อสนองนโยบายของโรงพยาบาลและของกระทรวงสาธารณสุข งานเวชระเบียน โรงพยาบาลกุมภวาปี เปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง โดยเปิดให้บริการทำเวชระเบียนสำหรับตรวจโรค ให้บริการยืมเวชระเบียน เก็บรักษาเวชระเบียน และทำลายเวชระเบียน อย่างถูกต้อง ครบถ้วน รวดเร็ว และรักษาความลับของผู้รับบริการ จากผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของงานเวชระเบียน โรงพยาบาลกุมภวาปี พบว่า มีการออกบัตรตรวจคัดคนคิดเป็นร้อยละ 0.04 ความสมบูรณ์เวชระเบียนร้อยละ 64.06 ระยะเวลาการออกบัตรตรวจเฉลี่ย 24 นาที ออกบัตรตรวจแทนบัตรที่หายหรือหาไม่พบคิดเป็นร้อยละ 0.10 และความพึงพอใจของผู้รับบริการคิดเป็นร้อยละ 73.51 ซึ่งผลการปฏิบัติงานของงาน เวชระเบียน โรงพยาบาลกุมภวาปีที่ผ่านมายังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานบริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี ที่อิงเกณฑ์มาตรฐานตามมาตรฐานบริการสาธารณสุขของกระทรวงสาธารณสุข และเกณฑ์มาตรฐานงานเวชระเบียนของสถาบันรับรองคุณภาพโรงพยาบาล (องค์กรมหาชน) ซึ่งกำหนดไว้ว่าโรงพยาบาลจะต้องจัดให้มีบริการเวชระเบียนที่ถูกต้อง (งานแผนงานและยุทธศาสตร์โรงพยาบาลกุมภวาปี, 2560)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลกุมภวาปี ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการให้บริการงานเวชระเบียนให้เป็นหน่วยงานบริการของโรงพยาบาลและเป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างแพทย์และบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้ได้ตามวัตถุประสงค์ เป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาปัญหาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้รับบริการภายนอกงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จำนวน 17,000 คน และ ผู้รับบริการภายในงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จำนวน 539 คน รวม 17,539 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ใช้ในการประมาณค่าสัดส่วนของประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 377 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้มารับบริการโดยการสุ่มตัวอย่างในเชิงเป็นไปไม่ได้ (Non-probability sampling) คือ การสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาจกำหนดได้ว่าทุกส่วนของประชากรมีโอกาสได้รับการคัดเลือกโดยเท่ากัน ซึ่งทำให้ไม่สามารถจะคาดคะเน หรือ คำนวณหาความผิดพลาดในการสุ่มเลือกตัวอย่างได้ จึงใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยให้ครอบคลุมผู้รับบริการทุกกลุ่ม (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2538)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คำถามส่วนนี้จะเป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed Ended) เป็นคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อประสานและชี้แจงเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชื่อเรื่องการวิจัย วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ การเก็บข้อมูลที่เป็นความลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้อธิบายลักษณะของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย โดยการนำเสนอลักษณะเป็นแบบตารางประกอบความเรียง โดยวิเคราะห์ค่าสถิติคือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 2 การกำหนดแนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี และดำเนินการวิจัยรายละเอียดดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจงได้แก่ ผู้ให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาล จำนวน 8 คน และตัวแทนผู้รับบริการจำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คำถามส่วนนี้จะเป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed Ended) เป็นคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและระยะเวลาประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อประสานขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์เพื่อการทำวิจัยจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลกุมภวาปี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยนำข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนำข้อมูลจากการระดมสมอง มาตีความ นำข้อมูล ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่ได้จัดเรียงและนำมาแยกแยะ จัดหมวดหมู่ ข้อมูลใดควรอยู่ด้วยกัน แล้วหาความสัมพันธ์ของหมวดหมู่ประเภทต่างๆ เรียกว่า การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เมื่อได้ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว นำข้อมูลไปตรวจสอบตามเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัญหาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ภาพรวมปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านการเข้าถึงได้ ลำดับที่ 2 ด้านการตอบสนองความต้องการ ลำดับที่ 3 ด้านความปลอดภัย ลำดับที่ 4 ด้านความเชื่อถือได้ ลำดับที่ 5 ด้านสามารถจับต้องรู้สึกได้ ลำดับที่ 6 ด้านความสุภาพ ลำดับที่ 7 ด้านความเข้าใจผู้รับบริการ ลำดับที่ 8 ด้านความน่าไว้วางใจ ลำดับที่ 9 ด้านความสามารถ และลำดับที่ 10 ด้านการติดต่อสื่อสาร

2. ผลกำหนดแนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/กิจกรรม วิธีประเมินผล ซึ่งมีทั้งหมด 6 แนวทาง 18 กิจกรรม ได้แก่ แนวทางที่ 1 ด้านการเข้าถึงได้ จำนวน 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) อบรมเชิงปฏิบัติการในการให้บริการงานเวชระเบียนเจ้าหน้าที่ส่วนบริการด้วย Call Center 2) อบรมเจ้าหน้าที่ในการให้ผู้รับบริการงานเวชระเบียนให้สามารถเข้าถึงบริการได้ทางอินเทอร์เน็ต 3) จัดทำคู่มือและขั้นตอนการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี แนวทางที่ 2 ด้านการตอบสนองความต้องการ จำนวน 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในการค้นหาความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการงานเวชระเบียน 2) ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในการให้บริการงานเวชระเบียนให้ผู้รับบริการได้รับความพึงพอใจ 3) ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่วางแผนการให้บริการงานเวชระเบียนในการให้บริการอย่างมีคุณภาพ แนวทางที่ 3 ด้านความปลอดภัย จำนวน 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) จัดทำคู่มือการให้บริการงานเวชระเบียนเพื่ออำนวยความสะดวกทางกายภาพ เช่นจัดทำแผนที่ ในการใช้สถานที่ ได้แก่การจัดทำป้าย การจัดทำลูกศรทางเดิน 2) ฝึกอบรมแนวปฏิบัติในการพิทักษ์สิทธิ์ข้อมูลผู้รับบริการ 3) ฝึกอบรมการดูแลสิ่งแวดล้อมให้มีความสะอาด สะอาด และปลอดภัย แนวทางที่ 4 ด้านความ

เชื่อถือได้ จำนวน 3 กิจกรรมประกอบด้วย 1) การฝึกอบรมการสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้รับบริการงานเวชระเบียน เช่น เป็นผู้ฟังที่ดี สนใจปัญหาอย่างจริงจัง 2) ฝึกอบรมแนวปฏิบัติในการให้ข้อมูลและความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้รับบริการ 3) การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อรองรับการให้บริการให้ได้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น แนวทางที่ 5 ด้านสามารถจับต้องรู้สึกได้ จำนวน 3 กิจกรรมประกอบด้วย 1) จัดทำคู่มือการให้บริการที่ตึงงานเวชระเบียน 2) ฝึกอบรมการให้บริการ”จิตบริการ”สำหรับเจ้าหน้าที่งานเวชระเบียน 3) ฝึกอบรม”การเตรียมความพร้อมก่อนให้บริการ”งานเวชระเบียน และแนวทางที่ 6 ด้านความสุภาพ จำนวน 3 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) ฝึกอบรมการพูดเพื่อประสบความสำเร็จในการให้บริการงานเวชระเบียน 2) ฝึกอบรมการแต่งกายและเครื่องประกอบผู้ให้บริการงานเวชระเบียน 3) ฝึกอบรมการพัฒนาบุคลิกภาพในการให้บริการสำหรับเจ้าหน้าที่งานเวชระเบียน

การอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาปัญหาปัญหาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาลำดับที่ 1 ด้านการเข้าถึงได้ ลำดับที่ 2 ด้านการตอบสนองความต้องการ ลำดับที่ 3 ด้านความปลอดภัย ลำดับที่ 4 ด้านความเชื่อถือได้ ลำดับที่ 5 ด้านสามารถจับต้องรู้สึกได้ ลำดับที่ 6 ด้านความสุภาพ ลำดับที่ 7 ด้านความเข้าใจผู้รับบริการ ลำดับที่ 8 ด้านความน่าไว้วางใจ ลำดับที่ 9 ด้านความสามารถ ลำดับที่ 10 ด้านการติดต่อสื่อสารเหตุผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลเป็นงานด้านแรกที่ผู้รับบริการต้องมาติดต่อ ดังนั้นหากตั้งอยู่ในพื้นที่ค้นหาได้ง่าย มีขั้นตอนการติดต่อได้รวดเร็วตามที่ผู้รับบริการต้องการหรือคาดหวังไว้ ก็จะทำให้งานบริการส่วนนี้ผู้รับบริการเข้าถึงได้เร็วสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตริณัฐ จำปาทอง (2553) ได้ศึกษาความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการก่อนและหลังใช้บริการของผู้ใช้บริการแผนกผู้ป่วยนอก คลินิกพิเศษนอกเวลาราชการ โรงพยาบาลศิริราช พบว่า ผู้ใช้บริการมีการรับรู้คุณภาพการบริการก่อนและหลังการใช้บริการโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง และความคาดหวังต่อคุณภาพการบริการโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านความน่าเชื่อถือที่อยู่ในระดับสูงมาก และเปรียบเทียบ 2 กรณี คือระหว่างการรับรู้คุณภาพการบริการก่อนและหลังใช้บริการของผู้ใช้บริการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และระหว่างความคาดหวังกับการรับรู้คุณภาพการบริการหลังใช้บริการของผู้ใช้บริการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์สอน พรหมจัน, ธนกฤต ทูริสุทธิ ประจัญ กิ่งมิ่งแสบ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การให้บริการจดทะเบียนที่ดินของกรม

ที่ดิน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ระดับปัญหา เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านความสะดวกรวดเร็ว 2) ด้านความเท่าเทียม 3) ด้านความโปร่งใส 4) ด้านความต่อเนื่องและเพียงพอ 5) ด้านความถูกต้องแม่นยำ และ 6) ด้านสภาพผู้ให้บริการหรือเจ้าหน้าที่

2. ผลการกำหนดแนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงการ/กิจกรรม วิธีประเมินผล ซึ่งมีทั้งหมด 6 แนวทาง จำนวน 18 กิจกรรม ได้แก่ แนวคิดที่ 1) ด้านความสะดวกรวดเร็ว 2) ด้านความเท่าเทียม 3) ด้านความโปร่งใส 4) ด้านความต่อเนื่องและเพียงพอ 5) ด้านความถูกต้องแม่นยำ และ 6) ด้านสภาพผู้ให้บริการหรือเจ้าหน้าที่ สอดคล้องกับงานของอนงค์ สอน พรมจัน, ธนกฤต ทูริสุทธิ์ ประจัญ กิ่งมิ่งแฮ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การให้บริการจดทะเบียนที่ดินของกรมที่ดิน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการพัฒนายุทธศาสตร์การให้บริการจดทะเบียนที่ดินของกรมที่ดิน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ประเด็นยุทธศาสตร์ 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพความรู้ ความสามารถของบุคลากรให้บริการจดทะเบียนที่ดิน ให้ได้มาตรฐานและใกล้เคียงกับระดับสากล ประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ 2 พัฒนาระบบการให้บริการจดทะเบียนที่ดินของกรมที่ดิน มีความทันสมัย บริการออนไลน์ทั่วประเทศ และเชื่อมโยงกับสากล ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาเครื่องมือและอุปกรณ์การจดทะเบียนที่ดินให้มีความทันสมัย ให้ได้เกณฑ์มาตรฐานของกรมที่ดิน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบข้อมูลที่ดินของประเทศ สามารถรองรับการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการประชาสัมพันธ์ระบบ การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเหตุผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้รับบริการส่วนมากเป็นผู้ป่วยและญาติซึ่งมีสภาพจิตใจไม่ปกติหากเจ้าหน้าที่ให้ความใส่ใจ ผู้รับบริการ ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส มีความพร้อมให้บริการ พุดจาสุภาพ แต่งกายเรียบร้อย เต็มใจและจริงใจในการให้บริการจะทำให้การรับบริการมีความพึงพอใจและสอดคล้องกับงานสุนาคาวิวงศ์ (2545) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบบริการแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ และความพึงพอใจผู้รับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอก พบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านบุคลากรของงานห้องบัตรอยู่ในระดับมากในหัวข้อ มีกิริยาวาจาดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ และพุดจาสุภาพตามลำดับ 2) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของงานห้องบัตรอยู่ในระดับมากในหัวข้อบริเวณทำบัตรอากาศถ่ายเท

สะดวก, ที่นั่งเพียงพอสำหรับผู้รับบริการ และห้องบัตรมีป้ายบอกชัดเจนตามลำดับ 3) ด้านระบบบริการของงานห้องบัตรอยู่ในระดับมากในหัวข้อ มีระบบบริการบัตร ไม่ยุ่งยากซับซ้อน, มีเครื่องหมายและช่องยื่นบัตรชัดเจนมองเห็นง่าย, การให้บริการทำบัตรรวดเร็ว, อำนวยความสะดวกในการทำบัตร และมีช่องทางให้ยื่นบัตรชัดเจนตามลำดับ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากหากโรงพยาบาลมีการดูแลพื้นที่ให้บริการ เช่นสถานที่นั่งรอรับบริการที่สะอาด จัดช่องทางการให้บริการที่รวดเร็วโดยใช้ระบบคิวที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบุญประสพ เกตุขาว (2545) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อบริการของผู้รับบริการแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าความพึงพอใจของผู้รับบริการได้แก่ การจัดบริการด้านสถานที่ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากรและด้านระบบบริการ ของผู้รับบริการในส่วนห้องบัตร และรุ่งทิวา ปฏิสังข์ (2546) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนจังหวัดระยองที่มีต่อการให้บริการของโรงพยาบาลระยอง จังหวัดระยอง พบว่าผู้รับบริการมีความพึงพอใจระดับมาก ในความสะอาดของอาคารสถานที่, ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการ, การให้บริการของแพทย์, การทำงานของพยาบาล, ความพร้อมของเครื่องมือแพทย์, การทำงานของประชาสัมพันธ์, การบริการของห้องยา และด้านค่าใช้จ่าย ผู้รับบริการมีความพึงพอใจระดับปานกลางในด้านการปฏิบัติงานของห้องบัตร, ระยะเวลารอรับยา ส่วนความพึงพอใจของผู้รับบริการในระดับน้อย คือ สถานที่จอดรถและเก้าอี้นั่งรอรับบริการห้องบัตร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การเข้าถึงการให้บริการ โรงพยาบาลควรให้ความสำคัญให้ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการได้ทางโทรศัพท์ ทางอินเทอร์เน็ต และผู้รับบริการไม่รอคอยการบริการนานเกินไป ตอบสนองความต้องการให้ผู้รับบริการได้รับบริการอย่างทันที มีความสะดวกในการเดินทางมาโรงพยาบาล ด้วยการให้ข้อมูลการสื่อสารหลายช่องทาง รวมถึงการที่ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกปลอดภัยว่าข้อมูลของตนเองจะไม่ถูกเผยแพร่สู่สาธารณะ โรงพยาบาลที่มีจุดตรงเพียงพอ เจ้าหน้าที่ให้ความใส่ใจผู้รับบริการ ด้วยความยิ้มแย้มแจ่มใส มีความพร้อมให้บริการ พุดจาสุภาพ แต่งกายเรียบร้อย เต็มใจและจริงใจในการให้บริการ และควรจัดทำคู่มือการให้บริการเพื่อเป็นแนวทางในการให้บริการที่ได้มาตรฐานต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบความต้องการรับบริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาล
- 2.2 ควรศึกษารูปแบบการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาล
- 2.3 ควรศึกษาการถอดบทเรียนการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาล

เอกสารอ้างอิง

- งานแผนงานและยุทธศาสตร์ โรงพยาบาลกุมภวาปี. (2560). เอกสารประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ คปสอ. ปีงบประมาณ 2562. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2564, จาก <https://kumpawapihospital.go.th/newsite/>.
- ตรีสุข จำปาทอง. (2553). การศึกษาความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการก่อนและหลังใช้บริการของผู้ใช้บริการแผนกผู้ป่วยนอก คลินิกพิเศษนอกเวลาราชการ โรงพยาบาลศิริราช กรณีศึกษาโรงพยาบาลศิริราช. ปรินต์งานนิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- รุ่งทิวา ปฏิสังข์. (2546). ความพึงพอใจของประชาชนจังหวัดระยองที่มีต่อการให้บริการของโรงพยาบาลระยอง จังหวัดระยอง. ปรินต์งานนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิสูตร ฟองศิริโพบูลย์. (2544). แพทย์กับกฎหมายพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ : ภาควิชานิติเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล : กรณีศึกษาโรงพยาบาลรามาศิวดี. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2564, จาก http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Pub_Pol/Tanaporn_M.pdf.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2538). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2 ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.
- ลุมนา คาวีวงศ์. (2545). การพัฒนาระบบบริการแผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. ปรินต์งานนิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อนงค์สอน พรหมจัน และคณะ. (2562). ยุทธศาสตร์การให้บริการจดทะเบียนที่ดินของกรมที่ดิน กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. ปรินูญานีพนธ์ปรัชญาดุขฎฐิ์บัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

Customer Relationship Management of Tourism in Xi'an ShaanXi China

Di Ma¹

Received: 27 สิงหาคม 2564 **Revised:** 19 พฤศจิกายน 2564 **Accepted:** 22 พฤศจิกายน 2564

ABSTRACT

Companies have often been operated under the influence of their internal and external environments to gain competitiveness and sustainability. In this case, developing and maintaining mutually beneficial relationships with customers has become crucial, especially in the tourism industry. The tourism industry has proliferated in recent years, and tourism is considered one of the world's largest export industries.

Customers will become the most important driving force for travel companies. More and more travel companies are beginning to notice and recognize the value of customer loyalty, and establish lasting relationships with customers, thereby improving customer satisfaction. Therefore, in order to improve customer satisfaction, companies need to conduct customer relationship management (CRM).

KEYWORDS: Customer relationship management, Tourism companies, Xi'an, SWOT models

Background

SWOT analysis is a short form used to describe the particular Strengths, Weaknesses, Opportunities, and Threats that are the strategic factors for a specific company. (Honglin, 2019)

Using SWOT analysis helps to gain the maximum out of the future opportunities by leveraging its strengths and alleviate the threats by working on its weakness. (Junpeng, 2020)

¹ Master Student of Management Program, Program in Business Administration, Khon Kaen University, Thailand;
e-mail: 490551701maddy@gmail.com

Opportunities and threats are external factors. Strengths and weaknesses are internal factors. (Ying, 2016)

The main strength of a good CRM strategy because those customers will make future profit. (Jingli, 2015) CRM collects and maintains all the valuable information about the customers so the organizations can know about their customers for predicting their future behavior and producing other valuable knowledge for making more profit. (Yusheng, 2012)

Overload of unnecessary information for organization: It can abort the CRM because of making complicated and conflicts in predicting and decision making and also the problem to storage space. (Tobin, 2010)

The first country to develop customer relationship management (CRM) was the United States. At the beginning of 1980, there was the so-called "Contact Management" Which specifically collects all information about the contact between the customer and the company. As long as the enterprise has the exemplary leadership, strategy and culture, CRM can promote effective customer relationship management. (Ranjan & Bhatnagar, 2011) CRM can develop, promote business strategies and support technologies to fill gaps in customer acquisition. CRM improves return on assets. Here, assets refer to the customer and potential customer base. (Peppers & Rogers, 2011) CRM is a term used in the information industry, which refers to methods, software and even Internet facilities that help companies manage customer relationships in an organized manner. (Buttle, 2004) CRM is an application system based on the internet. (Qi Jiayin, 2002) It integrates user information resources through the reorganization of enterprise business processes, manages customer relationships more effectively, and attract more customers to achieve the ultimate goal of maximizing corporate profits. (Mendoza, 2007) CRM is the abbreviation of Customer Relationship Management. It originated from a new business model of "customer-centric" and is a new business model to improve enterprises and customers. (Zhang Honglin, 2019) The work of enterprises that focus on customer relationships, conduct systematic customer research, optimize corporate organizational systems and business processes, improve customer satisfaction and loyalty, and improve corporate efficiency and profitability. (Payne, 2004)

Research objectives

To access the role of CRM towards Xi'an Tourism Company

Research hypothesis

CRM has role in Xi'an Tourism Company

Scope of Research

Tourist in Xi'an

Research Method

The study was of a quantitative type. Questionnaires containing questions each were used to collect the data.

A role of CRM in Xi'an Tourism Company designed to simplify the management of customer acquisition and retention and track detailed customer data, customer's buying behaviors, concerns and characteristics. The customers concerned about the time of the tourist company plan and another question about tourist company. Even though the tourist companies have many encounter problems of the customer but the customer service department can be handle with serving service to the customer effectively.

Develop the CRM framework in Xi'an ShaaXi Company CRM is a business strategy that optimizes revenue and profitability while promoting customer satisfaction and loyalty. CRM technologies enable strategy, and identify and manage customer relationships, in person or virtually. CRM software provides functionality to companies in four segments sales, marketing, customer service, and digital commerce. CRM is a business strategy that optimizes revenue and profitability while improving customer satisfaction and loyalty. CRM technology can participate in or virtualize strategies to identify and manage customer relationships. CRM software provides functions for the company's four areas: sales, marketing, customer service, and digital commerce. Therefore, the result of this study found that the tourism companies in Xi'an can use the right CRM framework to improve customer satisfaction to help the competitiveness and profit of these companies.

SWOT Model of CRM Framework in Tourism company Xi'an China consist of strengths, weaknesses, opportunities, and threats those of SWOT Model of CRM was performed between the result of the questionnaire and SWOT analysis on chapter two to compare and analyze about strengths, weaknesses, opportunities, and threats of tourist company in Xi'an China as followed.

Most of participants in this research consists of first most of gender was male for 204 people or 51 percentage, who are the age of 18–40 years old for 260 people or 65 percentages. The participants were office workers occupation, then they approximately 2000–4500 CNY. The frequency time to travel per year of participants, mostly 1–2 times were 251 people or 38.8 percentages. Therefore, all information about customers for predicting their future behavior and producing other valuable knowledge for making more profit from those participants that mentioned earlier. Therefore, the information of those participants will be made profit in the future.

The result of question found that 2 main reasons that make the general customers because the loyalty customers were first cheap price and second excellent service quality Overload of necessary information for organizations, Retirement of basic information about tourist because the questionnaire already had the information about occupation and the rage of age.

The results obtained from 400 people of tourists Xi'an ShaanXi China for the questionnaire, the questionnaire was designed to analyze CRM has the role of tourism companies in Xi'an ShaanXi China and develop the CRM framework of tourism companies in Xi'an ShaanXi China.

Table 1 To develop the CRM framework of tourism companies in Xi'an ShaanXi

The Customer Relationship					
Management of Tourism–in Xian ShaanXi China	N	Mean	Minimum	Maximum	S.D.
Understanding and support of senior managers (A1)	400	2.14	1	3	0.587
Understanding and support of middle managers (A2)	400	2.27	1	3	0.614
Related employee support (A3)	400	2.46	1	3	0.632
Extensive and effective education and training (A4)	400	2.39	1	3	0.650
Expert participation and integration (A5)	400	2.42	1	3	0.636
Coherent and closed–loop process design principles (A6)	400	2.27	1	3	0.623
Perfect and standardized marketing, sales and service business processes (A7)	400	2.31	1	3	0.621
Implementation is driven by business processes, not IT technology (A8)	400	2.28	1	3	0.606
Smooth internal coordination mechanism (A9)	400	2.30	1	3	0.606
Step–by–step implementation and continuous promotion (A10)	400	2.32	1	3	0.589
Developed a clear demand plan (A11)	400	2.36	1	3	0.616

Table 2 To develop the CRM framework of tourism companies in Xi'an ShaanXi (Cont.)

The Customer Relationship					
Management of Tourism-in	N	Mean	Minimum	Maximum	S.D.
Xian ShaanXi China					
In-depth research on applications in the same industry and closely follow the development trend of CRM technology (A12)	400	2.26	1	3	0.604
Vendor selection and evaluation (A13)	400	2.25	1	3	0.661
Customer system is fully integrated and compatible with other sales and logistics systems (A14)	400	2.26	1	3	0.610
Data quality and integration (A15)	400	2.33	1	3	0.617
Customer Loyalty (A16)	400	2.28	1	3	0.648
Customer information can be managed to the greatest extent accurate, complete, up-to-date and sufficient (A17)	400	2.29	1	3	0.588
Customer-centric, and earnestly implement the promise of maximizing customer value (A18)	400	2.28	1	3	0.595
Design the most ideal customer experience and training to	400	2.30	1	3	0.599

maximize customer satisfaction

(A19)

Active involvement of project investors and customers (A20)	400	2.33	1	3	0.602
Excellent corporate culture (A21)	400	2.44	1	3	0.606

Research Tools

SWOT model, SPSS, Excel

Data Collection

Nominal scale, Ordinal scale, Interval scale and Ratio scale

Data Analysis

SWOT model

SWOT model be used in this thesis, to analyze the environment of CRM in Tourism, in order to help researcher easy understand the strengths, weakness, opportunity, threat of CRM in tourism and be benefit of tourism companies in Xi'an.

SPSS

SPSS was used after data collect; it can analyze the data and provide the result.

Excel

In this study, Excel was used to draw the chart and do the data compilation.

Table 3 Research plan

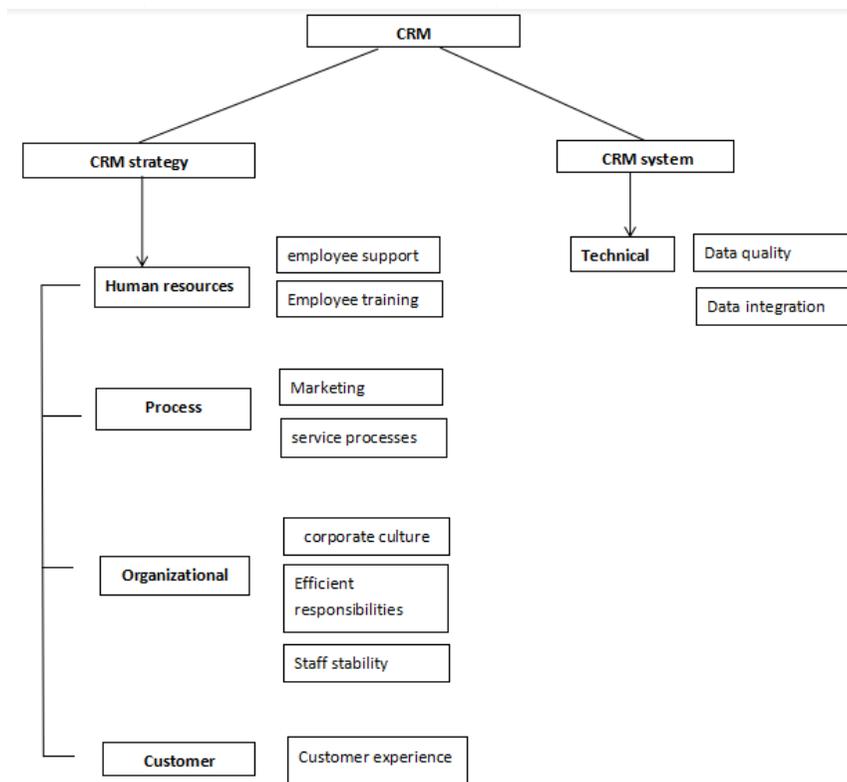
Data source of this paper	Primary data, Secondary data
Object of questionnaire	Tourist in Xi'an
Questionnaire collection site	Around the tourist in Xi'an and internet
Number of questionnaire	400

Summary of Research Results

Developed a CRM framework to improve customer satisfaction from the two parts of strategy and CRM system, thereby bringing profits to the company. Customer satisfaction is the current main source of value in any industry, and it is also the source of future income. From a strategic point of view, the CRM framework is of great significance to the development of travel companies.

In this study, the author to build the frame work for prove customer satisfaction from two perspectives, and build a framework for tourism companies in Xi'an.

Table 4 CRM framework

Discussion of Results

A role of CRM in Xi'an Tourism Company designed to simplify the management of customer acquisition and retention and track detailed customer data, customer's buying behaviors, concerns and characteristics. Which was related to the table 4.7: Agency recognize of CRM of tourist showed that the customers have encounter problems high up to 189 people or 47.2 percent, the problems that people was contacted to the customer service department might be many documents for reservation, the customers concerned about the time of the tourist company plan and another question about tourist company. Even though the tourist companies have many encounter problems of the customer but the customer service department can be handle with serving service to the customer effectively.

Suggestions

1. Suggestions for applying the research results

1.1 There is one main value orientation of an enterprise. From a marketing perspective, it is difficult for us to change the quality of products and the company's process organization system in the short term, but we can do a good job of customer service immediately and improve performance through customer satisfaction. So how to improve customer satisfaction is the core issue for companies to increase their profits.

1.2 How to better meet the needs of customers is the key to business success. By meeting customer needs, customer value delivery strategies can help companies build a high degree of customer satisfaction. Customer satisfaction has a dual impact on corporate performance. First of all, satisfied customers are more willing to maintain long-term relationships with suppliers.

2. Suggestions for the next research

2.1 After implementing CRM, companies are most pleased with the improved customer experience. The role of customer experience in improving its ranking is higher than product factors, price and social marketing. The realization of the CRM concept should be transformed from a production-centric management concept to a customer-centric marketing concept, changing customer needs and providing a full range of solutions. Companies should

be aware of customer relationships and customer needs, and companies should use the CRM system, it can truly realize the comprehensive protection in the ideological, institutional and behavioral aspects of the customer relationship management environment.

2.2 Pursue the enterprise spirit of continuous transcendence. The CRM system will comprehensively optimize the allocation of corporate resources, improve core talents, and increase the advantages and confidence of corporate development unprecedentedly.

Acknowledgments

I would like to express my deepest and sincere gratitude to my advisor, Associate Professor Dr. Chaturaporn Sihabutr for her kindness in providing an opportunity to be his advisee. I am also appreciative for his valuable supervision, the Graduate School Khon Kaen University, Thailand.

Finally, I would like to express my sincere gratitude and appreciation to my dear parents, Mr. Wei Ma and Mrs.Feng Zhang who gave me a chance to study and have strongly supported me. I deeply thank my friends and teachers who took care of my family

REFERENCE

- Buttle,F. (2004). *Customer relationship management: concepts and tools*. Oxford:Elsevier.
- Honglin, Z. (2019). SWOT analysis method and its application in enterprise strategic management. *Journal of Global Business Insights*, 2, 25–26.
- Jingli, P. et al. (2005). Applications and cases of SWOT analysis methods in Enterprise Strategic Management. *British Food Journal*, 108(11), 958–964.
- Junpeng, L. (2020). Discussion on the Application of SWOT Analysis Method in Enterprise Strategic Management. *Business News*, 215(25), 99–101.
- Mendoza, L.etl. (2007). Critical success factors for a customer strategy. *Information and Software Technology*, 49, 913–945. doi:10.1016/j.infsof.2006.10.003
- Payne,A.,&Frow,P. (2005). A strategic framework for customer relationship management. *Journal of Marketing*, 69(4), 167–176. doi:10.1509/jmkg.2005.69.4.167

- Peppers,D.,&Rogers, M. (2011). *Managing customer relationships: a strategic framework*. John Miley & Sons.
- QiJiayin. (2002). Analysis of Customer Relationship Management(CRM) System Framework. *Industrial Engineering*, 2002(1):42–45.
- Ranjan, J (2011). Role of knowledge management and analytical CRM in business:Data mining based framework. *The Learning Organization*, 18(2), 131–148.
- Tobin, D.M., Vary, J.C., Ray, J.P., et al. (2010). The It4h Locus Modulates Susceptibility to Mycobacterial Infection in Zebrafish and Humans. *Cell*, 140(5), 717–730.
- Ying, C. (2016). SWOT analysis method and its application in enterprise strategic management. *Enterprise Reform and Management*, 000(021), 18–19.
- Yusheng, L. (2012). Application of SWOT Analysis Model in Strategic Management of Construction Enterprises. *Knowledge Economy*, 13, 138–139.
- Zhang Honglin. (2019). SWOT analysis method and its application in enterprise strategic management, *Journal of Strategy and Management*, 2019(2), 25–26.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

(ฉบับปรับปรุงล่าสุด ณ วันที่ 30 กันยายน 2564)

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความปริทัศน์ ซึ่งเป็นผลงานวิชาการที่มีคุณค่า ใน 3 สาขาวิชา ได้แก่ 1) มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 2) การศึกษา และ 3) บริหารธุรกิจ การจัดการ เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความรู้และแนวความคิดทางวิชาการ โดยมีกำหนดจัดพิมพ์ ออกเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

บทความที่ส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน ไม่อยู่ระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารอื่น เนื้อหาของบทความได้จากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเอง ไม่ได้คัดลอก หรือตัดทอนมาจากผลงานของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม ทุกบทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความโดยตรง บทความละ 3 ท่าน

กองบรรณาธิการกำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทาง โดยผู้เขียนจะต้องจัดรูปแบบต้นฉบับตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้วารสารมีคุณภาพตามมาตรฐานทางวิชาการที่นำไปใช้อ้างอิงได้

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 **ต้นฉบับ** เป็นต้นฉบับภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 15 หน้า พิมพ์หน้าคู่ โดยใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit จัดเป็น 1 คอลัมน์

1.1.1 **ขนาดกระดาษ** กำหนดเป็น B5 (JIS) ซึ่งมีขนาดความกว้าง 18.2 เซนติเมตร และความสูง 25.7 เซนติเมตร

1.1.2 **การเว้นระยะขอบกระดาษ** กำหนดดังนี้

ระยะขอบบน 3 เซนติเมตร ระยะขอบล่าง 3 เซนติเมตร

ระยะภายใน 3 เซนติเมตร ระยะภายนอก 2 เซนติเมตร

1.2 ชื่อเรื่อง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 16 พอยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลาง หน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 3 บรรทัด โดยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด

1.3 ชื่อผู้เขียน ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งกึ่งกลาง หน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง ส่วนตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงาน หรือสังกัด ของผู้เขียนและผู้เขียนร่วม ใช้เชิงอรรถ ขนาด 11 พอยต์ ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.4 บทคัดย่อ หัวข้อภาษาไทยใช้คำว่า “บทคัดย่อ” หัวข้อภาษาอังกฤษใช้คำว่า “ABSTRACT” ขนาด 14 พอยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.5 คำสำคัญ หัวข้อภาษาไทยใช้คำว่า “คำสำคัญ” หัวข้อภาษาอังกฤษใช้คำว่า “KEYWORDS” ขนาด 14 พอยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดซ้ายหน้ากระดาษ โดยมีคำสำคัญไม่เกิน 4 คำ คั่นแต่ละคำด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอักษรขนาด 14 พอยต์ ชนิดตัวธรรมดา เรียงคำตามลำดับความสำคัญ

1.6 หัวข้อเรื่อง หัวข้อใหญ่ ขนาด 14 พอยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย หัวข้อย่อย ขนาด 14 พอยต์ ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อย จัดการเยื้องย่อหน้าตามความเหมาะสม

1.7 เนื้อหา ขนาด 14 พอยต์ ชนิดตัวธรรมดา จัดกั้นหน้ากั้นหลัง ตลอดทั้งบทความ

1.8 เอกสารอ้างอิง หัวข้อภาษาไทยใช้คำว่า “เอกสารอ้างอิง” หัวข้อภาษาอังกฤษใช้คำว่า “REFERENCES” ขนาด 14 พอยต์ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ส่วนของรายการอ้างอิง ขนาด 14 พอยต์ ชนิดตัวธรรมดา จัดกั้นหน้ากั้นหลัง

1.9 ตัวเลข ใช้เลขอารบิก ตลอดทั้งบทความ

1.10 หมายเลขหน้า ใช้เลขอารบิก แบบอักษร TH Niramit ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านบนขวา

2. องค์ประกอบของบทความ

2.1 บทความวิชาการและบทความปริทัศน์ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง/ บทคัดย่อ (ถ้ามี)/ บทนำ/ เนื้อเรื่อง/ สรุป/ และเอกสารอ้างอิง

2.2 บทความวิจัย ประกอบด้วย

- (1) ชื่อเรื่อง
- (2) บทคัดย่อ
- (3) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
- (4) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- (5) สมมุติฐานของการวิจัย (ถ้ามี)

- (6) ขอบเขตของการวิจัย (ถ้ามี)
- (7) วิธีดำเนินการวิจัย ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย/ การเก็บรวบรวมข้อมูล/ การวิเคราะห์ข้อมูล
- (8) สรุปผลการวิจัย
- (9) การอภิปรายผล
- (10) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้/ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
- (11) กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)
- (12) เอกสารอ้างอิง

2.3 บทความวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง/ ชื่อผู้แต่ง/ ชื่อผู้เขียนวิจารณ์/ บทความวิจารณ์ ได้แก่ บทนำ บทสรุปเนื้อหา บทวิเคราะห์วิจารณ์ และบทสรุป

3. การอ้างอิง (แบบ APA)

3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา

3.1.1 การอ้างอิงที่ต้องการเน้นเนื้อหาสาระ

ชื่อผู้แต่ง//ปีพิมพ์//เลขหน้า

ตัวอย่าง

...กิจกรรมเหล่านี้ ทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อผู้บริหารมากขึ้น โดยประชาชนได้รับรู้ต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงนโยบายที่เกิดขึ้น (วรรณภา รัชพงษ์, 2548: 11-13)

3.1.2 การอ้างอิงที่ต้องการเน้นชื่อผู้แต่ง

ชื่อผู้แต่ง//ปีพิมพ์//เลขหน้า

ตัวอย่าง

สมศักดิ์ โพนบูลย์ (2541: 29) ศึกษาแรงสนับสนุนจากเครือข่ายติในการปฏิบัติตัว เพื่อควบคุมเบาหวาน พบว่า.....

3.2 การอ้างอิงส่วนท้ายเล่ม

3.2.1 อ้างอิงจากวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. //(ปีพิมพ์). //ชื่อบทความ. //ชื่อวารสาร, /ปีที่(ฉบับที่), /เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วิชาญ เตชิตธีระ. (2540). เอกภาพกับชีวิต. *วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง*, 7(3), 12-15.

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 10-36.

3.2.2 อ้างอิงจากหนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. //(ปีพิมพ์). //ชื่อเรื่อง. //ครั้งที่พิมพ์ (ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). //สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

อมรา คัมภีรานนท์. (2540). *พันธุศาสตร์ของเซลล์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Raven, P. H., & Johnson, G. B. (1999). *Biology*. 5th ed. Boston: WCB/McGraw-Hill.

3.2.3 อ้างอิงจากเว็บไซต์

ชื่อผู้แต่ง. //(ปีพิมพ์). //ชื่อเรื่อง. //สืบค้นเมื่อ/วัน/เดือน/ปี./จาก//แหล่งที่เข้าถึงได้

ตัวอย่าง

ประสพ รัตนากร. (2548). *ใจเขาใจเรา*. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2548, จาก <http://www.bnn.go.th/files/library/c-a03.htm>

Dewey, R. A. (2004). *APA Style Resources by Russ Dewey*. Retrieved September 8, 2004 from <http://www.psywww.com/resource/apacrib.htm>

3.2.4 อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์. //(ปีพิมพ์). //ชื่อวิทยานิพนธ์./วิทยานิพนธ์ปริญญา.....

/////สาขาวิชา...../ชื่อสถาบัน.

ตัวอย่าง

สมพร อินทะกนก. (2548). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยกระบวนการสอนของเฮวินส์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

Nuankoksoong, P. (1998). *Morale of the personnel of the Office of Accelerated Rural Development in the northeast*. Master Thesis in Development Sociology, Graduate School, Khon Kaen University.

3.2.5 อ้างอิงจากบทความในหนังสือ

ชื่อผู้เขียนบทความ. //(ปีพิมพ์). //ชื่อบทความ. //ในชื่อผู้แต่ง/(บรรณาธิการ), //ชื่อหนังสือ
 //.....(ครั้งที่พิมพ์, /เลขหน้าที่ปรากฏบทความ). //สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

เรวัต เลิศฤทัยโยธิน. (2541). ข้าวฟ่าง. ใน วาสนา วงษ์ใหญ่, อุดม พูลเกษ และวิทยา แสงแก้วสุข (บรรณาธิการ), *พฤษศาสตร์พืชเศรษฐกิจ* (หน้า 20–25). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Roy, A. (1995). Psychiatric emergencies. In H. I. Kaplan (Ed.), *Comprehensive textbook of psychiatry* (6th ed., pp. 1739–1749). Baltimore: William & Wilkins.

การส่งต้นฉบับ

ส่งต้นฉบับที่จัดรูปแบบตามข้อกำหนดของวารสาร โดยส่งเป็นไฟล์จากโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด (นามสกุล .doc หรือ .docx) และไฟล์ PDF (นามสกุล .pdf) ทางเว็บไซต์ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/UDRUAJ/index>

บทความวิชาการ

ผลของภาพยนตร์นำคดีที่มีต่อการเดินทางสู่แหล่งท่องเที่ยว ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้ละครทีวี
ศิริลักษณ์ ศรีพระจันทร์ 1

การสอนกรณีพิพจน์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
สนใจ ไชยบุญเรือง, กวิสรา นิลมงคล 17

บทความวิจัย

ทวิภาวะของน้ำจากไตรภูมิถา
ภาณุวัฒน์ สกุศลสืบ, อรุษา สุวรรณประเทศ, พรหมพิสิฐ พันธุ์จันทร์ 37

กลยุทธ์การพัฒนาภูมิทัศน์ผลิตภัณฑ์ชุมชนของ อำเภอประจักษ์ศิลปาคม จังหวัดอุดรธานี
จารุณี ช่างรักษา 53

พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของฝาก ของที่ระลึก บ้านผาซ้อ ตำบลห้วยส้ม อำเภอภูกระดึง จังหวัดเลย
กิตติยา ศิริวงค์, วรณวิสา ไพศรี, อรจิต ชัชวาล 68

แนวทางการลดต้นทุนการปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ปลอดภัย ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี
เขมิกา เกลี้ยงไธสง, กฤตติกา แสนโกษณ์ 86

การเรียนรู้แบบซิปปาเสริมด้วยแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อความเข้าใจโมเลกุลชีวโมเลกุล และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
เอกพล จิตตะโล, หนูกร ปฐมพรพรช 97

การศึกษาผลการเรียนรู้ภาษาไทย หน่วยก้าวให้ไกล ไปให้ถึง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปาโมเดล
วสุนดี บุปผาวลัย, เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม, กนกกาญจน์ ศรีสุรินทร์ 113

ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการกับกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ ในการสอนแบบบรรณฐาน
นภาพรพย์ เลิศปรีดากร 130

บทบาทของความผูกพันของชุมชนออนไลน์และการจัดกลุ่มของผู้ซึ่งช่วยสร้างความภักดีของลูกค้า บนสังคมออนไลน์โดยมีความพึงพอใจในการซื้อออนไลน์เป็นตัวแปรเชื่อมโยง
ประสิทธิ์ชัย นราภรณ์, ธัมมะทินนา ศรีสุพรรณ, กมลทิพย์ เดชะปรจากรม 142

แนวทางการพัฒนาการให้บริการงานเวชระเบียนของโรงพยาบาลกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี
ศิวาการ จันทร์ไทย 158

Customer Relationship Management of Tourism in Xi'an ShaanXi China
Di Ma 170